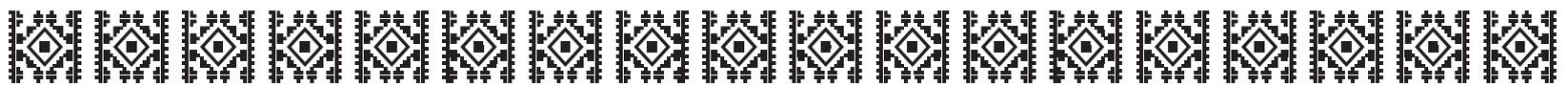
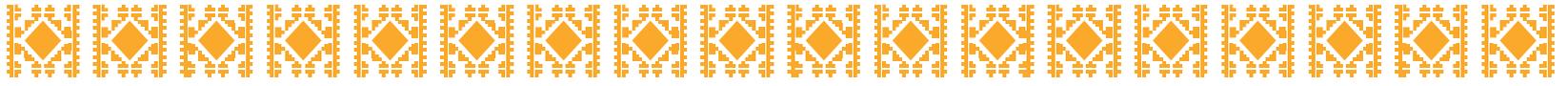

РОЗДІЛ 5

РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Реєстр архівних документів про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні являє собою перший консолідований інформаційний ресурс архівних документів із фондів центральних і галузевих державних архівів, держархівів областей України, а також центральних архівосховищ Російської Федерації (колишніх центральних державних і партійних архівів СРСР), що становлять виняткове значення для дослідження проблеми причин, перебігу й наслідків найбільшої за своїми масштабами і наслідками соціальної катастрофи в Україні та світі ХХ ст. – Голодомору-геноциду українського народу.

Це підсумок майже двох десятиліть пошукових, дослідницьких та едиційних зусиль цілого загону істориків, архівістів та археографів, які в результаті безпрецедентного в історії розсекречування документів державних архівів, проведеного в Україні наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. минулого століття, отримали можливість доступу до документів, які радянський тоталітарний режим вважав надійно приховуваними від суспільства.

Проте немає нічого таємного, що з часом не ставало б явним. Знищивши і засекретивши основні директивні документальні свідчення, радянський партійно-державний режим виявився, на щастя, не здатним позбутися всіх документальних свідчень своїх злочинів, адже їх було надто багато. Тому після знищення радянської ідеологічної системи історики й архівісти, поступово йдучи вглиб і вшир, завдяки своїй наполегливій праці виявили і ввели до широкого суспільного обігу безпрецедентну доказову базу такого злочину компартійного режиму СРСР, яким на початку 1930-х рр. став Голодомор-геноцид українського народу.

Реєстр складено на базі основного на сьогодні електронного ресурсу, розміщеного в мережі Інтернет, – повнотекстової онлайнної бази даних «Електронний архів Голодомору», – проекту, ініційованого, розробленого і здійсненого Держкомархівом у 2003–2008 рр. У свою чергу, «Електронний архів Голодомору» включає основний документальний масив, введений до наукового обігу в 1990–2007 рр.¹ у низці фундаментальних археографічних видань загальноукраїнського рівня² та окремих – регіонального характеру³. Документи, опубліковані в інших центральних⁴ і регіональних⁵ публікаціях упродовж 1990-х – 2000-х рр., буде представлено в наступних документально-меморіальних виданнях, а також у регіональних томах серії видань «Національна Книги Пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні». Так, саме у майбутньому планується публікація величезного додаткового масиву архівних документів, що опрацьовуються нині у рамках проекту Держкомархіву та Українського інституту національної пам'яті, під назвою «Реєстр меморіальних фондів України»⁶

Таким чином, Реєстр окреслює і презентує саме той масив архівних документів, які на сьогодні можуть вважатися основними з проблеми і найбільш використовуваними істориками, а відтак – такими, що складають вичерпну доказову базу для визнання Голодомору 1932–1933 рр. геноцидом.

Археографічні засади відбору й опрацювання документів до Реєстру були такими. До нього включено, за трьома винятками, лише раніше опубліковані документи. Це – масив історичний, який зро-

¹ Див.: <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/index.php>

² Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів/кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – 605 с.; Колективізація і голод на Україні: 1929–1933. Збі. матеріалів і док./АН України. Інститут історії України та ін.: Упоряд.: Г.М. Михайличенко, Є.П. Шаталіна; відп. ред. С.В. Кульчицький. – К.: Наукова думка, 1992. – 736 с.; Сталин и Каганович. Переписка, 1931–1936 гг./Сост.: О.В. Хлевнюк, Р.У. Дэвис, Л.П. Кошелева, Э.А. Рис, Л.А. Роговая. Федеральная архивная служба России; Российский государственный архив социально-политической истории. – М.: РОССПЭН, 2001. – 798 с.; Командири великого голоду: Поїздка В. Молотова і Л. Кагановича в Україну та на Північний Кавказ. 1932–1933 рр./За ред. В. Васильєва, Ю. Шаповала. – К.: Генеза, 2001. – 399 с.; Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ – НКВД/Упор.

бив велику справу – обґрунтування визнання Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом, інформування світу про ці події, їх причини, перебіг і наслідки. Документи подано за хронологічним принципом, який є єдино можливим для публікації інформації про таку кількість різноманітних документів, виданих різними установами (від центральних союзних до місцевих низових). Усередині кожну хронологічно виокремлену інформацію щодо документа розміщено за інституційно-ієрархічною та географічною ознаками. Під час складання анотацій при збереженні оригінальної діловодної назви документа використано принцип регестування (стисле розкриття змісту, подання основних кількісних характеристик з тексту документа). Задля заощадження місця офіційні посади широковідомих партійно-радянських діячів союзного та республіканського рівня (Й. Сталін, Л. Каганович, В. Молотов, В. Куйбишев, С. Косіор, П. Постишев, В. Чубар, Г. Петровський та ін.), як правило, не наводяться. Назви установ, насамперед союзних і республіканських, подано у відповідності з тогочасними скороченнями (ЦК, РНК, ВКП (б), КП (б)У, обком тощо). Посилання на публікацію наводиться

лише один раз (тільки першопублікація, незалежно від її форми – стаття, добірка, регіональний збірник).

З огляду на обсяги документального масиву упорядники обмежилися двома роками (1932–1933), упродовж яких територія УСРР стала ареною жакливого соціального експерименту радянської верхівки зі знищення українського селянства як класу та основного носія національної свідомості. Виняток становлять окремі процесуальні документи з архівно-слідчих справ, а також таємні квітневі директиви 1934 р. щодо концентрації та передавання на таємне зберігання (на практиці – з подальшим знищенням) – незаперечних свідчень усвідомлення владою скоєного злочину і спроб знищити його сліди, – ці документи, з огляду на їхню типовість і масовість (архівно-слідчі справи) та надзвичайну важливість (директиви про знищення книг ЗАГСів), хоча й виходять за хронологічні межі Реєстру, тим не менше включені до нього.

Представлений у вигляді регестів масив опублікованих в археографічних виданнях документів більш-менш адекватно окреслює контури актуалізованого на сьогодні комплексу архівних джерел

В. Борисенко, В. Даниленко, С. Кокін та ін. – К.: ВД «Стилос». 2007. – 604 с. Електронна версія книги на сайті СБУ: <http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>; Колекція документів ДА СБ України «Голодомор в Україні 1932–1933 рр. в Україні» [Електронна публікація] // http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

³ Голодомор в Україні: Одеська область (1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 рр.). Спогади, документи, дослідження / Упор.: Л. Г. Білоусова, О. М. Барановська, Т. Є. Волкова, Г. Л. Малинова, Г. М. Паніван, В. В. Харковенко. Державний архів Одеської області. – Одеса: Чорномор'я, 2005. – 152 с.; Голодомор 1932–1933 років на Сумщині / Упор.: Л. А. Покидченко. Державний архів Сумської області; Сумська облдержадміністрація; Сумська облрада. – 1-е вид. – Суми: Ярославна, 2006. – 356 с.: іл.; Чорна книга України: Збірник документів, архівних матеріалів, листів, доповідей, статей, досліджень, есе / Упоряд., ред. Ф. Зубанич, передм. В. Яворівського. – К., 1998. – 784 с.; Портал «Голодомор 1932–33 рр. Харківська область»: Свідчення. Документи [Електронний ресурс] / Гол. ред. порталу Н. Лапчинська. Державний архів Харківської області; Дослідний центр медіатехнологій // <http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php> (2007–2008).

⁴ Див., зокрема: Як нас морили голодом / Упор. Володимир Сергійчук. Вид. 3-е, доповнене / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Центр Українознавства. – К.: ПП Сергійчик М. І., 2006. – 392 с.; Український хліб на експорт: 1932–1933 / Упоряд.: В. Сергійчук; редкол.: Г. Боряк, Р. Круцик, Ю. Куляс, В. Лозицький, Н. Маковська, В. Сергійчук, Б. Федорак, І. Юхновський. – К.: ПП Сергійчук М. І., 2006. – 432 с.

⁵ Колективізація сільського господарства і голод на Полтавщині. 1929–1933: Збірник документів і матеріалів / Центр по дослідженню історії та культури Полтавської облдержадміністрації; Державний архів Полтавської області. – Полтава, 1997. – 264 с.; Голод 1932–33, 1946–47. Вінницька область: Документи і матеріали / Авт.-упоряд.: Ф. А. Винокурова, Р. Ю. Подкур. – Вінниця: Антекс-У ЛТД, 1998. – 224 с.; Голод 1932–1933 років на Черкащині. Документи і матеріали / Держархів Черкаської обл. Авт.-упоряд. Т. А. Клименко, С. І. Кононенко, С. І. Кривенко. – Черкаси: 2002. – 224 с.; Голодомор на Чернігівщині 1932–1933 рр. мовою документів: Тематичний перелік / Упоряд.: Л. П. Коноваленко, А. В. Морозова, Н. М. Полетун, ред. А. І. Неділя. [Державний архів Чернігівської області]. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2003. – 72 с.;

Голодомори в Україні: Одеська область (1921–1923, 1932–1933, 1946–1947). Дослідження, спогади, документи / Кол. авт. та упоряд. – Одеса: Астропринт, 2007. – 460 с.;

Голод та голодомор на Поділлі 1920–1940 рр. Збірник док. і матеріалів. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2007. – 704 с.; Невгамовний біль: Історичні дослідження, нариси, свідчення, спогади, документи / Упоряд. С. Ф. Бледнов. – Донецьк: СПД Бледнов, 2007. – 198 с.: іл.;

Голодомор на Луганщині 1932–1933 рр. / Упоряд. М. Старовойтов, В. Михайличенко. Міжнародний благодійний фонд «Україна 3000»; Державний архів Луганської області; Управління СБУ в Луганській області. – К.: Стилос, 2008. – 288 с.; Голодомор 1932–1933 на Черкащині: Книга пам'яті в документах і спогадах / Упоряд.: П. Жук, В. Захарченко, Т. Калиновська та ін. – Черкаси: Вид. Ю. Чабаненко, 2008. – 484 с.

⁶ Див.: <http://www.archives.gov.ua/Archives/Reestr/>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

(за винятком незначного сегменту регіональних матеріалів, оприлюднених, відповідно, у низці регіональних видань 1990-х – 2000-х рр.), а також найостанніших видань, зокрема, публікації дипломатичного листування італійського консула в УСРР С. Граденіго та його колеґ⁷. Кількісно ці 1200 документів становлять лише незначну частину, так би мовити, доступний широкому загальному оглядові айсберг виявлених джерел до проблеми Голодомору. За нашими обрахунками, на обліку перебуває нині не менш як 70–80 тис. одиниць архівних документів у складі понад 2 тис. фондів державних архівів України. Водночас представлений у даному Реєстрі документальний масив може вважатися цілком репрезентативним, адже він охоплює основні документи центральних органів політикоутворюючого рівня, регіональних органів влади, місцевих інституцій. Переконливим свідченням на користь цієї тези є той факт, що публікатори документів вже починають, умовно кажучи, «ходити по колу», дедалі частіше публікуючи документальні репліки: наприклад, у фундаментальному документальному компендіумі – своєрідній археографічній енциклопедії Голодомору – виданні, підготовленому Русланом Пирогом «Голодомор 1932–1933 років в Україні: Документи і матеріали» (2007) – питома вага републікацій становлять понад 60%. Регести документів саме цього видання покладено в основу даного Реєстру, – вони складають майже третину його загального обсягу. Аналогічну картину спостерігаємо і в документному репертуарі регіональних збірників, який значною мірою дублює частину центральних видань, а також попередні регіональні публікації.

Водночас представлений документний масив є археографічною та історіографічною пам'яткою, оскільки він фіксує напередодні 75-ї річниці трагедії рівень наших сьогоднішніх знань про документальний масив, «породжений» Голодомором; водночас він є і своєрідним Документальним Меморіалом пам'яті жертв Голодомору.

Разом з тим маємо констатувати абсолютну нерозробленість певних, часто-густо важливих, сегментів документальної бази Голодомору.

Зокрема, це стосується урядових актів республіканського рівня. Практично не оприлюднено постанови, розпорядження, інструкції до них, директивні документи, протоколи засідань Ради народних комісарів УСРР та інші урядові акти за 1932–1933 рр., що, безперечно, мають значення для з'ясування конкретних обставин запровадження в Україні надзвичайного режиму збирання і розподілу продовольчих запасів.

Повністю відсутні також оригінальні документи найвищого господарського органу на території УСРР у 1920–1930-х рр., як Українська економічна рада. Її було створено ще 1921 р. для узгодження, керівництва, регулювання і контролювання діяльності економічних наркоматів УСРР та уповноважених наркоматів РСФРР при РНК республіки у процесі вироблення загальногосподарського плану та його практичного втілення. У 1930-х рр. на УЕР покладалося здійснення єдиного господарського і фінансового плану СРСР у частині, що стосувалась УСРР, і узгодження діяльності вищих центральних державних органів республіки, що складали економічний блок уряду.

Причини такого явища полягають у відсутності документів згаданого історичного періоду в складі ф. 2 (Рада Міністрів України) та ф. 3040 (Українська економічна рада), адже під час Другої світової війни оригінали всіх урядових документів періоду 1930-х – початку 1940-х рр. було знищено у Києві (серпень 1941 р.). Проте значна кількість постанов РНК та УЕР, деякі протоколи засідань, витяги з них за 1932 – 1933 рр. у вигляді тиражованих склогографічних примірників збереглися у складі фондів інших центральних органів, насамперед наркоматів УСРР та уповноважених наркоматів СРСР в Україні, куди вони надсилалися до відома та виконання. За нашими підрахунками, це не менш як 100 урядових актів за 1932–1933 рр. Тому цілком можливо підготувати археографічну публікацію блоку документів урядової політики Голодомору. Очевидно, це є завданням наступної роботи з археографічного опрацювання архівних документів про Голодомор.

⁷ «Листи з Харкова»: Голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів, 1932–1933/Упор. А. Граціозі. – Харків: Фоліо, 2007. – 256с.

1932 рік

Заява О. Мізенової до Кобзарівської сільради Валківського району на Харківщині про її добровільний розрив родинних стосунків з батьками, «які є шкідниками радянської влади». 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.1, спр.93, арк.11.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=7>

Об'ява про розклад роботи млина №1 у м. Валках на Харківщині після закриття й опечатування в районі всіх дрібних млинів, крім млинів Валківської райконтори. 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.1, спр.93, арк.8.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=8>

Скарга селян п'яти артелей Удянської сільради Золочівського району на Харківщині до Г. Петровського про реквізицію хліба й голодування сімей. 2 січня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.218–219. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №186.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-186>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про вжиття всіх заходів для забезпечення безумовного виконання плану хлібозаготівлі згідно з рішеннями Жовтневого пленуму ЦК ВКП(б). 3 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.4, 5. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №1.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-01>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про зняття з роботи керівних працівників Зінов'євського та Новомосковського райпарткомів на Дніпропетровщині й розпуск бюро райпарткомів за невиконання плану хлібозаготівель. 3 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.5. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №2.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-02>

Лист голови правління Лебединської райколгоспільки на Харківщині Кравченка до колгоспів району про заборону розподілу хліба на трудодні до повного виконання плану хлібозаготівлі. 4 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2480, оп.1, спр.6, арк.6. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №1.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-01>

Розпорядження приймальні ВУЦВК бериславському дільничному прокурору та Великоолександрівському райвиконкому на Одещині про перевірку скарги В. Кота щодо розкуркулення його сім'ї. 5 січня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.111, арк.45. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №187.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-187>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про вжиття репресивних заходів щодо партійних і радянських керівників Старокостянтинівського району на Вінничині й уповноваженого ЦК КП(б)У за «незаводильне керівництво хлібозаготівлями» в районі. 6 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.6. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №3.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-03>

Спецдонесення Глухівського райвідділення ДПУ до райкому КП(б)У, зокрема про негативне ставлення до колективізації та хлібозаготівлі на Сумщині. 8 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-21, оп.1, спр.26, арк.6. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №2.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy1932-33.php#nom-02>

Протокол засідання №1 і постанова бюро Богодухівського райпарткому КП(б)У на Харківщині про виконання в районі планів хлібозаготівлі та мірчука на 1931 р. 9 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1, спр.43, арк.2.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=1>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Скарга робітника – вантажника, колишнього червоного партизана С. Торгалю до Г. Петровського про голодування його родини на Одещині. 10 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 353. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 188.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-188>

Постанова політбюро ЦК ВКП (б) про обов'язкове продовження після виконання встановлених планів хлібозаготівель заготівель понад план. 11 січня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 868, арк. 5. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 4.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-04>

Постанова президії Устимівського райвиконкому про ліквідацію колгоспу «Незаможник» Устимівської сільради на Одещині за невиконання плану хлібозаготівель і передачу всього його майна райколгоспсоюзу. 12 січня.

ЦДАВО України, ф. 559, оп. 1, спр. 2573, арк. 41зв. Друкований примірник. Ударник Устимівщини, орган Устимівського РПК, РВК і райколгоспсоюзу. – 1932. – 14 січ.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 189.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-189>

Протокол № 4 позачергового засідання бюро Зміївського райпарткому КП(б)У на Харківщині про завершення хлібозаготівлі в районі до 16 січня шляхом штурмових днів і збільшення тиску на одноосібний сектор. 13 січня.

Державний архів Харківської області, ф. П-72, оп. 1, спр. 51, арк. 3–4.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=2>

Повідомлення сількора К. Кореневого ВУЦВКУ про свавілля місцевих керівників і комсомольського активу на хут. Лідине на Харківщині. 14 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 184. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 190.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-190>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про вжиття репресивних заходів щодо партійних і радянських керівників Новоукраїнського району на Одещині за невиконання плану хлібозаготівель у районі. 14 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 24. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 5.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-05>

Постанова Секретаріату ЦК КП(б)У «Питання хлібозаготівель» про звільнення з посад і притягнення до відповідальності за зрив хлібозаготівель керівників Таращанського і Богуславського райпарткомів на Київщині та Христинівського

– на Вінниччині, а також Бабанського райвиконкому. 15 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 25. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 10.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-10>

З протоколу засідання бюро Миропільського райкому КП(б)У про незадовільне виконання хлібозаготівлі та покарання голів сільрад Миропільського району на Харківщині. 16 січня.

Державний архів Сумської області, ф. П-14, оп. 1, спр. 11, арк. 40–42. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 3.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-03>

Доповідь Укрколгоспцентру на республіканській радіонарадї про виконання плану хлібозаготівель з урожаю 1931 р. і заходи, вжиті щодо керівників тих колгоспів, які не забезпечили його виконання. 17–18 січня.

ЦДАВО України, ф. 559, оп. 1, спр. 1657, арк. 59–66. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 191.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-191>

Акт обстеження стану колгоспу «Вільний Жовтень» за скаргою селян с. Ерделівки на Одещині про голодування з констатацією: «ніякого голодування визнати не можна». 19 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 108, арк. 82–83. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 192.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-192>

Скарга робітника К. Бартка до Й. Сталіна на непомірне обкладання й приниження гідності його батька з с. Мачухи на Вінниччині під час хлібозаготівлі. 20 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 424. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 193.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-193>

Лист голови Роменського райвиконкому Білого до Великобудківської сільради Роменського району на Харківщині про покарання відповідальних осіб за зловживання при вилученні майна куркулів. 20 січня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-5940, оп. 1, спр. 32, арк. 4. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 4.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-04>

Матеріали гайсинського дільничного прокурора про порушення законності під час хлібозаготівель у с. Бджільному Теплицького району на Вінниччині, надіслані до ВЦВКУ. 22 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 445–460. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 194.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-194>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про скорочення витрат пшениці на потреби постачання у першому півріччі 1932 р. на 10 млн. пудів. 23 січня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 11, арк. 156. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 15.

Заява селянина Г. Веремія з с. Черкаські Тишки Липецького району на Харківщині до Г. Петровського з проханням зняти з нього додатковий хлібозаготівельний план й дозволити працювати у місті робітником. 23 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 109, арк. 58. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 195.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - kolekt - 1932.php#nom - 195>

Телефонограма № 11/2 Валківського райвиконкому на Харківщині про заборону колгоспам здавати насінневі фонди в рахунок хлібозаготівлі. 23 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-154, оп. 1, спр. 21, арк. 19.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=3>

Заява селянина І. Вольвача до Черемушлянської сільради Валківського району на Харківщині з проханням повернути йому конфісковане буцімто за несплату хлібопоставок майно («я хліб свій увесь здав державі»). 23 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-154, оп. 1, спр. 21, арк. 25, 25зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=2&doc=4>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про проголошення лютого «ударним місяцем закінчення хлібозаготівель», а також попередження керівництва районів, що у випадку зриву планів товари, призначені для стимулювання хлібозаготівель, вивозитимуться з районів для продажу у містах. 25 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 43. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 6.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig - 1932.php#nom - 06>

Опис майна, конфіскованого у мешканця с. Черемушна Валківського району на Харківщині П. Євдошенка за невиконання плану хлібозаготівель. 26 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р - 154, оп. 1, спр. 21, арк. 15, 15зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=5>

Розпорядчий лист Валківського райвиконкому на Харківщині до усіх сільрад району про особисту відповідальність голови сільради щодо посилення боротьби проти обсмалювання і ошпарювання шкір свинячих туш. 27 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р - 1886, оп. 1, спр. 86, арк. 21.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=6>

Постанова секретаріату ЦК КП(б)У про незадовільний стан хлібозаготівель у Володарському районі на Київщині та покарання місцевих керівників. 29 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 4–65. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 7.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig - 1932.php#nom - 07>

Скарга селянина М. Капустника з с. Малої Рогозянки на Харківщині до Г. Петровського на виключення його з колгоспу та конфіскацію майна. 30 січня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 113, арк. 21. Оригінал. Рукопис.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 196.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - kolekt - 1932.php#nom - 196>

Доповідна записка ДПУ УСРР «Про оперативні заходи органів ДПУ», зокрема про викриття і ліквідацію на Чернігівщині «к.-р. повстанського підпілля», арешт 7861 особи, вилучення 98228 пудів «зерно – хліба» з ям і «чорних амбарів», а також 22302 пудів прихованого хліба – з колгоспів. 1 лютого.

ДА СБУ, ф. 16, оп. 26, спр. 2, арк. 2–4. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 19.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig2007 - p1.php#nom - 019>

Скарга селянки М. Вихторової з с. Смілого Недригайлівського району на Сумщині до Г. Петровського на розкуркулення й виселення з хати за невиконання хлібозаготівлі. 3 лютого.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 109, арк. 62–63. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 197.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - kolekt - 1932.php#nom - 197>

Спецдонесення відділення шляхового транспортного відділу ОДПУ ст. Конотоп на Сумщині з питань погіршення забезпечення продуктами харчування працівників залізничного транспорту. 5 лютого.

Державний архів Сумської області, ф. П-42, оп. 1, спр. 175, арк. 47–49. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 5.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Sumy - 1932 - 33.php#nom - 05>

Телефонограма Валківського райвиконкому на Харківщині головам сільрад та уповноваженим райзаготконтори щодо надання впродовж двох днів відомостей про доведення твердих подвірних завдань куркульським і заможним господарствам із переліком обов'язкових видів заготівель, їхнє виконання за 1931 р. 5 лютого.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 1, спр. 86, арк. 6, 6зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=9>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Протокол №21 розширеного пленуму Зміївсько-го райпарткому КП(б)У та районної КК-РСІ на Харківщині за участі секретарів партосередків, голів сільрад і колгоспів про перебіг хлібозаготівлі й різних заготівель у районі, підготовку до весняної сівби. 5 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1, спр.50, арк.1–3зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=10>

Доповідна записка завідуючого Роменським дитячим будинком до Роменського районного відділу народної освіти на Сумщині про катастрофічний стан із забезпеченням харчовими продуктами дитячого будинку. 7 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.9–9зв. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №6.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-06>

Інформація про репресивні заходи, застосовані до куркульсько-заможних господарств по Миколаївській сільраді Куп'янського району на Харківщині. 8 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-3582, оп.1, спр.276, арк.40–41.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=774>

Протокол засідання президії Засульської сільради Роменського району на Харківщині про запровадження судових репресій проти селян за невиконання хлібозаготівель. 10 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5945, оп.1, спр.84, арк.6–8. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №7.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-07>

Скарга викладача з Києва І. Донця до Г. Петровського про надмірне оподаткування його батька – одноосібника В. Донця та примусові методи колективізації. 10 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.110, арк.30–32. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №199.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-199>

Лист комсомольця Пастушенка з с. Полонисте Бабанського району на Вінниччині до Й. Сталіна про конфіскацію хліба й голодування колгоспників. 10 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.473–474. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №198.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Cherk-1932.php#nom-04>

Заява мешканця хут. Манченкового Манченківської сільради Люботинського району на Харківщині Г. Каплуна до ВУЦВК і прокурора УСРР

щодо незаконного вилучення Манченківською сільрадою майна при перевиконанні ним податків, вжиття заходів до припинення подальшого продажу господарства та повернення корови. 10 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1316, арк.6–7зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=523>

Скарга тракториста Й. Сафронова з с. Гудевичевого Роздільнянського району на Одещині до ВУЦВК про вилучення заробленого хліба й голодування сім'ї. 13 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.189–191. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №200.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-200>

Скарга одноосібників с. Рожок на Київщині до ВУЦВКу про вилучення хліба, землі, майна та семимісячне голодування. 15 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.7, спр.147, арк.47–48. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №201.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-201>

Заява членів артілі «Дружна праця» на Одещині до ВУЦВКу проти розпуску колгоспу Шимківською сільрадою й переведення селян в одноосібники. 16 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.227–228. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №202.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-202>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про збирання колгоспних насінневих фондів по СРСР і заходи насінневої і продовольчої допомоги районам Західного Сибіру, Уралу і Волги, що потерпіли від посухи. 16 лютого.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.873, арк.17. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №8.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-08>

Телеграма ЦК ВКП(б) до ЦК КП(б)У про безумовне виконання планів збирання і зберігання колгоспних насінневих фондів. 16 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5362, арк.3. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №9.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-09>

Директивний лист ЦК КП(б)У та РНК УСРР до облпарткомів, міськкомів і райкомів про мобілізацію насінневих фондів і організацію допомоги недорідним районам Західного Сибіру, Уралу і Волги, у зв'язку з чим «не може й бути мови про відпуск насіння для України, де становище з врожаєм цілком благополучне». 17 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.82. Друкарський відбиток.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №10.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-10>

Із постанови бюро Київського обкому КП(б)У про безумовне виконання директиви ЦК КП(б)У та РНК УСРР від 17 лютого 1932 р. щодо збирання насінневих фондів. 18 лютого.

Державний архів Київської області, ф.5, оп.1, спр.3, арк.1. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 11.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-11>

Повідомлення члена ВУЦВК О. Вельме до ВУЦВКу про примусову хлібозаготівлю й знуцання з колгоспників у с. Калчановці Люксембурзького району на Одещині. 18 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.371–372. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 203.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-203>

Скарга робітника цукроварні Г. Туза до ВУЦВК про розкуркулення його господарства у с. Кашперівці Тетіївського району на Київщині й голодування сім'ї. 18 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.111, арк.112–113. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 204.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-204>

Протокол № 12 засідання бюро Зміївського райпарткому КП(б)У на Харківщині щодо виконання лютого місячного плану заготівель, квартального фінплану, розгляду телеграми С. Косіора і В. Чубаря щодо мобілізації та створення насінневих фондів для весняної засівкампанії. 20 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1, спр.52, арк.16–23.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=3&doc=79>

Лист голови Великобубнівського райвиконкому та народного судді Великобубнівського району на Харківщині до голів сільрад та уповноважених райвиконкому Великобубнівського району про надання сільрадам права на конфіскацію майна у куркулів. 21 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6040, оп.1, спр.100, арк.220. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 8.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-08>

Лист вчителя І. Лашкевича з с. Мачухи Полтавського району до Г. Петровського про штучний голод. 23 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.115, арк.5–6. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 205.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-205>

Лист голови ВУЦВК Г. Петровського до політбюро ЦК КП(б)У про продовольчі труднощі в ряді районів Вінничини, Дніпропетровщини, Київщини, Одещини та Харківщини і заходи щодо їхнього подолання. Не раніше 23 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5255, арк.4. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 12.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-12>

Скарга жителя с. Березова Лука Галицького району на Харківщині Г. Шияна до Г. Петровського про відсутність хліба й загрозу голоду. 25 лютого.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.151. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 206.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-206>

Директива керівництва ПП ОДПУ по Криму про заходи з протидії вивезенню хліба за межі Криму. 26 лютого.

ДА СБУ, ф.9, спр.88, арк.75. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 5.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Обвинувальний висновок щодо П. Хиврича, мешканця с. Матвіївки Миколаївської міськради Одеської області. 27 лютого.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.390-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.141–142.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?artid=49757&cat_id=53076

Рішення розширеного засідання бюро Близнюківського райкому КП(б)У Харківської області (протокол № 33) щодо незадовільного стану реалізації постанови бюро райпарткому від 16 лютого 1932 р. про підготовку до весняної сівби, зокрема мобілізації сільрадами насінневих фондів, ремонту тракторів і реманенту. 28 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-32, оп.1, спр.18, арк.52, 53.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=3&doc=17>

Заява одноосібника А. Литвиненка з с. Лозової Харківської області до Г. Петровського з проханням про допомогу хлібом для голодуючої сім'ї внаслідок реквізиції врожаю сільрадою. 29 лютого.

Держархів Харківської області, ф.Р-1475, оп.2, спр.117, арк.60. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 207.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-207>

Постанова Херсонського міськкому КП(б)У щодо масового припинення хлібозаготівель у районі «за останню десятиденку лютого» та невідкладні заходи з їхнього відновлення, в тому числі – застосування «адміністративно-фінансового натиску до злісних нездавців хліба», відкриття в районі усіх млинів, прискорення розгляду прокуратурою і судами справ по хлібозаготівлям «у показовому порядку» на виїзних засіданнях по селах. 1 березня.

Державний архів Херсонської області, ф.185, оп.1, спр.2, арк.2. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 13.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-13>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Витяг з інформзведення Укрколгоспцентру про приховування врожаю під час хлібозаготівлі по колгоспному сектору України. Не раніше 1 березня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.1657, арк.8–1. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 208.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-208>

Заява середняка А. Синявського з с. Мишарівки Вінницької області до ВУЦВКу про реквізицію сільрадою продовольства, майна та засудження до позбавлення волі. 2 березня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.490–491. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 209.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-209>

Постанова Комітету заготівель при РПО СРСР про план заготівель гарнцю на березень 1932 р. 3 березня.

РДАЕ, ф.8040, оп.1, спр.1, арк.32. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 31.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-031>

Відомості про репресивні заходи, застосовані до куркульсько – заможних господарств по Загризовській сільраді Куп'янського району Харківської області. 3 березня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-3582, оп.1, спр.276, арк.36.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=718>

Витяг з інформзведення Укрколгоспцентру про хід хлібозаготівель в республіці за 1931 р. 4 березня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.1657, арк.6–7. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 210.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-210>

Доповідна записка завідуючої дитбудинком у м. Пирятині Харківської області П. Чернової Наркомосу УСРР про виснаження дітей від недоїдання, холоду та хвороб. 6 березня.

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.426, арк.36–37. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 211.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-211>

Вирок Київського обласного суду у справі селян Василя і Ганни Овчарів, засуджених за протест проти реквізиції особистих речей в рахунок невиконаної хлібоздачі до позбавлення волі відповідно на 8 і 2 роки. 6 березня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3527, арк.108–109.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 212.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-212>

Директивний лист ЦК КП(б)У обкомам партії, Молдавському областкому, міськкомам і райкомам Донбасу про публікацію в місцевій пресі повідомлень про припинення хлібозаготівель і прискорення темпів збирання насінневих фондів. 6 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.112, 128. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 14.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-14>

Доповідна записка Вінницького обкому партії ЦК КП(б)У про серйозні труднощі в організації підготовки до посівної кампанії та збирання насінневого фонду. 7 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5256, арк.4–11. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 15.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-15>

Лист селян в бюро скарг НК РСІ про голодування в селах Білоцерківського району Київської області. 8 березня.

ЦДАВО України, ф.539, оп.10, спр.1415, арк.15. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 213.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-213>

Скарга селянина с. Одринки Харківської області Л. Ветки до ВУЦВК про загрозу голоду в зв'язку з відібранням худоби та продуктів харчування. 8 березня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.110, арк.30. Оригінал.

Колективізація і голод на Україні. – № 214.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-214>

Таємна постанова третього пленуму Ізюмського райкому КП(б)У Харківської області про незадовільне виконання постанови ЦК ВКП(б) від 4 березня 1932 р. щодо строків готовності до весняної сівби і необхідність безумовного виконання партійних рішень «при безпощадній боротьбі так з правим опортунізмом, як і з лівими заскоками з клясовим ворогом – куркулями» для мобілізації насінневих і страхових фондів, ремонту техніки тощо. 9 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-59, оп.1, спр.18, арк.5–7.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=23>

Скарга членів артіль «Більшовик» Решетилівського району Харківської області до Г. Петровського на відсутність хліба та посівматеріалу. 10 березня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.108, арк.11. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 215.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-215>

Скарга селянина Я. Єфросиніна з с. Московський Бобрин Харківської області до ВУЦВК на несправедливе виключення з колгоспу й розкуркулення. 10 березня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 113, арк. 16. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 216.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-216>

Протокол засідання правління колгоспу ім. Леніна Кобзарівської сільради Валківського району Харківської області про виключення з колгоспу куркулів. 11 березня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 1, спр. 90, арк. 39.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=24>

Акт про затримання на полі з картоплею колгоспника М. Шапошника, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі ім. Петровського с. Будилка Лебединського району Харківської області М. Никоненком. 12 березня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-2708, оп. 2, спр. 16, арк. 126. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 9.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-09>

Повідомлення Христинівської райколгоспспілки Київської області до ВУЦВК про результати розгляду скарги селянина Замороки щодо перерахування частини заробленого колгоспниками хліба у колгоспі «Незаможник» до плану хлібозаготівлі. 13 березня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 113, арк. 123. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 217.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-217>

Розпорядження Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад щодо термінового виконання постанови ЦВК і РНК СРСР від 30 червня 1931 р. про вербування селян на ударні будівництва. 14 березня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 1, спр. 93, арк. 34.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=25>

Скарга селянина О. Мельниченка з с. Білашки Тальнівського району Київської області до органів державної влади про реквізицію майна, продовольства та голодування сім'ї. 15 березня.

ЦДАВО України, ф. 539, оп. 10, спр. 1357, арк. 18. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 218.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-218>

Із протоколу Златопільського районного товариства «Друзі дітей» Київської області про загрозу голодування школярів через відсутність продуктів харчування. 15 березня.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 10, спр. 1161, арк. 1. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 219.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-219>

Інформаційний лист до Охтирського райкому КП(б)У про випадки голодування дітей шкільного віку в Яблчанській сільраді Охтирського району Харківської області. 15 березня.

Державний архів Сумської області, ф. П-26, оп. 1, спр. 22, арк. 23. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 10.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-10>

Вирок Одеського обласного суду про засудження В. Самойлова за спробу помсти за розкуркулення. 16 березня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 8, спр. 3527, арк. 153–154. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 220.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-220>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) на телеграму секретаря ЦК КП(б)У С. Косіора про стан хлібозаготівель в Україні, зокрема про забезпечення державної частки майбутнього врожаю; політбюро також припускає, що ситуація з посівною кампанією є набагато гіршою, аніж це впливає із згаданої телеграми. 16 березня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 876, арк. 1. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 16.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-16>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про організацію посівної кампанії, зокрема мобілізацію колгоспних насінневих фондів та організацію «соцвзаємодопомоги» «внутрішньообласними ресурсами»; особлива постанова політбюро ЦК КП(б)У про надання Вінницьким обкомом соцдопомоги Одеській області у розмірі 3 тис. т зерна. 17 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 35–37. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 17.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-17>

Постанова ЦК КП(б)У та РНК УСРР про завершення хлібозаготівель «по колгоспному сектору», а також про організацію весняної посівної кампанії з рекомендацією у разі необхідності провести позику насіння з особистих хлібних ресурсів колгоспників з обов'язковим поверненням «натурою з нового врожаю». 18 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 235, арк. 113, 129. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 18.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-18>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про надання Зінов'євську Одеської області продовольчої допомоги «для колгоспів, що опинилися у тяжкому стані», у розмірі 1000 пудів хліба із розрахунку не більш як 20 фунтів на особу на місяць і з рекомендацією організувати цю допомогу «не надаючи широкого розголошення». 18 березня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 8, арк. 204. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 20.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 20

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про надання АМСРР продовольчої допомоги у розмірі 1000 т кукурудзи. 18 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 8, арк. 203. Оригінал. Машинопис.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 19.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 19

Доповідна записка позаштатного інспектора Глухівської КК–РСІ М. Дорошенкової про розкуркулення і виключення П. Романенка з колгоспу «Перемога» у с. Яструбщині Київської області. 19 березня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 111, арк. 76–77. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 221.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 221

Розпорядження Валківського райкому КП(б)У Харківської області, отримане Кобзарівською сільрадою, про термінове розповсюдження 250 облігацій районної насінневої позики серед колгоспників, бідняків і середняків і безоплатне вилучення насіння у «куркульсько-заможної верхівки села». 20 березня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 1, спр. 86, арк. 36.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=27>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про позапланове відвантаження тракторів для «українського степу» (загальною потужністю 12500 кінських сил) за рахунок низки інших регіонів СРСР. 21 березня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 877, арк. 11. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 21.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 21

Телеграма ЦК КП(б)У до обкомів партії з повідомленням постанови ЦК КП(б)У про усунення обмежень щодо перевезення незначної кількості хліба, зокрема, про «безумовне» зняття «разного роду заградительных отрядов». 22 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5377, арк. 12. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 22.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 22

Телефонограма Валківського райкому КП(б)У та Валківського райвиконкому Харківської області уповноваженим райпарткому, секретарям партосередків і головам сільрад про скасування обмежень на перемелювання на млинах зерна, за винятком ярої пшениці й усього засівматеріалу. 22 березня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-154, оп. 1, спр. 21, арк. 30.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=28>

Витяг із таємного протоколу засідання бюро Харківського обкому КП(б)У щодо організації, в порядку допомоги, дитячих ясел і садків у Оболонському районі, а також у тих районах, де є гостра нестача продовольчих ресурсів, й організації, в разі необхідності, громадського харчування для школярів і жінок, які мають грудних дітей. 22 березня.

Державний архів Харківської області, ф. П-2, оп. 3, спр. 1, арк. 2.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=29>

Лист В. Затонського С. Косіору про економічне становище на Маріупольщині Дніпропетровської області та продовольчі труднощі. 24 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5264, арк. 3–6 зв.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 23.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 23

Лист селянина П. Чорноватого Г. Петровському про голодування населення та загибель худоби по селах Орестопольської сільради Дніпропетровської області. 25 березня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 108, арк. 98. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 222.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 222

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про організацію проходження залізницею насінневих вантажів. 27 березня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 878, арк. 13. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 50.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom> – 050

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про встановлення нових завдань щодо збирання колгоспних насінневих фондів по Україні та Середній Волзі. 27 березня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 878, арк. 13. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 51.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom> – 051

Протокол президії Брацлавської райКК Вінницької області про винесення догани уповноваженому Зуєву за зловживання владою («грубе перекручування лінії партії») під час хлібозаготівлі в с. Остапківцях. 28 березня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 534. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 223.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 223

Із протоколу Бородянського райвиконкому Київської області про репресивні заходи щодо селян-одноосібників («куркулів»): конфіскацію

землі, тяглової сили та реманенту, виселення за межі села. 28 березня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.333, арк.50.
Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 224.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-224>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про підсумки роботи колгоспів 1931 р. і про дальші завдання організаційно-господарського зміцнення колгоспів. 28 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.235, арк.155–160.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 24.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-24>

Циркуляр Валківського райкому КП(б)У секретарям парторганізацій та головам сільрад щодо виконання телеграми Харківського обкому КП(б)У про зняття обмежень у перевезенні окремими особами незначної кількості хліба, насіння, а також усунення загороджувальних загонів. 28 березня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.26.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=30>

Записка ДПУ УСРР про організаційно-господарський стан колгоспів за матеріалами агентурного вивчення їхньої діяльності за 1931 р. 29 березня.

ДА СБУ, ф.16, оп.24 (1951 р.), спр.1, арк.1–77. Оригінал.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 1.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Телеграма ЦК КП(б)У до міськкомів і райкомів партії про збирання насіння на місцях та організацію колгоспної взаємодопомоги з огляду на невичерпані ще «значні можливості мобілізації насіння». 29 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5362, арк.30. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 25.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-25>

Лист голови Лебединського райвиконкому Гужвія та завідуючого райфінвідділом Федоренка до сільрад Лебединського району Харківської області про стягнення недоплат з усіх видів податку з осіб, що виїхали за межі села, із заробітку за місцем їхньої роботи. 29 березня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2691, оп.1, спр.59, арк.58. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 11.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-11>

Витяг з протоколу засідання бюро Миропільського райкому КП(б)У про загибель коней через відсутність кормів в селах Басівка, Володимирівка, Журавка, Біловоди, Локня, Могриця Миропільського району Харківської області. 1 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.П-14, оп.1, спр.11, арк.71. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 12.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-12>

Протокол засідання РНК УСРР, зокрема про усунення обмежень на перевезення незначної кількості «хліба–насіння», зняття «всіляких заслонних загонів» і звільнення ув'язнених у справах хлібозаготівель «по маловажливих проступках» (пп. 6, 7). 1 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.279, арк.109.
Склографічний примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 225.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-225>

Скарга селянина с. Нижня Сироватка Харківської області К. Рибалки до ВУЦВКу на примусове відібрання худоби у бідняків і середняків. 1 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.122. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 226.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-226>

Лист Кантемирівського райкому ВКП(б) Центрально-Чорноземної області РСФРР до обкому партії про масовий наплив голодуючих селян з родинами із сусідніх районів Харківської області, а також про надання прилеглому Марківському району насінневої допомоги. 1 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5255, арк.16–17. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 57.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-057>

Рішення президії закритого засідання бюро заводського парткомітету ХТЗ щодо перевірки до 6 квітня виданих робітникам заводу хлібних карток і березневих хлібних талонів і перереєстрацію хлібних карток (протокол № 14). 2 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.П-87, оп.1, спр.5, арк.82, 128, 129.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=554>

Лист секретаря Одеського обкому КП(б)У М. Майорова до С. Косіора про продовольчі труднощі у Новомиргородському районі та надання допомоги ряду інших районів області. 3 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.8, арк.238. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 26.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-26>

Постанова колегії Наркомзему СРСР «Про виконання планів здачі тваринницькими колгоспними товарними фермами молока і м'яса». 3 квітня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.14, спр.650, арк.1–2.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 59.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-059>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Повідомлення дільничного прокурора Фастівського району Київської області до ВУЦВК про притягнення до кримінальної відповідальності керівників колгоспів за відсутність хліба та посівматеріалу. 4 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.7, спр.147, арк.19. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 227.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-227>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про насінневу позику УСРР з держфонду у розмірі 20 тис. т вівса. 4 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.12, арк.84. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 62.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-062>

Лист робітників станції Вапнярка Вінницької області до М. Калініна про голодування їхніх сімей у селах. 5 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.108, арк.105. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 228.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-228>

Лист Златопільського райкому КП(б)У Київської області секретарям партосередків і кандидатських груп про надання допомоги голодуючому населенню району. 5 квітня.

Державний архів Черкаської області, ф.П-466, оп.1, спр.207, арк.96. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 7.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-07>

Інформаційний лист Сумського міського прокурора Воробйова до Харківського обласного прокурора про засудження членів бригади з хлібозаготівлі у с. Головашівка Сумського району Харківської області за знущання з селянами. 5 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.5–6. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 13.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-13>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про дозвіл Україні «у порядку виключення» видати колгоспам зернову позику розміром 200 тис.ц з поверненням натурою восени». 5 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.12, арк.84. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 63.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-063>

Лист секретаря Київського обкому КП(б)У М. Демченка С. Косіору про катастрофічне («дуже напружене») становище в селах Жашківського району. 6 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5257, арк.44–49. Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 65.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-065>

Протокол засідання політбюро ЦК КП(б)У, де, зокрема, йшлося про надання продовольчої допомоги голодуючим колгоспникам Одеської області у розмірі 1000 пудів хліба. 7 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.8, арк.236. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 27.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-27>

Заява селянина-бідняка с. Лозова Олександрівського району Харківської області М. Литвиненка до дільничного прокурора Лозівської дільниці з проханням повернути його родині єдину корову, забрану сільрадою в рахунок плану м'ясозаготівлі. 8 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1475, оп.2, спр.117, арк.82.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=38>

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У і РНК УСРР про незадовільний хід маслозаготівель у республіці, у зв'язку з чим виконання плану маслозаготівель та експорт масла слід вважати «найважливішим завданням партійних організацій і радянських органів». 9 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5377, арк.33. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 28.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-28>

Постанова помічника уповноваженого Миколаївського відділення Одеського облвідділу ДПУ про притягнення до відповідальності Г. Французова, мешканця посаду Воскресенка Миколаївського району. 11 квітня.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.872 с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.139–140.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Розпорядження земвідділу Валківського райвиконкому Харківської області головам усіх сільрад і колгоспів району щодо проведення заходів із ліквідації випадків знищення худоби і забезпечення кількісного зростання її поголів'я. 11 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.1, спр.86, арк.54.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=32>

Скарга колгоспника П. Барибіна з артілі ім. Леніна Харківської області до ВУЦВКу на незаконне відібрання хліба, закупленого для голодуючої сім'ї. 12 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.112, арк.16–17. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 229.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-229>

Лист колгоспника с. Кумарі Любашівського району Одеської області Ф. Мусієнка до ЦК ВКП(б) про масове зубожіння й голодування селян, внаслідок

чого «колгоспники сидять без хліба і насіння і їдять те, чого не було написано навіть в історії». 13 квітня.

ЦДАВО України, ф.539, оп.10, спр.1444, арк.57–59. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №230.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-230>

Скарга селянина Д. Бабиря з хут. Левенцівки Харківської області до Г. Петровського щодо повернення незаконно конфіскованої корови. 13 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.110, арк.20. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №231.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-231>

Розпорядження завідувача приймальні голови ВУЦВК Лозівському райвиконкому Харківської області про вжиття термінових заходів для поліпшення становища голодуючих колгоспників артілі «Червоний Жовтень». 15 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.108, арк.31. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №232.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-232>

Заява члена артілі «Червона нива» В. Кириченка до Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути забрааний мішок муки, на документі резолюція: «Відмовити». 16 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.81, 81зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=3&doc=33>

Протокол обстеження бригадою Червонозаводського райкому КП(б)У м. Харкова виконання промфінплану, продуктивності праці та якості випікання хліба на Харківському хлібзаводі №2 (наводяться кількісні характеристики і види хліба). 17 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1, спр.122, арк.139–141.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=34>

Скарга селянина М. Найди із с. Рокитного-Донівки Градизького району Харківської області до ВУЦВК про розгляд справи з розкуркулення й виключення з колгоспу. 18 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.113, арк.23. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №233.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-233>

Розпорядження завідувача приймальні голови ВУЦВК бериславському дільничному прокуророві й голові Великоолександрівського райвиконкому Одеської області про припинення утиску одноосібників с. Трифонівка. 19 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.367. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №234.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-234>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про дозвіл провести «з централізованих ресурсів всередині України» насінневу позику у розмірі 6 тис. т проса та 6 тис. т гречки, а також надати продовольчу допомогу колгоспникам у розмірі 3 тис. т проса. 19 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.12, арк.108. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №70.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-070>

Записка прямим проводом В. Чубаря в Одесу С. Косіору про одержання з Москви дозволу на видачу насінневої позики та продовольчої допомоги колгоспникам. 19 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5362, арк.104. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №29.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-29>

Лист селянина Г. Базаля-Савченка Г. Петровському про незаконну реквізицію хліба й майна та голод у с. Свердликовому Бабанського району Київської області. 20 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.552–553. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №235.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-235>

Із протоколу засідання бюро Тростянецького райкому КП (б)У Харківської області про заходи з економії хліба у районі, зняття з постачання хлібом усіх ідалень і родин, що мають сільське господарство. 20 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.27а–28. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №. 14

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-14>

Звіт Укрколгоспцентру про необґрунтоване застосування примусових заходів до колгоспів і колгоспників, зокрема порушення добровільності в укрупненні колгоспів, розпуск колгоспів, адміністративне втручання і розпорядження їхнім майном і коштами, примусове усуспільнення худоби, внаслідок чого кількість колгоспів зменшилася упродовж січня–квітня 1932 р. на 4800 одиниць. Не раніше 20 квітня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.984, арк.5–7. Склографічний примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №236.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-236>

Протокол засідання президії Біловодського райвиконкому Харківської області, зокрема з приводу оскарження рішень Новоолександрівської сільради про реквізування майна селян; постанову сільради про відчуження майна визнано правомірною. 21 квітня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.603. Засвідчена копія.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 237.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-237>

Доповідна записка заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова В. Молото ву про стан продовольчого постачання в Україні. 22 квітня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 2, спр. 660, арк. 133. Оригінал.
Опубл.: Трагедія советської деревни. – Т. 3. – С. 361.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-075>

Заява селянина Г. Кобця до Черемушлянської комісії зі сприяння держпозиці Валківського району Харківської області з проханням дозволити йому продати облігації на суму 150 крб. у зв'язку з надзвичайно тяжкими сімейними обставинами. 22 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-154, оп. 1, спр. 18, арк. 5.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=35>

Постанова бюро Жовтневого райпарткому КП(б)У м. Харкова про незадовільний стан роботи м'ясокомбінату (встановлено невиконання виробничого плану, погіршення якості продукції, невиконання плану підвищення продуктивності праці). 22 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. П-58, оп. 1, спр. 56, арк. 99.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=36>

Постанова бюро Жовтневого райпарткому КП(б)У м. Харкова про незадовільну підготовку ЗРК до посівкампанії у прикріплених до них радгоспах. 22 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. П-58, оп. 1, спр. 56, арк. 100.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=37>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про важке продовольче становище республіки з проектом телеграми до ЦК ВКП(б) із проханням дозволити розбронювання 25 тис. т недоторканого фонду («нефонду») для забезпечення хлібом промислових районів Донбасу. 23 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 236, арк. 8–9. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 30.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-30>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про заходи з хлібопостачання України, зокрема з дозволом розбронювання у квітні 25 тис. т хліба. 23 квітня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 12, арк. 109. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 77.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-077>

Лист С. Косіора Й. Сталіну про економічне і політичне становище в південній частині степових районів України та продовольчі труднощі, з твердженням: «Всякие разговоры о «голоде» на Украине нужно категорически отбросить». 26 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5378, арк. 6–0. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 31.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-31>

Довідка відділу агітації та масових кампаній ЦК КП(б)У та зведення з листів, надісланих до ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У з питань хлібозаготівель і голоду в Україні. 28 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5254, арк. 1–16. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 32.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-32>

Лист Вінницького обкому партії до ЦК КП(б)У про незадовільне продовольче постачання міст області. 28 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5256, арк. 24–25. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 80.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-080>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Про продовольчі культури», зокрема про заходи Наркомату зовнішньої торгівлі СРСР щодо повернення зерна з портів, закупівель пшениці на Далекому Сході, Персії тощо, і передавання зерна у розпорядження Комітету заготівель. 29 квітня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 12, арк. 115. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 81.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-081>

Відповідь Недригайлівської районної КК–РСІ на запит ВУЦВКУ за скаргою селян на тяжкий стан артілі «Перемога» Вільшанської сільради Харківської області. 29 квітня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 202. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 239.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-239>

Заява селянина Т. Семенова з с. Черемушної Валківського району Харківської області до сільради про дозвіл господарювати на конфіскованій власній садибі. 29 квітня.

Держархів Харківської області, ф. Р-154, оп. 1, спр. 16, арк. 28. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 239.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-239>

Інформація секретно-політичного відділу ОДПУ за 1931–березень 1932 рр., зокрема про голодування; вихід з колгоспів 35200 осіб («неорганізованое отходничество»); 259 випадків масових виступів селянства; викриття 22 контрреволюційних організацій у 48 районах; арешт за підозрою в участі в терактах 836 осіб; викриття 161 теракту, за якими заарештовано 327 осіб тощо. Не раніше квітня.

ЦА ФСБ РФ, ф.2, оп.10, спр.53, арк.1–6. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.318–319.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-083>

Відповіді органів місцевої влади на запити ВУЦВК про вирішення справ за скаргами селян. Квітень–листопад.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.108, арк.54, 70; спр.117, арк.92, 97. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №319.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-319>

Доповідна записка голові правління Укрколгоспцентру про факти свавілля й самосуду над колгоспниками у Павлоградському районі Дніпропетровської області в умовах голоду. 4 травня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2572, арк.22–25. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №240.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-240>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про скасування вироку Верхнетеплівського нарсуду й звільнення від ув'язнення селян Куриліних, засуджених за відмову засівати землю 1931 р. за планом, затвердженим сільрадою. 5 травня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3527, арк.58. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №241.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-241>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про організацію продовольчої та насінневої допомоги районам Вінницької і Київської областей. 5 травня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.52. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №33.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-33>

Постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про план хлібозаготівель з урожаю 1932 р. і розгортання колгоспної торгівлі хлібом». 6 травня.

Комуніст. – 1932. – 9 травня.

Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років в Україні. – №88.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-088>

Доповідна записка Київського обкому КП(б)У Й. Сталіну про труднощі посівної кампанії. 7 травня.

АП РФ, ф.3, оп.61, спр.794, С.30–34.

Опубл.: Операция «Голодомор»: Когда безумствует мечта//Родина. – 2007. – №1, январь. – С.70 – 71.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Rodina.php#nom-03>

Спецдонесення Вінницького обласного відділу ДПУ обкому КП(б)У про факти голоду і випадки смерті в Тростянецькому районі. 8 травня.

Державний архів Вінницької області, ф.136, оп.3, спр.10, арк.54.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №34.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-34>

Доповідна записка Одеського облорганкомітету до ВУЦВК про наслідки перевірки справи щодо реквізиції майна у одноосібників с. Трифонівки Великоолександрівського району. 8 травня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.362. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №242.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-242>

Заява секретаря осередку ЛКСМУ с. Кашпури Роменського району Харківської області Приходька та секретаря сільради Прокопенка до політбюро ЦК КП(б)У про зловживання та перекручування під час хлібозаготівлі по Кашпурівській сільраді. 10 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.1–5. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №15.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-15>

Лист В. Куйбишева до В. Чубаря про необхідність відміни рішення українського уряду щодо зменшення планових завдань сіви ярових і олійних культур. 10 травня.

РДАЕ, ф.8040, оп.1, спр.12, арк.164. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №91.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-091>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про пом'якшення вироку середняка С. Лободі за агітацію проти колективізації в с. Острожани Жашківського району Київської області. 11 травня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3527, арк.57. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №243.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-09>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-243>

Запит членів колгоспу «12-річчя Жовтня» Харківської області до ВУЦВК примусового використання їхніх власних корів як тяглової сили в колгоспі. щодо законності 11 травня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.167. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №244.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-244>

Розпорядження ВУЦВК про неприпустимість використання посівного матеріалу для харчування голодуючих колгоспників й негайну допомогу хлібом артілі ім. Шевченка Харківської області. 13 травня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.108, арк.16. Відпуск.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №245.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-245>

Повідомлення Лисичанської райколгоспспілки на Луганщині до ВУЦВК про організацію громадського харчування в артілі «Кооператор». 13 травня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 108, арк. 126.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 246.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-246>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про справу селянина Г. Гурова із затвердженням 5-річного строку позбавлення волі і відмінною висилки у табори за приховування хліба. 15 травня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 8, спр. 3527, арк. 120. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 247.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-247>

Протокол засідання бюро Тростянецького райкому КП(б)У Харківської області про незадовільний стан харчування учнів Тростянецького агротехнікуму. 15 травня.

Державний архів Сумської області, ф. П-38, оп. 1, спр. 36, арк. 38. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 16.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-16>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про завезення 6,5 млн. пудів хліба в Україну. 16 травня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 884, арк. 2. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 35.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-35>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про постачання бурякових колгоспів на Україні, зокрема про надання 600 тис. пудів зерна та 75 вагонів риби, 300 тракторів і 60 вантажівок для забезпечення сівби буряка. 16 травня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 884, арк. 3. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 36.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-36>

Довідка організаційно-інструкторського відділу ЦК КП(б)У про катастрофічне становище в Уманському районі Вінницької області, зокрема про масовий голод, трупоїдство, канібалізм, антирадянські настрої. 16 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5824, арк. 35–37. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 37.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-37>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-10>

Анонімний лист «от имени пятитысячной массы не скота, а еще наполживых людей, рвущих себя из крепкихкогтейискусственногоголода» у Харківській області до ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У про загрозу масової смертності населення внаслідок штучного голоду в УСРР. 16 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5255, арк. 26–29.

Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 96.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-096>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи з організації отримання продовольчої допомоги Україні, виділеної на виконання постанови ЦК ВКП(б). 16 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 236, арк. 85–86. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 39.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-39>

Обвинувальний висновок Снігурівського райвідділу ДПУ в справі групи «куркулів» с. Новосеверастополь Одеської області, які «переводили систематичну антирадянську агітацію, скеровану на боротьбу з радвладю, колгоспами, проти хлібозаготівлі й організацію банд, організованого виступу проти радвлади і ін.». 16 травня.

ДА СБУ, спр. 559-с, арк. 22–23. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 98.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-098>

Лист Харківського обкому партії до ЦК КП(б)У про незадовільне продовольче постачання області. 19 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5258, арк. 90–92. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 99.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p1.php#nom-099>

Лист секретаря ЦК КП(б)У С. Косіора до ЦК ВКП(б) з проханням скасувати заборону перевезення ручним багажем продовольчих продуктів понад 10 кг, запроваджену наказом Наркомату шляхів сполучень СРСР. 20 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 1, спр. 2054, арк. 63. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 40.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-40>

Доповідна записка секретаря Янушпільського райкому КП(б)У Вінницької області про продовольчі труднощі у селах району та факти голодування і смертності населення. 20 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5255, арк. 33–35. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 42.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-42>

Протокол засідання бюро Київського обкому КП(б)У, зокрема про продовольчу допомогу 30 районам області «виключно для харчування дітей колгоспників, окремих одноосібників і службовців міст і містечок». 20 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5255, арк. 52–52

зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. № 41.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-11>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-41>

Лист уповноваженого ЦК КП(б)У А. Річицького С. Косіору про масовий голод, смертність і канібалізм в Уманському районі Вінницької області. 20 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5258, арк. 79–81. Оригінал.
Опубл.: Чорна книга України: Збірник документів, архівних матеріалів, листів, доповідей, статей, досліджень, есе/Упоряд., ред. Ф. Зубанич. Передм. В. Яворівського. – К., 1998. – С. 173–175.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-12>

Витяг із робочого зведення Київського облвідділу ДПУ УСРР із наведенням висловлювань О. Довженка щодо «політики комуністичної партії в справі колективізації» («Село гине. Вимирає. Голодують. Нічого їсти... Комісари в Москві жирують... Пир во время чумы»). 20 травня.

ДА СБУ, ф. 11, спр. с -836, т. 1, арк. 59. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 6.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Телеграма ЦК КП(б)У до Вінницького обкому партії про надання продовольчої допомоги восьми районам області. 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 12. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 43.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-13>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-43>

Телеграма ЦК КП(б)У до Київського обкому партії про надання продовольчої допомоги окремим районам області. 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 11. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 45.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-14>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-45>

Телеграма ЦК КП(б)У до Дніпропетровського обкому партії про надання продовольчої допомоги окремим районам області. 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 9. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 44.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-44>

Телеграма ЦК КП(б)У до Одеського обкому партії про надання продовольчої допомоги окремим районам області. 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 10. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 46.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-46>

Телеграма ЦК КП(б)У до Харківського обкому партії про надання продовольчої допомоги окремим районам області. 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 8. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 47.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-47>

Телеграма ЦК КП(б)У до Молдавського обкому партії про надання продовольчої допомоги окремим районам АМСРР 21 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 13. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 48.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-48>

Протокол засідання РНК УСРР, зокрема про «кредитову допомогу» (у сумі 2 млн. крб. з поверненням у IV кварталі), а також продовольчу допомогу колгоспам, що потерпіли від неврожаю 1931 р. (п. 12). 21 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 279, арк. 38 – 39.
Склографічний примірник.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 248.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-248>

Припис Тульчинської дільничної прокуратури райвиконкомові про скасування рішень Тростянецької сільради Вінницької області щодо П. Лисогора, виключеного з колгоспу за невиконання плану хлібозаготівлі. 21 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 443.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 249.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-249>

Постанова РНК СРСР про заходи щодо забезпечення хлібом Ленінграда, Москви, Закавказзя й України. 21 травня.

ДАРФ, ф. 5446, оп. 1в, спр. 464, арк. 139. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 104.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-104>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про розподіл 600 тис. пудів хліба та 75 вагонів риби для Київської, Вінницької й Харківської областей. 21 травня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 12, арк. 149. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 105.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-105>

Постанова РНК СРСР про продовольчі культури, зокрема про повернення з портів 15 тис. т кукурудзи та 2 тис. т пшениці, закупівлю зерна на Далекому Сході й у Персії, припинення вивезення хліба з України у Закавказзя тощо. 23 травня.

ДАРФ, ф. 5446, оп. 1в, спр. 464, арк. 89–90. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 114.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-114>

Довідна записка голови Держплану СРСР В. Куйбишева про критичне продовольче становище країни, яке можна виправити лише «шляхом великої і виключної організованості». 23 травня.

РДАСПІ, ф. 82, оп. 2, спр. 401, арк. 27–29. Оригінал.
Опубл.: Трагедія советской деревни. – Т. 3. – С. 372 – 374.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-115>

Лист Одеського обкому партії до ЦК КП(б)У про важке продовольче становище сільських учителів. 23 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5258, арк. 39–39 зв. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 116.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-116>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відрядження до УСРР В. Молотова з групою керівних працівників «для максимального розгортання посівної кампанії». 24 травня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 12, арк. 153. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 117.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom – 117](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-117)

Висновок слідчого Коростишівської дільничної прокуратури Київської області про розслідування скарги щодо безгосподарності й свавілля керівників колгоспу «Новий шлях». 25 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 240. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 250.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 250](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-250)

Телеграма ЦК КП(б)У до Вінницького обкому партії про надання продовольчої допомоги консервами, крупами та кондитерськими виробами районам області, які перебувають у найтяжчому становищі. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 17. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 49.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 49](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-49)

Телеграма ЦК КП(б)У до Дніпропетровського обкому партії про надання продовольчої допомоги консервами, крупами та кондитерськими виробами районам області, які перебувають у найтяжчому становищі. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 101, спр. 1139, арк. 16.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 50.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 50](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-50)

Телеграма ЦК КП(б)У до Київського обкому партії про надання продовольчої допомоги консервами, крупами та кондитерськими виробами районам області, які перебувають у найтяжчому становищі. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 19. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 51.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 51](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-51)

Телеграма ЦК КП(б)У до Одеського обкому партії про надання продовольчої допомоги консервами, крупами та кондитерськими виробами районам області, які перебувають у найтяжчому становищі. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 22. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 52.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 52](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-52)

Телеграма ЦК КП(б)У до Молдавського обкому партії про надання продовольчої допомоги консервами, крупами та кондитерськими виробами районам АМСРР, які перебувають у найтяжчому становищі. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 20. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 53.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 53](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-53)

Лист заступника голови РНК УСРР О. Сербиченка ЦК КП(б)У про організацію надання допомоги колгоспам районів, які перебувають у особливо тяжкому становищі, на загальну суму 2 млн. 200 тис. крб. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5255, арк. 38. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 54.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 54](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-54)

Постанова політбюро ЦК і президії ЦК КП(б)У «Про масове викривлення політики партії в Драбівському районі» [Харківської області]. 25 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 236, арк. 98 – 100. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 118.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom – 118](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-118)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) на телеграму В. Молотова, Я. Яковлева і А. Мікояна про стан сівби в Україні, якою, зокрема передбачено негайне надання насіннєвої та продовольчої позик із резервних фондів, розміщених переважно в Україні, а також частково – у Білорусі та Новоросійську. 26 травня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 886, арк. 12. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 55.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 55](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-55)

Телеграма ЦК КП(б)У до Маріупольського міському партії про надання продовольчої допомоги районам, які перебувають у найтяжчому становищі. 27 травня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5459, арк. 33. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 56.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 56](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-56)

Лист селянина М. Тавлуя з с. Крехаїв Остерського району Київської області Г. Петровському про смертність селян від голоду й тифу. 27 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 108, арк. 41–44. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 251.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 251](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-251)

Повідомлення спецкора радіомовлення А. Божка про відсутність посівматеріалу та голод в артілях Черкаської сільради. 27 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 7, спр. 147, арк. 17. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 252.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 252](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-252)

Відповідь Новогеоргіївського райвиконкому Харківської області ВУЦВКу про наслідки перевірки скарги щодо голодування колгоспників артілі «Більшовик». 28 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 108, арк. 24. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 253.

web: <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-253>

Спецповідомлення Київського обласного відділу ДПУ секретарю обласного бюро КП(б)У про факти канібалізму в Буцькому районі. Не раніше 28 травня.

Опубл.: Чорна книга України. – С. 167–168.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-15>

Телеграма Й. Сталіна С. Косіору та В. Чубарю про надання насінневої допомоги Одеській області у розмірі 400 тис.пудів кукурудзи з Ростова. 29 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.20, спр.5418,арк.83. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 57.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-57>

Телеграма ЦК КП(б)У, РНК і ДПУ УСРР до ЦК ВКП(б) про розподіл насінневої позики за районами Одеської області. 29 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.20, спр.5418, арк.84. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 58.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-58>

Акт обстеження стану господарства розкуркуленого селянина Я. Яременка з с. Білки Тростянецького району Харківської області, з висновком: «оскарження Яременка на невірність його виключення та про продаж майна як куркуля районів організації залишити без наслідків». 30 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр. 113, арк.44.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 254.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-254>

Телеграма ЦК КП(б)У до Бердянського райкому партії з повідомленням про рішення політбюро ЦК КП(б)У від 30 травня щодо надання продовольчої допомоги колгоспникам «найбільш тяжких районів» Вінницької, Київської та Харківської областей у вигляді відповідно 8, 8 і 4 «вагонів тюльки». 31 травня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.20, спр.5459, арк.39. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 59.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-59>

Лист секретаря Христинівського райкому КП(б)У Вінницької області Жука про продовольчі труднощі у селах району. Травень.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.20, спр.5255, арк.25.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 38.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-133>

Лист членів бригади Київського обласного бюро по Богуславському району до ЦК КП(б)У про факти голодування в с. Медвин і надання негайної продо-

вольчої допомоги опухлим сім'ям колгоспників та одноосібників. 1 червня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.20, спр.5255, арк.60–61. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 60.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-60>

Протокол засідання РНК УСРР, у якому, зокрема, йшлося про надання 100 тис.банок консервів «для громадського харчування колгоспів у районах, що перебувають у найбільш тяжкому стані», а також круп і кондвиробів для дитячого харчування (п. 11). 1 червня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.279, арк.13зв.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 255.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-255>

Відомості про стан сільського господарства Лозівського району Харківської області. Зі звіту Лозівського райпарткому КП(б)У XI райпартконференції про роботу за період з травня 1931 р. до червня 1932 р. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.П-81, оп.1, спр.39, арк.5–12.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=44>

Допис сількора П. Коссе до ВУЦВК про примусове усупільнення худоби в с. Ласпа та самочинство керівників Ласпинської сільради Старокаранського району Дніпропетровської області. 1 червня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.117, арк.634–637. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 256.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-256>

Спеціальне повідомлення Вінницького обласного відділу ДПУ обкому КП(б)У про випадок канібалізму у Вороновицькому районі. 2 червня.

Державний архів Вінницької області, ф.Р-136, оп.3, спр.8, арк.129. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 136.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-136>

Лист секретаря Київського облкому КП(б)У М. Демченка С. Косіору про економічні труднощі і голодування населення м. Жашків і Жашківського району та необхідність надання допомоги. 6 червня.

Опубл.: Чорна книга України. – С. 175–177.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-17>

Лист Л. Кагановича Й. Сталину, зокрема, про відставання засіву в Україні від планових показників: «... если бы не Украина, мы шли бы выше прошлого года на 3 млн. га...» 6 червня.

РДАСПІ, ф. 558, оп.11, спр.740, арк.13–21. Автограф.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – № 104.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom) – 104

Заява селянина М. Куценка до Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути із майна, вилученого за несплату невідповідних прибуткові податків, хоча б хату («куркуль з мене дуже скверний») з резолюцією: «Відмовити». 6 червня

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.118, 118зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=40>

Протокол засідання Градизької районної КК–РСІ Харківської області, зокрема щодо скарги розкуркуленого селянина Г. Черниша, якого визнано правильно виключеним з колгоспу як колишнього куркуля. 9 червня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.113, арк.42. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №257.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom) – 257

Лист комсомольця А. Бурдюка з с. Осич Бахмацького району до НК–РСІ про масовий голод у Київській області. 9 червня.

ЦДАВО України, ф.539, оп.10, спр.1444, арк.126, Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №258.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom) – 258

Лист Г. Петровського В. Молотову та Й. Сталіну про важке продовольче становище та голод в УСРР. 10 червня.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.139, арк.162–165. Оригінал.
Опубл.: Командири великого голоду: поїздки В. Молотова і Л. Кагановича в Україну і на Північний Кавказ. 1932–1933 рр. – К., 2001. – С.212–215.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom) – 138

Лист В. Чубаря В. Молотову та Й. Сталіну про важке становище в сільському господарстві УСРР, масовий голод і необхідність надання продовольчої допомоги. 10 червня.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.139, арк.144–153. Оригінал.
Опубл.: Командири великого голоду: поїздки В. Молотова і Л. Кагановича в Україну і на Північний Кавказ. 1932–1933 рр. – К., 2001. – С.206 – 212.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom) – 139

Повідомлення інспектора дошкільного виховання Конотопського районного відділу народної освіти до Київського обласного відділу народної освіти, обласного відділу постачання та Конотопторгу про непостачання в травні хліба дитячим закладам Конотопського району. 11 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-537, оп.1, спр.71, арк.15. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – №17.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 17

Витяг із протоколу засідання Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з ухвалами оштрафувати, розпродати майно та віддати під суд селян – контрактантів і твердозавданців за невиконання плану хлібопоставок. 11 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р – 154, оп.1, спр.16, арк.150, 150зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=41>

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про звернення керівників УСРР В. Чубаря і Г. Петровського до ЦК ВКП(б) із думкою про необхідність надання часткової продовольчої допомоги, «питання лише в розмірах». 12 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.41. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №122.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom) – 122

Із протоколу позачергового засідання бюро Буринського райкому КП(б)У про масовий вихід колгоспників з колгоспів у Буринському районі Харківської області через відсутність хліба. 13 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.23. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №18.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 18

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну щодо надання продовольчої допомоги УСРР, зокрема із думкою, що «допомогти доведеться, особливо буряковим районам». 14 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.52. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.168.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom) – 141

Заява 83-річного селянина М. Вольвача до Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути хоча б три пуди хліба, що був конфіскований за недовиконання другої норми хлібопоставок. 14 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р – 154, оп.1, спр.21, арк.39.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=42>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу про звернення керівників УСРР до ЦК ВКП(б), із заявою про те, що «Україні дано більше, аніж треба. Дати ще хліб немає потреби і нема звідки». 15 червня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.63. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.169.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom) – 142

Розпорядження приймальної голови ВУЦВК Чорнухинському райвиконкому Харківської області про перевірку заяви одноосібника М. Гаркуші щодо незаконної реквізиції його майна сільрадою. 16 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.27. Відпуск.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 259.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 259

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про випуск у продаж 12 млн. декалітрів пшеничної горілки за підвищеною ціною в 11 руб. за літр. 16 червня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.12, арк.179. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 143.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 143

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про продовольчу допомогу УСРР у розмірі: 2000 т вівса з невикористаного насінневого фонду; 100 тис. пудів кукурудзи з невикористаного насінневого фонду Одеської області; 70 тис. пудів хліба для бурякових радгоспів; 230 тис. пудів хліба для бурякових районів УСРР. 16 червня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.12, арк.180–181. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 144.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 144

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну, зокрема про підготовку до хлібозбиральної кампанії в УСРР, про небезпеку передчасного, стихійного і неорганізованого збирання хліба, викрадення його з полів. 16 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.61. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.173.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 145

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про звернення до ЦК ВКП(б) щодо надання Україні додаткової продовольчої допомоги у розмірі 600 тис. пудів хліба. 17 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.8, арк.262–263. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 61.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 61

Телеграма ЦК КП(б)У до обкомів партії про надання додаткової продовольчої допомоги не менш як 20 районам, які перебувають у винятково тяжкому становищі. 17 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5259, арк.19. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 62.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 62

Лист комсомольця Г. Ткаченка С. Косіору про економічні труднощі на селі та небезпечні політичні настрої населення («тільки внесеться іскра в селянство, то спалахне всюди»). 18 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5406, арк.8–11. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 63.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 63;
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom> – 1932.php#nom – 18

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу та В. Молотову, зокрема про організацію хлібозаготівельної кампанії 1932 р. 18 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.69–72. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.179–180.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 148

Із протоколу позачергового засідання Христинівського райкому КП(б)У Вінницької області про організацію медичної допомоги під час пропольовальних робіт у селах району. 19 червня.

Державний архів Черкаської області, ф.П-1498, оп.1, спр.2, арк.61. Оригінал.
Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 19.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom> – 19

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про необхідність обмежитися раніше прийнятими рішеннями ЦК щодо продовольчої допомоги Україні, і «додаткового завезення хліба в Україну не робити». 20 червня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.889, арк.15. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 68.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 150

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У та РНК УСРР про забезпечення виконання колгоспами й одноосібними господарствами України плану зернопоставок. 21 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.2268, арк.178.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 64.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 64

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про додаткову продовольчу допомогу районам, які перебувають у найтяжчому становищі: 12 – Київської, 9 – Вінницької, 7 – Харківської, 5 – Дніпропетровської областей. Додаток до постанови: «Список районів, які потребують додаткової продовольчої допомоги». 21 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.134–135. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 65.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 65;
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom> – 20

Телеграма ЦК КП(б)У до Одеського обкому партії про надання допомоги районам області, які перебувають у тяжкому становищі, «з насінневих ресурсів кукурудзи». 21 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5418, арк.118. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 66.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 66

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Телеграма ЦК КП(б)У до Харківського обкому партії про надання додаткової продовольчої допомоги семи районам області, які перебувають в особливо тяжкому становищі. Не раніше 21 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5459, арк.78.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №67.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Pyrig – 1932.php#nom – 67

Обвинувальний висновок СПВ Харківського облвідділу ДПУ УСРР щодо мешканців с. Федунка Диканського району О. Мірошниченка, В. Кукиша, Д. Мірошника та ін., засуджених за участь у «волинках». 22 червня.

ДА СБУ, Полтава, спр.9979-с; ДА СБУ, Колекція документів

«Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.82–92.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Телеграма Й. Сталіна Л. Кагановичу про підготовку пленуму ЦК ВКП (б) і розгортання пропаганди перемоги колгоспного ладу. 22 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.77, арк.83–85. Оригінал.

Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т.3. – С.187.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Pyrig2007 – p2.php#nom – 155

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну, зокрема про підготовку наради з питань хлібозаготівель. 23 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.76–78. Автограф.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №46.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Stalin – Kaganov.php#nom – 146

Постанова РНК СРСР про план хлібозаготівель на липень 1932 р., зокрема з 60 млн. пудів 19,5 припадало на Україну та 18,3 – на Північний Кавказ. 25 червня.

ДАРФ, ф.5446, оп.1в., спр.464, арк.221 – 222. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №156.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Pyrig2007 – p2.php#nom – 156

Подання селянина С. Голубицького з с. Підгороднього Дніпропетровської області до обласного прокурора про дозвіл повернутися на свою спустошену садибу. 27 червня.

Держархів Дніпропетровської області, ф.416, оп.1,

спр.113, арк.203. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №260.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

kolekt – 1932.php#nom – 260

Витяг із протоколу об'єднаного засідання Президії ВУЦВК і РНК УСРР про роботу органів державної прокуратури в ході колективізації. 28 червня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.3, арк.112–113. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – Док. №261.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

kolekt – 1932.php#nom – 261

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про проведення наради з питань хлібозаготівель, на якій пропонується, зокрема обговорити: механізми повернення селянами насінневої та продовольчої позик; систему авансування колгоспників хлібом; недопущення послаблення одноосібникам при розподілі плану хлібозаготівель тощо. 28 червня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.77, арк.118. Засвідчена копія.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.201 – 202.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Stalin – Kaganov.php#nom – 146

Витяг з протоколу 7-ї Чугуївської районної партконференції з обговорення доповіді райКК; у виступах делегатів і весняної сівби по Чугуївському району Харківської області. 28 червня.

Державний архів Харківської області, ф.П-78, оп.1,

спр.56, арк.6 зв – 8зв.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=4&doc=45)

pagep=4&doc=45

Заява розкуркуленого селянина Т. Семенова до Черемушнянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути садибу, засіяну польову землю й дозволити викопати до зими землянку, бо все майно і хата ліквідовані, з резолюцією: «Відмовити». 29 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,

спр.16, арк.128.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=4&doc=43)

pagep=4&doc=43

Доповідна записка Харківського обкому партії до ЦК КП(б)У про надзвичайно напружене продовольче становище в окремих районах області. Червень.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5255, арк.53–57. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №69.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Pyrig – 1932.php#nom – 69

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про підсумки всесоюзної наради з питань хлібозаготівель, зокрема, про рішучу відмову в продовольчій допомозі Україні та про загрозу «дальшого раскиселения и оболотчения украинской организации». 1 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.87–90. Автограф.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №169.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam> –

Stalin – Kaganov.php#nom – 169

Заява інваліда Першої світової війни, мешканця с. Черкаська Лозова Харківської області Г. Ткаченка до ВУЦВК зі скаргою на незаконну конфіскацію хати, насіння, розпродаж за безцінь майна в рахунок хлібозаготівель і проханням посприяти у поверненні хати, щоб його сім'я не голодувала. 1 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8,

спр.1471, арк.3, 3зв.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=4&doc=556)

pagep=4&doc=556

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу та В. Молотову з вимогою звернути «найсерйознішу увагу на Україну» та з критичною оцінкою В. Чубаря і С. Косіора. 2 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.41. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – № 174.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom) – 174

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну щодо необхідності заміни В. Чубаря та С. Косіора, які «опортуністичним нутром», «гнилою дипломатією» й «злочинним легковаженням справою» не відповідають поставленим завданням, і необхідності участі Л. Кагановича і В. Молотова у Всеукраїнській партконференції для забезпечення «подлинно большевистских решений». 2 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.1. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.211.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007) – p2.php#nom – 161

Протокол засідання бюро Христинівського райкому КП (б)У Вінницької області про голодування населення району, стан тваринництва та хід м'ясозаготівельної кампанії. 2 липня.

Державний архів Черкаської області, ф.П-1498, оп. 1, спр. 2, арк.64. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 21.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine – Cherk](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk) – 1932.php#nom – 21

Протокол допиту селянина Н. Коваля дільничним міліціонером Роменської районної міліції у справі зловживання під час хлібозаготівлі в Кашпурівській сільраді Роменського району Харківської області. 2 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р – 5934, оп.1, спр.117, арк.104–104 зв. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №. 19.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy) – 1932 – 33.php#nom – 19

Заява робітника І. Лісицина до ВУЦВКу про свавілля місцевої влади щодо його родини в с. Ящико-ве Ворошилівського району в Донбасі. 3 липня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.110, арк.63–64. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 262.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt) – 1932.php#nom – 262

Обвинувальний висновок Баришівського райвідділу ДПУ Київської області у справі про систематичне поширення мешканцем с. Остролуччя І. Стешенком антирадянської агітації, з клопотанням про ув'язнення його на три роки у концтаборах за ст.54 – 10 КК («по окраске сель. к.р.»). 4 липня.

ЦДАГО України, ф.263, оп.1, спр.15765, арк.15–16. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 163.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007) – p2.php#nom – 163

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про збиральну кампанію 1932 р. 5 липня

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.891, арк.52–55. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 164.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007) – p2.php#nom – 164

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про план хлібозаготівель по селянському сектору.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.85. Оригінал. 6 липня.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 70.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig) – 1932.php#nom – 70

Телеграма В. Молотова і Л. Кагановича Й. Сталіну про необхідність замовчування справжнього становища в УСРР, «чтобы не давать пищи иностранной печати». 6 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.78, арк.12. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.218–219.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007) – p2.php#nom – 167

Лист В. Молотова і Л. Кагановича Й. Сталіну про хід обговорення на засіданні політбюро ЦК КП(б)У та Всеукраїнській партконференції плану хлібозаготівель, зокрема про відхилення пропозицій щодо зниження плану з огляду на недосів зернових на 2,2 млн. га та загибель озимини на 0,8 млн. га. 6 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.78, арк.16. Копія.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – № 186.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov) – 186

Витяг із резолюції III Всеукраїнської конференції КП(б)У про підсумки весняної посівної кампанії, про хлібозаготівельну та збиральну кампанії і завдання організаційно – господарського зміцнення колгоспів. 6–9 липня.

Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їзду, конференцій і пленумів ЦК. – Т. 1. – С.750–752.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 71.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig) – 1932.php#nom – 71

Постанова ЦК ВКП(б) про організацію хлібозаготівель 1932 р., де, зокрема, головною хібною минулорічної хлібозаготівельної кампанії названа «зрівнялівка»; наголошено на безумовному виконанні прийнятого 6 травня плану хлібозаготівель, необхідності звернути увагу української парторганізації на «борьбу с оппортунистическими настроениями», «мобилизации всех сил для полного выполнения плана хлебозаготовок». 7 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.2005, арк.47–48. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 72.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig) – 1932.php#nom – 72

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Заява колгоспника Д. Лисова з с. Гірсівки Ново-василівського району Дніпропетровської області до ВУЦВК про повернення майна після виключення з колгоспу та голодування його родини. 7 липня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.9, спр.113, арк.103. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 263.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 263

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про виділення 400 тис. пудів хліба для забезпечення проведення пропольовальних робіт в Україні. 8 липня.

РДАСПІ, ф. 17, оп.162, спр.13, арк.15. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 170.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 170

Протокол виїзного засідання президії Томашпільського райвиконкому Вінницької області, зокрема про розпуск колгоспу ім. 1-ї партконференції у с. Томашпільці «як куркульсько-розкладницького». 8 липня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.113, арк.134–135.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 264.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 264

Доповідна записка помічника прокурора по сільськогосподарському сектору Казбана до Сумського міського прокурора про перевірку роботи Степанівської, Підліснівської, Новомихайлівської сільрад Сумського району Харківської області та факти голодування родини бідняка Бондаренка на хут. Криничному Новомихайлівської сільради. 8 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-802, оп.1, спр.28, арк.42–45. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 20.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 20

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про експорт 61,5 млн. пудів хліба у третьому кварталі 1932 р., а також про підготовку угод із Німеччиною і Польщею щодо узгодженої реалізації жита на світовому ринку. 9 липня.

РДАСПІ, ф. 17, оп.162, спр.13, арк.30. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 172.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 172

Заява 80 – річного розкуркуленого мешканця с. Безруки А. Безрука до Харківського облвиконкому з проханням перевірити його розорення: сільрада відібрала у нього хату і все злиденне майно без пояснення причин і пред'явлення податкових документів, сина вислали, а він разом із шістьма членами його сім'ї вимушений поневірятися по чужих кутках і просити кусок хліба. 9 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1177, арк.5, 5зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=527>

План хлібозаготівель по УСРР на 1932 р. 10 липня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.236, арк.76. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 173.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 173

Доповідна записка Вінницької облколгоспспілки Укрколгоспцентру про масовий вихід селян з колгоспів області (понад 10 тис. осіб з 260 – 270 артілей 53 районів). Не раніше 10 липня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2572,

арк.26–28. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 174.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 174

Лист Звенигородського дільничного прокурора до Київського обласного прокурора про факти людоїдства у с. Тарасівка Звенигородського району. Не раніше 11 липня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.5488, арк.33.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 73.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 73

Відповідь Жашківського райвиконкому на лист ВУЦВК щодо скарги П. Сидорука із США з приводу неприпустимого стану колгоспу «Нове життя» та голодування його родини, де, зокрема, наголошувалося на «перебільшені фактів». 11 липня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.117, арк.287. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 265.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 265; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom> – 22.

Заява колгоспників ліквідованої артілі «Незможник» у с. Устимівці Одеської області про втрату засобів виробництва та продовольства. 11 липня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2573, арк.2.

Оригінал. Рукопис.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 266.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 266

Повідомлення газети «Радянське село» про репресивні заходи щодо селян під час хлібозаготівлі в с. Капустянець Харківської області. 12 липня.

Радянське село. – 1932. – 12 лип.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 267.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 267

Лист членів об'єданого колгоспу с. Абрамівки Нехворощанського району Харківської області до газети «Радянське село» про негативні наслідки командно-адміністративних методів колгоспного будівництва. 12 липня.

Радянське село. – 1932. – 12 лип.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 268

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 268

Доповідна записка ДПУ УСРР ЦК КП(б)У про масовий вихід селян із колгоспів (станом на червень надійшли заяви від 14055 осіб у 475 колгоспах 111 районів). 13 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.2021, арк.47–51. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 74.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-74>

Таємна постанова Харківського обкому КП(б)У щодо поліпшення постачання продуктами родин спецкурсантів і червоноармійців у Новосанжарському, Великобубнівському, Оржицькому й інших районах. 13 липня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.2, арк.2.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=47>

Таємна постанова Харківського обкому КП(б)У щодо виділення з недоторканного резерву 6 т борошна для постачання дитячих інтернатів м. Харкова. 13 липня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.2, арк.3.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=48>

Протокол засідання бюро Шосткинського райкому КП(б)У Київської області про підвищення цін на громадське харчування. 14 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.19–20. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 21.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-21>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про розміри та порядок повернення натуральної продовольчої та насінневої позики, отриманої колгоспами і радгоспами навесні 1932 р. у розмірі 132,7 тис. т. 15 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.193–194. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 75.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-75>

Лист білоруських робітників Петрова, Савіна та Кудука до ЦК КП(б)У про вплив до республіки голодуючих українців («Колі гэта было, штоб Україну Беларусь карміла... Всюди уйма голодных оборванных українцев, которыя валяються по улицам... По лесам некоторые живучь...») 15 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5255, арк.68–69.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 76.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-76>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу та В. Молотову, зокрема про необхідність заміни С. Косіора на посаді секретаря ЦК КП(б)У Л. Кагановичем з огляду на ситуацію в Україні («дело с Украиной, как видно, обстоит неважно»). Не пізніше 15 липня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.167–174. Автограф.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – № 196.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-196>

Протокол засідання бюро Зміївського райпарткому КП(б)У Харківської області про план осінньої сівби, підготовку парів, незадовільний обробіток просапних культур у колгоспному секторі, хід збиральної кампанії й організацію комісії з перевірки на місцях правильності розкуркулення. 16 липня.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1, спр.52, арк.59 – 61.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=49>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про створення державного фонду (50 млн. пудів) і недоторканного фонду (120 млн. пудів) хліба – фуражу. 16 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.13, арк.31. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 182.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-182>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про затвердження плану хлібозаготівель за секторами і культурами, в тому числі по Україні – 5831,3 тис. т (4751,2 тис. т по колгоспах, 1080,1 тис. т – по одноосібному сектору). 16 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.892, арк.20. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 77.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-77>

Скарга колгоспника І. Ячушки з артілі «Незаможник» с. Устимівки Одеської області проти оподаткування та розкуркулення після розформування артілі. 17 липня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2573, арк.27 – 28. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 269.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-koлект-1932.php#nom-269>

Заява мешканця Нескучненської сільради Липецького району Харківської області Д. Щербака до міжрайонної прокуратури з проханням розглянути його справу про повернення худоби та майна, відібраного за несплату непосильних податків. 17 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1852, оп.1, спр.36, арк.12–14 зі зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=528>

Повідомлення Вінницького обласного прокурора до прокуратури УСРР про випадки людоїдства в с. Нове Місто Монастирищенського району. Не раніше 17 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5488, арк.49.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 78.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-24>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-78>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Лист ЦК КП(б)У до ЦК ВКП(б) із проханням переглянути розбивку плану хлібозаготівель по секторах для України з врахуванням специфіки областей. 19 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.222. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 79.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 79

Повідомлення зміївського дільничного прокурора Харківської області до ВУЦВК про часткове повернення незаконно реквізованого сільськогосподарського майна селянці М. Криволаповій з с. Меліхівка. 20 липня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.73. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 270.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 270

Лист Й. Сталіна В. Молотову та Л. Кагановичу щодо підготовки закону про захист соціалістичної власності із пропозиціями застосування «драконівських соціалістичних» репресій, зокрема запровадження мінімального покарання за порушення закону у десять років ув'язнення, «а як правило – смертної кари», із відміною амністії. 20 липня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.108–113. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.235 – 236.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 187

Протокол засідання президії Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області про затвердження акта щодо позбавлення куркуля Й. Кобця права користуватися землею й врожаєм, а «самого віддати під суд» за саботаж. 20 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.132б.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=50>

Інформація секретно-політичного відділу ОДПУ про антиколгоспний рух і голод в Україні, внаслідок чого вона посіла перше місце «за масовими антирадянськими проявами» (впродовж 1932 р. зареєстровано: 923 масових виступи; знешкоджено 118 «куркульських організацій» із загальною кількістю учасників 2479 осіб; 35 груп з 562 учасниками «по національній контрреволюції»; спостерігається масовий вихід з колгоспів, повернення колгоспного майна й худоби, виїзд за продовольством за межі районів, невихід колгоспників на роботу тощо). Не раніше 20 липня.

ЦА ФСБ РФ, ф.2, оп.11, спр.1449, арк.1–4. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.420 – 421.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom> – 188

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про перегляд розподілу плану хлібозаготівель по Україні за секторами: по колгоспах – 4835,2 тис. т, по одноосібному сектору – 996,1 тис. т, разом – у розмірі 5831,3 тис. т. 21 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.883, арк.9. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 80.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 80

Заява 70-річного мешканця с. Велика Данилівка І. Тимошенка до Харківського обласного оргкомітету із селянських справ розібратися щодо правильності його розкуркулення (за соц. станом – середняк), поновити його у майнових правах і врятувати від голодної смерті на вулиці. 21 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6, спр.376, арк.3.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=423>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про план хлібозаготівлі на липень, у тому числі по Україні – 19,5 млн. пудів, Північному Кавказу – 18,3 млн. пудів; для радгоспів, відповідно, 4,9 млн. і 9,5 млн. пудів. 23 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.889, арк.2. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 81.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 81

Лист ЦК КП(б)У до всіх обласних, міських і районних комітетів партії про незадовільний хід виконання постанови III Всеукраїнської конференції з питань хлібозаготівель. 23 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.235 – 238. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 82.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 82

Заява громади с. Томашпіль Вінницької області до ВУЦВК з протестом проти розпуску колгоспу ім. 1-ї партконференції та про голод у селі. 23 липня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.113, арк.138–139. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 271.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 271

Заява селянина М. Євдошенка до Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути садибу та будинок, які були конфісковані за невиконання грошового податку, з резолюцією: «Відмовити». 23 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.123.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=51>

Заява мешканця с. Черемушна В. Киселя до Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області з проханням повернути йому хату й садибу з майна, проданого за невиконання плану хлібоздачі («грошовий налог я віддав повністю, робити ніде не роблю тому що я старий»), з резолюцією: «Відмовити». 23 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.130.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=4&doc=324>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу з пропозиціями щодо можливості оголошення наприкінці або у другій половині серпня про зниження плану хлібозаготівель по УСРР на 30–40 млн. пудів зерна з огляду на особливе прикордонне становище України та з метою стимулювати «наданням допомоги» проведеної осінніх робіт; при розподілі «допомоги» «взять лиш пострадавшие колхозы, скосив им в среднем 50% плана. Индивидуалам скосить лишь 1/3 или даже 1/2 плана». 25 липня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.115–118. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №217.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom – 217](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-217)

Лист заступника Голови РНК УСРР О. Сербиченка до ЦК КП (б)У про незадовільний стан хлібозаготівель у Троїцькому, Сватівському, Білолуцькому та Старобільському районах Донецької області. 25 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5388, арк.13–18. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №83.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 83](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-83)

Лист Шполянського райкому партії до ЦК КП(б)У про факти людоїдства у селах Станіславчик і Матусів Шполянського району, а також у Златопільському районі Київської області. 25 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5449, арк.57 – 58. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №84.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 84](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-84); [http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine – Cherk – 1932.php#nom – 25](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-25)

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У та РНК УСРР про посилення темпів хлібозаготівель з огляду на виконання червневого плану на 10%, липневого – лише на 5%. Не раніше 25 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5381, арк.11–12. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №85.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 85](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-85)

Постанова політбюро ЦК КП(б)У з питань збиральної кампанії і хлібозаготівель, зокрема про посилення темпів скиртування й обмолоту, розгортання боротьби із зрівнялівськими тенденціями, неприпустимість продажу на ринок колгоспного хліба тощо. 26 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.206–207. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №86.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 86](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-86)

Протокол наради при колегії ДПУ УРСР №68/828 щодо засудження О. Мірошніченка, В. Кукиша, Д. Мірошника та ін. за зрив хлібозаготівельної кампанії. 26 липня.

ДА СБУ, Полтава, спр. 9979-с; ДА СБУ, ф.68, спр.229, арк.93–94.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=55674>

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=55674>
[http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article? art_id=49757&cat_id=53076](http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076)

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу, зокрема щодо підготовки закону про охорону соціалістичної власності з пропозиціями передбачити в ньому: охорону залізничних вантажів, колгоспного й кооперативного майна, і власне колгоспів, і, відповідно, легітимізувати й «облагородити» репресивну діяльність ОДПУ; у результаті чого «на законном основанні», а не «по произволу» будуть орудувати органи ОГПУ». 26 липня.

РДАСПІ, ф. 81, оп.3, спр.100, арк.2–6. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №220.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom – 198](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-198)

Заява М. Явдошенка з с. Черемушної Валківського району Харківської області з проханням дозволити проживати його родині у проданій сільрадою власній хаті. 27 липня.

Держархів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.123. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №272.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 272](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolect-1932.php#nom-272)

Протокол загальних зборів членів і кандидатів КП(б)У партосередку хут. Чернець-Вільмівський Сумського району Харківської області про нерезальність плану хлібозаготівель на 1932 р. та участь комуністів у хлібозаготівлі. 27 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-1376, оп.1, спр.2, арк.213–214. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – №22.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 22](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-22)

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну, зокрема, щодо доцільності зменшення плану хлібозаготівель «для України, передусім для Правобережжя, що особливо постраждало» (із застереженням, що «зараз не треба ще говорити українцям про це»), а також про підготовку закону про охорону соціалістичної власності. 27 липня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.117–121. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №221.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom – 221](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-221)

Інформація Проскурівського райвідділу ДПУ Вінницької області про масовий вихід із колгоспів району через брак хліба, неналагоджене громадське харчування, «куркульську агітацію», а також викривлення, що їх припускаються низові радянські і партійні органи. 28 липня.

Державний архів Хмельницької області, ф.Р-1160, оп.1, спр.11, арк.28. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №200.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p2.php#nom – 200](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p2.php#nom-200)

Протокол засідання бюро Тростянецького району КП(б)У про організацію хлібозаготівлі та

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

здійснення суворого контролю за видачею хлібних авансів лише працюючим колгоспникам Тростянецького району Харківської області у розмірі не більше 300 г на трудодень. 29 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.59. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №23.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-23>

Лист завідувача приймальні голови ВУЦВК до харківського прокурора з приводу скарги одноосібника І. Мельника з хут. Трусова Валківського району на репресивні заходи проти нього. 29 липня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.110, арк.84. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №273.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-273>

Протоколи засідань правління та загальних зборів членів артілі ім. ХТЗ Чугуївського району Харківської області про перегляд плану хлібозаготівлі, зокрема про здачу? врожайності валового збору» замість виконання плану в повному обсязі. 30 липня – 16 серпня

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.40–42. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №281.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-281>

Телеграма ЦК КП(б)У до обласних комітетів партії про вжиття негайних заходів щодо посилення хлібозаготівель з огляду на «неприпустимий стан» збирання врожаю («заготовлено до цього часу близько 3 млн. пудів хліба проти заготовлених на перше серпня минулого року 21 млн. пудів. На Україні в кінці липня постачати робітничі центри нема чим...»). 31 липня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.236, арк.228. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №87.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-87>

Витяг з протоколу засідання президії Мало-бубнівської сільради Великобубнівського району Харківської області про нереальність плану хлібозаготівлі на 1932 р. 31 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6040, оп.1, спр.83, арк.31 зв.–32. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №24.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-24>

Доповідна записка уповноваженого з хлібозаготівель М. Олійника Буринському райкому КП(б)У про небезпеку зриву хлібозаготівлі через загрозу голоду селян с. Нова Олександрівка Буринського району Харківської області. 31 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2303, оп.1, спр.26, арк.1–1зв. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №25.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-25>

Заява колгоспника Т. Полозка з артілі «Незможник» с. Устимівки Одеської області з протестом проти розкуркулення після ліквідації артілі. Липень.

ЦДАВО України, ф. 559, оп.1, спр.2573, арк.25–26. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №274.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-274>

Заява одноосібника Г. Кофана з с. Устимівки Одеської області до Укрколгоспцентру проти розкуркулення. Липень.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2573, арк.36–37. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №275.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-275>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про збирання врожаю і хлібозаготівлі, за якою план для України становив 100 млн. пудів, для Північного Кавказу – 60 млн. пудів. 1 серпня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.894, арк.2–3. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №204.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-204>

Спеціальне донесення Дніпропетровської обласної міліції обкому КП(б)У про випадки людоїдства у с. Софіївка Бердянського району. 1 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5255, арк.74–75.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1990. – С.225–226.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-88>

Довідка Наркомзему УСРР за матеріалами місцевої преси про втрати врожаю й невихід колгоспників на жнива під час голодування. 2 серпня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.13, спр.81, арк.43–52.

Засвідченна копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №276.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-276>

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про перебіг збиральної та заготівельної кампаній, з констатацією, що «июльський план виконаний дуже погано». 2 серпня.

Особистий архів М. Л. Каганович.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.257.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-206>

Розпорядження Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад, млинкомбінату і всім млинам району про категоричну заборону помолу пшениці понад 20 фунтів на їдця (і лише за довідками сільрад) до виконання річного плану хлібозаготівлі. 2 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.51.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=55>

Протокол засідання бюро Держинського райпарткому КП(б)У м. Харкова з рішенням про посилення темпів мобілізації кадрів на постійну роботу на селі. 2 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.1, арк.131, 131 зв., 132.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=56>

Протокол загальних зборів четвертої сотні Черемушнянської сільради Валківського району Харківської області про затягування збиральної кампанії через збільшення колгоспних земель за рахунок земель розкуркулених і брак робочої сили та організацію хлібозаготівель (план по Черемушнянській сільраді у 6717 ц виконати до 7 листопада, встановити взаємний контроль сусідів за здачею хліба). 2 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.17, арк.50, 50зв., 51.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=602>

Телеграма ЦК ВКП(б) до ЦК КП(б)У про затвердження Наркоматом землеробства СРСР завдань для України з озимої сівби та зяблевої оранки. 3 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5408, арк.2. Оригінал.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – К., 1990. – С.226.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-89>

Протокол засідання РНК СРСР, зокрема про забезпечення у серпні виноробної промисловості зерном у розмірі 9 млн. пудів. 3 серпня.

ДАРФ, ф.5446, оп.16, спр.465, арк.104. Оригінал.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №207.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-207>

Протокол засідання правління сільськогосподарської артілі «Червона армія» с. Гарбарі Лебединського району Харківської області про нерезальність плану хлібозаготівлі на 1932 р. 3 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2711, оп.1, спр.23, арк.77–78. Оригінал.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №26.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-26>

Постанова Буринського райвиконкому Харківської області «Про порядок регулювання помолу зерна на млинах». 7 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.244. Оригінал.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №27.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-27>

Директивний лист Дніпропетровського обкому КП(б)У сільським райкомам партії про заходи з посилення хлібозаготівель, зокрема про обов'язкове виконання п'ятиденних завдань, «мобілізацію все-го тягла, рабсилы для работы от зари до зари для молотьбы, скирдования, вывоза хлеба». 7 серпня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.39, арк.133. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №90.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-90>

Постанова ЦВК і РНК СРСР «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації й зміцнення громадської (соціалістичної) власності», якою передбачалося «застосувати як захід судової репресії» розстріл, ув'язнення в концтаборах з конфіскацією майна на термін від 5 до 10 років, позбавлення права на амністію. 7 серпня.

Комунист. – 1932. – 9 серп.

Опубл.: Коллективизация сельского хозяйства: важнейшие постановления Коммунистической партии и Советского правительства, 1927 – 1935. – М., 1957. – С.423 – 424; Голодомор 1932–1933 років на Україні. – №210.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-210>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-277>

Акт обстеження місцевими організаціями Томашпільського району Вінницької області господарств жителів с. Кислицького, виключених з колгоспу проти їхньої волі. 7 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.113, арк.113–115. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №278.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-278>

Лист колгоспника про занепад колгоспів й загрозу голодної смерті у селах Лебединського району Харківської області. 8 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.162.
 Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №279.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-279>

Постанова бюро Держинського райпарткому КП(б)У м. Харкова про хід виконання рішень міського та районного комітетів партії щодо розвитку допоміжних підприємств заводів, установ і організацій Держинського району (свинарства, кролівництва, птахівництва). 8 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-99, оп.1, спр.1, арк.142, 142зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=58>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про категоричні заходи щодо боротьби із торгівлею хлібом. 9 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.237, арк.14–16. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – К., 1990. – №26.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

– Cherk – 1932.php#nom – 26; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 91>

Протокол засідання активу Дергачівської сільради Харківської області про розгляд заяв громадян щодо невірного продажу їхнього майна за невиконання неправильно визначених твердих завдань по хлібозаготівлі, скотозаготівлі. Заяви залишено «без наслідків». 9 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6, спр.302, арк.1–5.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=425>

Протокол засідання бюро Середино-Будського райкому КП(б)У про незадовільний стан постачання харчовими ресурсами керівного складу Середино-Будського району Київської області. 9 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.37. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №28.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 28>

Лист Конотопського відділу державної торгівлі Київському обласному відділу постачання про незадовільне постачання продуктами харчування дитячих установ та інвалідних будинків Конотопського району. 9 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4538, оп.1, спр.71, арк.14. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №29.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 29>

Лист інспектора Роменської комісії охорони материнства і дитинства до Чернігівського облздороввідділу про недостатність фінансування на утримання Роменського дитячого будинку та збільшення кількості підкидьків. 10 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5695, оп.1, спр.21, арк.71. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №30.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 30>

Інформація начальника Конотопського районного відділення ДПУ секретарю Конотопського райкому КП(б)У, голові Конотопського райвиконкому, голові районної КК–РСІ про рішення мешканців сіл Шаповалівка, Бондарі, Бочечки, хут. Капітанівка Жовтневої сільради Конотопського району Київської області не виконувати план хлібозаготівлі. 10 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-42, оп.1, спр.175, арк.183–184. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №31.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 31>

Заява селянина І. Євдошенка до Валківського райвиконкому Харківської області з проханням зменшити встановлені йому Черемушлянською

сільрадою нереальні норми хлібопоставок, сінопоставок, грошового податку через неможливість їхнього виконання. 10 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.83, 83а зі зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=59>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу, зокрема про становище в УСРР і необхідність зміни керівництва республіки у зв'язку з реальною загрозою «втратити Україну». 11 серпня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.146–151. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №248.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom – 248>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу, з посиланням на необхідність поки тримати у таємниці деталі «плану щодо України». 12 серпня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.99, арк.153–155. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №251.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Stalin – Kaganov.php#nom – 251>

Лист секретаря Буринського райкому КП(б)У до секретарів партосередків, уповноважених райкомів, фракцій райвиконкому про «розбазарювання» хліба через видачу на трудові в колгоспі «Червоний партизан» с. Миколаївка Буринського району Харківської області. 12 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.94. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №32.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 32>

Заява мешканки с. Черкаська Лозова Харківської приміської смуги, вдови Т. Москалець до Харківського облорганізаційного комітету з проханням повернути незаконно вилучені у неї Черкаськолозовською сільрадою корову, усю городину, хліб (вона з двома неповнолітніми дітьми і 70-річна мати залишились без засобів існування), попри те, що усі сільгосподатки вона сплачувала в строк. 12 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1367, арк.2, 2зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=531>

Постанова народного слідчого Пирятинського району Харківської області про віддання до суду колгоспного активіста Г. Полонського за вбивство розкуркуленого селянина М. Хліпенка. 13 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.176.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №280.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 280>

Витяг із листа Одеського обкому КП(б)У до партійних комітетів і партійних колективів про хід збирання урожаю та хлібозаготівель. 15 серпня.

НАЦІОНАЛЬНА **КНИГА ПАМ'ЯТІ** ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.1, арк.24.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область. – №40.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-odesa-1932-33.php#nom-40>

Постанова Наркомюсту УСРР про заборону колгоспникам продавати залишки хліба до виконання плану хлібозаготівель, тобто до 15 січня 1933 р. 15 серпня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.13, спр.81, арк.18 зв. – 19.
Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №282.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-282>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-27>

Лист Й. Сталина Л. Кагановичу, зокрема, про доцільність оприлюднення скорочення плану хлібозаготівель для України. 16 серпня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.79, арк.24. Автограф С. Чечуліна.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №261.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-261>

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну щодо оцінки становища та необхідності кадрових змін у керівництві УСРР, зокрема, із згодою очолити партійне керівництво України. 16 серпня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.740, арк.153–160. Автограф.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №263.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-263>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Про війська на Україні», якою збільшується «кількість військ, зайнятих на збиранні та прополці». 17 серпня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.13, арк.76. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №215.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-215>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про хлібозаготівлі в Україні, зокрема про скорочення плану на 40 млн. пудів «в виде исключения для особо пострадавших районов» (для колгоспів – до половини плану, для одноосібників – на третину). 18 серпня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.13, арк.76. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №216.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-216>

Лист Й. Сталина Л. Кагановичу щодо скорочення плану хлібозаготівель з рекомендацією задовольнити вимоги лише українців, а питання щодо решти регіонів СРСР розглянути наприкінці серпня. 19 серпня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.79, арк.37. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – №272.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom-272>

Скарга селянина Д. Матвієнка з с. Малинівки Харківської області до ВУЦВК про розпродаж його господарства за невиконання хлібозаготівлі. 19 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.94 – 96. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №283.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-283>

Протест артемівського дільничного прокурора Донецької області на незаконні постанови про переселення 40 родин селян з с. Кошманівка до с. Покровське. 19 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, опр.117, арк.645.
Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні, 1929–1933. – К., 1992. – С.507–508.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-284>

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова про негайне додаткове відвантаження з України до портів на експорт зерна у розмірі 30 тис. т пшениці, 15 тис. т ячменя, 10 тис. т жита. 19 серпня.

РДАЕ, ф.8040, оп.6, спр.6, арк.206. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років в Україні. – №219.

Заява правління артілі ім. ХТЗ Чугуївського району Харківської області до ВУЦВКу про непосильний план хлібозаготівлі. 20 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.35. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №285.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-285>

Інформаційний лист секретаря Середино-Будського райкому КП(б)У Каменецького до Київського обкому КП(б)У про протидію прийняттю планів хлібозаготівлі у селах Середино-Будського району. 20 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1, спр.222, арк.92. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №34.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-34>

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У та РНК УСРР про незадовільні темпи хлібозаготівель. 20 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5381, арк.9–10.
Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №220.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-220>

Доповідна записка уповноважених райкому КП(б)У В. Горбачова, Ф. Кобзаря та секретаря партійного осередку с. Шаповалівка Конотопського району Київської області Кузнецова до Конотопського райкому КП(б)У про негативне ставлення селян до хлібозаготівлі. Не раніше 20 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.97–103. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №33.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-33>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Наказ ДПУ УСРР про впорядкування викликів до ДПУ для отримання різної інформації та вербуваль-ної роботи. 21 серпня.

Архів УМВС у Херсонській області, ф.58, т. 37, арк.46.
Друкарський відбиток.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 221.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p3.php#nom – 221>

Проект резолюції пленуму Червонозаводського райкому КП(б)У м. Харкова з питання робітничого постачання й організації власної продовольчої бази. 21 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1, спр.122, арк.65–70, 160–165, 167, 168.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pager=5&doc=60](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=5&doc=60)

Постанова бюро Червонозаводського райкому КП(б)У м. Харкова «Про стан підготовки до овоче-вої кампанії» щодо відсутності планів забезпечення робітників підприємств Харкова та майстерень ДПУ городиною, неготовності овочесховищ, відсутності тари, а також організації планово-календарного постачання. 21 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1, спр.122, арк.48, 48 зв., 57, 57зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pager=5&doc=61](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=5&doc=61)

Постанова Укрколгоспцентру про заборону видавати хліб у громадському харчуванні, за винятком трактористів. 22 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.237, арк.13.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 92.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 92>

Постанова бюро Вінницького обкому КП(б)У про помилки й хиби, допущені при підготовці та прове-денні хлібозаготівель у Летичівському районі. 22 серпня.

Державний архів Вінницької області, ф.136, оп.1, спр.11, арк.128–129. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 93.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 93>

Постанова бюро Дзержинського райкому КП(б)У м. Харкова «Про соціалістичну допомогу районам у збиральній кампанії та прополці буряка» щодо мобілізації працівників установ і організацій для надання допомоги колгоспам у збиранні врожаю, зокрема застосування організаційних заходів до керівників організацій, які не забезпечили 100-відсоткову явку мобілізованих. 22 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.1, арк.166.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pager=5&doc=62](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=5&doc=62)

Скарга правління артілі ім. Петровського Фрунзівського району Одеської області до ВУЦВК про непосильний план хлібозаготівель. 24 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.31. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 286.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 286>

Лист Л. Кагановича та В. Куйбишева Й. Сталіну і В. Молотову про зменшення плану хлібозаготівель в УСРР на 40 млн. пудів з розподілом за областями. 24 серпня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.79, арк.65–66. Засвідчена копія.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.297.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p3.php#nom – 225>

Заяви колгоспників про вихід з колгоспів, наді-слані до приймальної Голови ВУЦВК Г. Петровсько-го. 25 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5267, арк.28 – 29.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 94.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1932.php#nom – 94>

Інформаційний лист Харківської обласної КК–РСІ «Про перебіг хлібозаготівель у Харківській області за даними на 16.VIII.1932 р.» з показниками річного та серпневого планів хлібозаготівель та їхнього вико-нання в абсолютних цифрах і відсотках, фактами невдоволення доведеними планами, висловленими в інформаціях з районів, зокрема про їхню нерел-ьність, активних виступів селян проти хлібоза-готівель (підпис у документі відсутній). 25 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.213, арк.47–49зв., 50.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pager=5&doc=220](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=5&doc=220)

Повідомлення Вінницької обласної прокуратури ВУЦВКу про наслідки розслідування розкуркулень у «суцільно колективізованому» с. Бісівочки Ля-хивецького району. 26 серпня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.511. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 287.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 287>

Постанова Верховного суду УСРР про звільнен-ня з-під варті селянина Г. Калінчука як незаконно засудженого. 27 серпня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3532, арк.163. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 288.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1932.php#nom – 288>

Телеграма В. Куйбишева до ЦК КП(б)У про необхідність прискорення відвантаження зерна з України на експорт у запланованих на серпень обсягах (190 тис. т), замість яких відвантажено лише 20 тис. т. 27 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5446, арк.23. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 95.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 95

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про зменшення плану хлібозаготівель в УСРР на 40 млн. т із застереженням щодо недоцільності оприлюднення даної постанови. 28 серпня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.15, арк.85. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №230.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 230

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу про чистку Донецької обласної парторганізації та кадрові призначення. 28 серпня.

РДАСПІ, ф.558, оп.11, спр.80, арк.43–45. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.317.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 231

Скарга одноосібника-середняка с. Велика Данилівка Харківської приміської смуги О. Середи до ВУЦВК щодо незаконного виселення його з дружиною з хати й опису майна. 28 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.893, арк.9.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=532>

Заява одноосібника-середняка хут. Манченко-П. Бабича до Харківського облвиконкому зі скаргою на дії Манченківської сільради, що безпідставно збільшила суму сільгосподатку і у зв'язку з його невиконанням відбрала у нього «всю худобу, останній хліб до фунта, не залишили нічого для харчування сім'ї». 29 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1170, арк.3, 3зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=533>

Спеціальне повідомлення обласного управління міліції Одеському облвиконкому про виявлення підпільної хлібопекарні, з якої вилучено 112 хлібин і близько 30 пудів борошна. 29 серпня.

Державний архів Одеської області, ф.2000, оп.2, спр.20, арк.47. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №232.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 232

Витяг із протоколу засідання бюро скарг Зінов'євської міськради Дніпропетровської області з приводу поновлення в правах колгоспниці О. Зборовської із с. Лелеківка та повернення їй незаконно конфіскованого майна. 31 серпня.

Держархів Кіровоградської області, ф.242, оп.3, спр.17, арк.74. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №289.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 289

Постанова бюро Луганського міськкому КП(б)У про неприпустимість витрачання хліба на громадське харчування в їдальнях колгоспів. 31 серпня.

Державний архів Луганської області, ф.5, оп.1, спр.79, арк.77. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №96.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 96

Кореспонденція рейдової бригади газет «Радянська нива» та «Радянське село» про бюрократизм і тяганину при розгляді заяв селян у Білоцерківському районі Київської області. Серпень.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.630, арк.57 – 58. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №290.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 290

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про план хлібозаготівель на вересень (із загальної кількості 290 млн. пудів показник по Україні становив 85,0 млн. пудів, Північному Кавказу – 30,0 млн. пудів). 1 вересня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.898, арк.9. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №235.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 235

Зведені дані про хід колективізації в СРСР (показник по УСРР: 69,7%; Північно-Кавказькому краю – 72,8%). 1 вересня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.15, спр.643, арк.97. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №236.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 236

Доповідна записка керівництва Лозівського району до Харківського обкому КП(б)У щодо реального валового збору зернових культур із проханням відкоригувати план хлібозаготівлі по району на 2 тис. т. 1 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.2, арк.5, 6.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=5&doc=153>

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова про відвантаження з України «усієї наявної кількості пшениці першого [і] другого класу виключно на експорт» із заборонаю використання пшениці на інші цілі до повного виконання плану третього кварталу. 3 вересня.

РДАЕ, ф.8040, оп.6, спр.6, арк.170. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №237.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 237

Постанова бюро Дзержинського райпарткому КП(б)У м. Харкова «Про збирання та реалізацію врожаю по радгоспу ЗРК авіазаводу «Більшовик» щодо незадовільного стану збирання врожаю горюдини, недостатньої допомоги радгоспу з боку заводу і протидії намаганням дирекції радгоспу відокремитися від заводу. 3 вересня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1,
спр.1, арк.185.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=64](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=64)

Постанова бюро Дзержинського райпарткому КП(б)У м. Харкова щодо поліпшення громадського харчування студентів (з матеріалами). 3 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1,
спр.1, арк.186–192.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=65](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=65)

Протокол засідання комісії по розгляду скарг від селян про незаконні дії Великоданилівської, Безлюдівської, Яковівської, Манченківської, Русько-лозівської, Безруківської, Кулиничівської, Люботинської, Утківської сільрад Харківської області щодо невірною доведення твердого завдання по хлібозаготівлі, продажу майна за несплату непосильних сільгосподаків, відібрання худоби, розкуркулення. 3 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6,
спр.375, арк.1–8.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=427](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=427)

Протест прокуратури Чугуївської дільниці Харківської області на постанову Печенізького райвиконкому про незаконне розкуркулення 63-річної селянки М. Ковалькової з с. Печеніги. 4 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.58.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 291.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-291>

Заява лікаря В. Березова до ВУЦВК про незаконну ревізію його майна в с. Лукищині Головацькою сільрадою Харківської області й тяганину з відновленням справедливості. 5 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.9–10. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 292.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-292>

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова про необхідність прискорення відвантаження хліба з України на експорт. 5 вересня.

РДАЕ, ф.8040, оп.6, спр.6, арк.166. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 239.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-239>

Зведення Всесоюзного об'єднання Заготзерно про «викривлення у плануванні хлібозаготівель» і «класову боротьбу та настрої колгоспників» в Україні. 7 вересня.

РДАЕ, ф.8040, оп.1, спр.23, арк.109–112. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 240.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-240>

Витяг із протоколу бюро Харківського обкому КП(б)У про зниження Лозівському району плану хлібозаготівлі на 2 тис. т у зв'язку із загибеллю вівса та побиттям врожаю зернових градом. 7 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3,
спр.2, арк.4.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=66](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=66)

Протокол засідання президії Вінницького облвиконкому про хід виконання плану хлібозаготівель в області з констатацією «неприпустимого зниження» темпів заготівель. 8 вересня.

Державний архів Хмельницької області, ф.Р-1250, оп.1,
спр.2395, арк.67–67зв. Друкарський відбиток.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 241.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-241>

Протокол засідання бюро Зміївського райкому КП(б)У Харківської області про хід виконання в районі плану хлібозаготівлі з винесенням догани завідувачеві райзаготзерно Бірзину та попередженням голів сільрад і колгоспів про віддання під суд за невиконання попередніх планів, затвердження завдання на вересень у розмірі 62% річного плану – по колгоспному сектору і 100% – для контрактантів і одноосібників, а також негайне вивезення всього намоложеного хліба з колгоспних комор. 8 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1,
спр.52, арк.72–73.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=68](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=68)

Постанова бюро Червонозаводського райкому КП(б)У м. Харкова щодо виконання постанов Харківського міського та районного партійних комітетів про розвиток кролівництва в підсобних господарствах підприємств і організацій як однієї з допоміжних форм поліпшення робітничого постачання. 8 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1,
спр.122, арк.97–98.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
paper=5&doc=69](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=5&doc=69)

Довідка організаційного сектору Наркомзему УСРР «Про хід підготовки до осінньої сівби в одноосібному секторі». 9 вересня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.13, спр.18, арк.11–12.
Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 242.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-242>

Лист ЦК КП(б)У до ЦК ВКП(б) про необхідність зменшення річного плану заготівель насіння льону з 40 до 30 тис. т. 9 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.20, спр.5378, арк.29–30. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років в Україні. – № 97.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-97>

Постанова президії Донецької обласної КК КП(б)У та колегії РСІ про адміністрування та порушення революційної законності у Старомикільському районі. 9 вересня.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.630, арк.14–16. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 293.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-293>

Протокол засідання президії Буринського райвиконкому про припущені помилки у методах хлібозаготівлі по с. Нечаївка Буринського району Харківської області. 9 вересня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2303, оп.1, спр.12, арк.275. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 35.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-35>

Витяг із листа керівництва СПВ ДПУ УСРР начальнику СПВ ОДПУ Г. Молчанову про намагання українських науковців поінформувати М. Грушевського про голод в УСРР. 10 вересня.

ДА СБУ, ф.11, спр.с-7537, т.10, арк.60–62. Оригінал.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 7.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Доповідна записка Вінницької обласної прокуратури до ВУЦВКу про позбавлення волі селянок с. Стара Гута Затонського району за переховування «куркульського збіжжя» та опір голові сільради з бригадою під час обшуку. 10 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.462. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 294.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-294>

Доповідна записка бригади Харківської обласної КК, облпрокуратури й облміліції щодо перевірки повідомлення Кобеляцького райпрокурора про систематичне припинення райпарткомом КП(б)У судових справ проти членів партії – голів сільрад за незаконні конфіскації, розпродаж майна селян буцімто за невиконання податків, привласнення майна і грошей тощо, протиправне використання районним керівництвом фонду промислового краму і грошових авансів, призначених для стимулювання обробки цукрового буряка, а також щодо встановлених бригадою фактів перевищення колгоспами норми видачі колгоспникам натуральних авансів, відсутності натиску на куркульсько-заможну частину села при незадовільних темпах поточної хлібозаготівельної кампанії. 11 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.303, арк.1–9.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=6&doc=70>

Поштотелеграма керівництва ПП ОДПУ по Криму про посилення боротьби із «спекулянтами-перекупниками». 13 вересня.

ДА СБУ, ф.9, спр.88, арк.30–31. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 8.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Обіжник Наркомюсту УСРР до обласних прокурорів і голів облсудів про обов'язкове дотримання соціально – класового підходу при винесенні репресивних вироків за постановою ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. 14 вересня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.13, спр.81, арк.20 – 23. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. 1929–1933. – К., 1992. – С.519, 521.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-295>

Лист члена артілі «Заповіт Леніна» Одеської області Ю. Швеця до Г. Петровського про несправедливий хлібоподаток для артілі й голодування колгоспників. 15 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.109, арк.220–222. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 296.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-296>

Циркуляр ОДПУ СРСР про заходи із забезпечення виконання постанови уряду про заборону торгівлі хлібом нового врожаю до 15 січня 1933 р. 16 вересня.

АПРФ, ф.3, оп.57, спр.60, арк.25–28. Копія.

Опубл.: «Совершенно секретно». Лубянка – Сталіну о положени в стране. – Т.4. – С.324 – 326.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-246>

Витяг із протоколу засідання політбюро ЦК ВКП(б) про затвердження інструкції Верховного суду й ОДПУ щодо застосування постанов ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. 16 вересня.

ДА СБУ, ф.16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.2, 2 зв.

Друкарський примірник.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 9.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Про порядок розпорядження централізованими ресурсами зерна і продуктами його переробки» 17 вересня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.904, арк.19–20. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 247.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-247>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про вислання з СРСР кореспондентки «Daily Express» Клейнман за «наклепницькі» публікації, зокрема по повстання і голодні бунти в СРСР. 17 вересня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.901, арк.6. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 248.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-248>

Обов'язкова постанова Великобубнівського райвиконкому Харківської області про норми помолу зернових та олійних культур. 17 вересня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Сумської області, ф.Р-6040, оп.1, спр.94, арк.69. Друкований примірник.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 36.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-36>

Протокол розширеного пленуму Валківського райвиконкому Харківської області про заходи з посилення хлібозаготівель: оголошення штурмової декади для 100% виконання вересневого плану, організація червоних валок, примушення одноосібників до виконання впродовж трьох днів доведених твердих завдань, вивезення збіжжя безпосередньо з-під молотарок, посилення контролю за млинами. 20 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.22, арк.10–12 зі зв., 13.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=72>

Лист завідувача школи на ст. Гречани Вінницької області про голодування 250 учнів з проханням забезпечити організацію у школі «горячі сніданки». 21 вересня.

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.1161, арк.56. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 297.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-297>

Доповідна записка оргмасового відділу Укрколгоспцентру до голови правління про масштаби і причини масового виходу селян із колгоспів під час весняної сівби та початку збиральних робіт (zareєстровано заяв: по Київській області – 6 874, Вінницькій – 10 300, Харківській – 9 973, АМСРР – 5 629). 22 вересня.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2572, арк.4–15. Копія.
Колективізація і голод на Україні. – № 299.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-299>

Інструкція Верховного суду й ОДПУ СРСР щодо застосування репресій відповідно до постанови ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації. 22 вересня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.13, спр.81, арк.15–16. Друкований примірник.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 298.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-298>

Циркуляр ЕКВ ПП ОДПУ по Криму про боротьбу із розкраданням державного та суспільного майна. 23 вересня.

ДА СБУ, ф.9, спр.88, арк.25–29. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 10.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Телеграма за підписом В. Молотова та Й. Сталіна з викладом постанови ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про неможливість надання насінневої позики колгоспам і радгоспам. 23 вересня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5362, арк.8. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 98.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-98>

Директивна записка по ВЧ-зв'язку заступника голови ОДПУ Г. Ягоди керівництву ПП ОДПУ по Криму про посилення боротьби із розкрадачами державної і суспільної власності. 25 вересня.

ДА СБУ, ф.9, спр.90, арк.325–335. Оригінал.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 11.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Протокол засідання бюро Конотопського райкому КП(б)У про незадовільний стан виконання хлібозаготівлі у селах Конотопського району Київської області та покарання голів Любитівської та Хижківської сільрад за зрив хлібозаготівлі. 29 вересня.

Державний архів Сумської області, ф.П-42, оп.1, спр.167, арк.135–136. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 37.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-37>

Протокол засідання президії Валківського райвиконкому Харківської області щодо заходів з поліпшення збирання цукрового буряка, зокрема передача винних у крадіжках і псуванні буряка до суду, проведення розгляду цих справ позачергово з виїздом на місце, затвердження річного плану здачі цукрового буряка по району і негайного його розверстання по сільрадах і колгоспах. 30 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.22, арк.4, 4 зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=75>

Доповідна записка начальника Робітничо-селянської міліції УСРР до ЦК КП(б)У про морально-політичний розклад особового складу в умовах поганого продовольчого постачання. Вересень.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5250, арк.35–39. Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 254.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-254>

Лист колгоспника В. Романчука з колгоспу «Перше травня» с. Кринівці Чуднівського району Вінницької області про тяжкий стан колгоспу та селян у зв'язку з відсутністю хліба та посівматеріалу. Вересень.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653, арк.118–119. Склографічний примірник.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 300.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-300>

Протоколи засідання Бородянського райвиконкому Київської області з приводу розкуркулення селян. Вересень.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.333, арк.27, 35. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – С.532.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-301>

Протоколи засідань Бородянського райвиконкому Київської області з приводу скасування рішень щодо розкуркулення середняків й повернення їм реквізованого майна. Вересень–листопад.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 333, арк. 16, 18, 24, 28, 34. Оригінали.

Колективізація і голод на Україні. – № 320.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-320>

Телеграма В. Куйбишева до РНК УСРР і ЦК КП(б)У про прискорення поставок зерна на експорт. 1 жовтня.

РДАЕ, ф. 8040, оп. 1, спр. 21, арк. 139. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 256.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r3.php#nom-256>

Звернення партколегії Харківської обласної КК КП(б)У до Верховного суду УСРР у справі колишнього члена партії В. Немченка, засудженого «за перекручування лінії партії та радвлади по хлібозаготівлі в Печенізькому районі». 3 жовтня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 8, спр. 3580, арк. 5. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 305.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-305>

Повідомлення газети «Наддніпрянський колективіст» про свавілля місцевих керівників щодо селян с. Ратуш Ямпільського району Вінницької області. 3 жовтня.

Наддніпрянський колективіст. – 1932. – 3 жовт.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 218–219. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 302.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-302>

Директива керівництва ПП ОДПУ по Криму райапаратам ОДПУ про контроль за використанням колгоспами і радгоспами насінневої позики, виділеної для проведення осіннього сіву. 4 жовтня.

ДА СБУ, ф. 9, спр. 88, арк. 71. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 12.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова бюро Зміївського райпарткому КП(б)У Харківської області про незадовільне виконання планів хлібозаготівлі (вересневий виконаний на 79%, річний – на 21%) і заходи з безумовного виконання в районі річного плану: колгоспами – до 1 листопада, одноосібниками – до 20 жовтня, при щоденному вивозі зерна з – під молотарки, забороні заміни культур, додатковій мобілізації уповноважених. 5 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф. П-72, оп. 1, спр. 52, арк. 85.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=77>

Витяг з протоколу засідання президії Барського райвиконкому Вінницької області про повернен-

ня хати розкуркуленому селянину Г. Криворучкові у с. Слобода Матейківська. 6 жовтня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 438.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 303.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-303>

Постанова об'єднаного пленуму Недригайлівського райвиконкому КП(б)У та райКК Київської області про хід виконання плану хлібозаготівлі у районі. 7–8 жовтня.

Державний архів Сумської області, ф. П-37, оп. 1, спр. 29, арк. 39–40. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 39.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-39>

Постанова бюро Ямпільського райкому КП(б)У про притягнення до відповідальності керівників за адміністрування й перегини у с. Ратуш Ямпільського району Вінницької області. 10 жовтня.

Наддніпрянський колективіст. – 1932. – 10 жовт.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 304

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-304>

Розпорядження відділу постачання Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад про здавання усієї заготовленої для Караванської гуральні картоплі на перевалки споживчої системи. 11 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-54, оп. 1, спр. 21, арк. 76.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=73>

Постанова бюро Зміївського райкому КП(б)У Харківської області про заходи з безумовного виконання кінцевого (зниженого) плану хлібозаготівлі (по району 6300 т, у тому числі для колгоспів – 4750 т, одноосібного сектора – 1350 т) із застосуванням репресій до одноосібників: вилучення хліба, штрафи в розмірі ринкової вартості незданого хліба, відмова продажу деяких товарів, судові репресії, що не має звільняти від здавання хліба та ін. 12 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф. П-72, оп. 1, спр. 52, арк. 93 – 94.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=80>

Лист Київського обласного відділу соціального забезпечення до Конотопської РСІ про факти голодування та жебракування мешканців Глухівського, Городянського, Козелецького, Ніжинського інвалідних будинків. 13 жовтня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-4537, оп. 1, спр. 71, арк. 12. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 38.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-38>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Доповідна записка Вінницького обкому партії до ЦК КП(б)У про продовольчі труднощі та голод в області. 15 жовтня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5256, арк. 26 – 35. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 260.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 260

Постанова Верховного суду УСРР про скасування вироку Вінницького облсуду щодо селянки П. Якименко, яка вбила сина заради врятування інших голодуючих дітей. 16 жовтня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 8, спр. 3534, арк. 254. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – Док. № 306.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 306

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова про вжиття заходів щодо виконання Україною плану постачання бобових на експорт (із запланованих 20 тис. т відвантажено лише 2765 т). 16 жовтня.

РДАЕ, ф. 8040, оп. 6, спр. 6, арк. 88. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 262.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 262

Поштотелеграма заступника ПП ОДПУ в Криму Чарського № 45927/5 від 16.10.1932 р. до начальників міських, районних відділень і райуповноважених ОДПУ Криму про заборону радгоспам продавати м'ясо та масло й обов'язковий продаж всієї товарної продукції до державних заготівельних установ. 16 жовтня.

ДА СБУ, ф. 9, спр. 88, арк. 45. Копія. ДА СБУ, ф. 68, спр. 228, арк. 16.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 13.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=49794>

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР О. Зикова і голови Всесоюзного об'єднання Союзборошно І. Лобачова про незадовільне відвантаження висівок на експорт з України. 17 жовтня.

РДАЕ, ф. 8040, оп. 6, спр. 6, арк. 169. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 263.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 263

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про скорочення експорту хліба на 1932 р. з 165 млн. до 115 млн. пудів. 19 жовтня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 13, арк. 133. Оригінал..
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 264.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 264

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відрядження В. Молотова і Л. Кагановича в Україну та на Північний Кавказ відповідно «з метою посилення хлібозаготівель». 22 жовтня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 904, арк. 11. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 99.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 99

Директивний лист ЦК КП(б)У до обкомів, міськомів і райкомів партії про посилення хлібозаготівель. 23 жовтня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 237, арк. 125–126.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 266.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 266

Рапорт керівництва артілі ім. Жовтня Замістянської сільради Валківського району Харківської області про засів землі односібників, які відмовилися обробляти свої наділи. 23 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-8885, оп. 1, спр. 35, арк. 6.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=82>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про необхідність подолання відставання України у виконанні плану хлібозаготівель. 25 жовтня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 137, арк. 130–133. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 100.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 100

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при РПО СРСР М. Чернова про зрив Україною жовтневого валютного плану та необхідність прискорення відвантаження з України хліба на експорт. 25 жовтня.

РДАЕ, ф. 8040, оп. 6, спр. 6, арк. 90. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 268.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 268

Телеграма Закавказького крайкому ВКП(б) до ЦК КП(б)У про прискорення відвантаження зерна з України для хлібопостачання краю. 27 жовтня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5467, арк. 92. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 101.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 101

Постанова президії Буринського райвиконкому про незадовільний стан хлібозаготівель та організацію «червоних валок» із хлібом у Буринському районі Чернігівської області. 28 жовтня

Державний архів Сумської області, ф. Р-2303, оп. 1, спр. 12, арк. 310–311. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 40.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 40

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про додаткове зниження плану хлібозаготівель в Україні на 70 млн. пудів. 29 жовтня

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 13, арк. 137. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 270.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 270

Телефонограма В. Молотова Й. Сталіну про обговорення на політбюро ЦК КП(б)У питання про зниження плану хлібозаготівель у республіці. 29 жовтня.

РДАСПІ, ф. 82, оп.2, спр.141, арк.6. Копія.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.515;
Командири великого голоду. – С.228 – 229.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 271

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи з посилення хлібозаготівель, доведення знижених планових показників до районів, МТС і радгоспів із наголошенням їх обов'язкового виконання. 30 жовтня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.237, арк.140–144. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 102.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom> – 102

Телефонограма В. Молотова Й. Сталіну про заходи з виконання плану хлібозаготівель в Україні. 30 жовтня.

РДАСПІ, ф. 82, оп.2, спр.141, арк.7. Копія.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.516;
Командири великого голоду. – С.229 – 230.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 273

Витяг з протоколу III об'єданного пленуму Близнюківського райкому КП(б)У та РКК Харківської області про хід хлібозаготівлі у районі (є відомості про відставання цілої низки сільрад району у виконанні річного плану хлібозаготівлі, осінньої сівби). 31 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф.П-32, оп.1, спр.16, арк.23 – 25.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=83>

Протокол засідання РНК УСРР про встановлення зниженого плану хлібозаготівлі по Україні у розмірі 282 млн. пудів. 1 листопада.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.281, арк.91. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 307.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 307

Постанова політбюро ЦК КП(б)У «Про поліпшення матеріально – побутових умов керівних районних працівників», якою передбачалося, зокрема, розвиток системи закритих розподільників, їдалень, підсобних господарств, підвищення зарплати районного активу. 1 листопада.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.237, арк.155–159.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 274.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 274

Рішення бюро Краснокутського райкому КП(б)У Харківської області про притягнення до відповідальності за невиконання плану хлібозаготівлі керівників сільрад і партосередків, організацію «червоних валок», коригування плану м'ясозаготівлі та реалізацію позики. 1 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-38, оп.1, спр.7, арк.322, 323.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=95>

Список уповноважених Харківського обкому КП(б)У по хлібозаготівлях, затверджений на засіданні бюро Харківського обкому КП(б)У. Додаток до протоколу № 11. 1 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.19–20.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=721>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У «Про загальний план хлібозаготівель» із показниками, зменшеними згідно з рішенням ЦК КП(б)У про зниження річного плану хлібозаготівель. 1 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.1, 10–15.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=719>

Річний план хлібозаготівель Харківської області на 1932 р. за районами, секторами та культурами, затверджений на засіданні бюро Харківського обкому КП(б)У. 1 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.16–18.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=720>

Доповідна записка Вінницької облпрокуратури до ВУЦВК про наслідки перевірки колективної скарги жителів с. Горничного Дунаєвецького району щодо самоуправства сільських властей. 3 листопада.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.117, арк.514. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 308.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom> – 308

Телеграма Й. Сталіна В. Молотову про скасування наказу Наркомзему СРСР про збір насінневих фондів з огляду на небезпеку «демобілізаційних настроїв у справі хлібозаготівель». 3 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.99. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.230.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom> – 277

Постанова бюро Дзержинського райпарткому КП(б)У м. Харкова «Про стан їдалень № 12 і № 7» щодо незадовільного стану харчування студентів і організації праці в їдальнях. 3 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.2, арк.91–93.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=86>

Директивний лист Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад і споживчих товариств про персональну відповідальність керівників за виконання плану заготівель картоплі: «окремі сільради загрожують повним зривом здавання». 4 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-154, оп.1, спр.21, арк.140.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=87>

Телеграма бюро Харківського обкому КП(б)У щодо організації у масовому порядку хлібних «червоних валок» на честь 15-ї річниці Жовтня, направлена секретарям райпарткомів та уповноваженим обкому, текст якої було узгоджено шляхом опитування і затверджено на засіданні бюро обкому 20 листопада 1932 р. Із протоколу № 12. 4 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.33.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=6&doc=722>

Постанова бюро Глухівського райкому КП(б)У про незадовільне виконання плану хлібозаготівлі, посилення репресій, організацію «червоних валок» до жовтневих свят по Глухівському району Чернігівської області. 4 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-39, оп.1, спр.307, арк.178. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 41.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-41>

Телеграма М. Хатаєвича С. Косіору, В. Молотову, В. Чубарю з пропозиціями щодо стимулювання хлібозаготівель. 4 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.102. Копія.
Опубл.: Командири великого голоду. – С.231 – 232.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-278>

Постанова РНК УСРР «Про порядок розпорядження централізованими ресурсами зерна та продуктів його переробки», згідно з яким «всі права оперативного розпорядження централізованими ресурсами зерна» переходило до управління уповноваженого Комітету заготівель при РПО СРСР в Україні, разом з усіма підприємствами, капіталами і особовим складом. 4 листопада.

ЦДАВО України, ф.806, оп.1, спр.22, арк.466 – 467.
Склографічний примірник.

Неопубліковане.

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про посилення допомоги у проведенні хлібозаготівель з боку органів юстиції, зокрема про позачерговий розгляд справ «виїзними сесіями на місці із застосуванням судових репресій», організацію до 5–10 додаткових роз'їзних судових сесій у кожній області, диференційований розгляд справ, застосування особливо суворих заходів до торговців хлібом, розгортання «масової роботи з мобілізації громадськості» доволу судових процесів. 5 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.237, арк.177.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років в Україні. – № 103.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-103>

Телеграма комісії В. Молотова М. Хатаєвичу, С. Косіору, М. Майорову про заходи з посилення хлібозаготівель. 5 листопада.

РДАСПІ, ф. 82, оп.2, спр.141, арк.12–14. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.233 – 235.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-280>

Телеграма В. Молотова до Одеському обкому КП(б)У про організацію судового процесу над керівниками одного з колгоспів за понаданормову видачу колгоспникам відходів пшениці. 5 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.15. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.233.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-281>

Телеграма М. Хатаєвича та В. Молотова до секретарів обкомів КП(б)У з вимогою застосування судових репресій до членів правлінь колгоспів, «які насправді є куркульською агентурою». 5 листопада.

РДАСПІ, ф. 82, оп.2, спр.141, арк.18. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.236.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-282>

Телеграма М. Хатаєвича та В. Молотова до секретарів обкомів КП(б)У про масовий недооблік значної кількості хліба (до 30%) при обмолоті. 5 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.12–14. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.235 – 236.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-283>

Телеграма В. Молотова до керівників Новоукраїнського району Одеської області про організацію судового процесу над винними у недообліку пшениці при обмолоті у колгоспі «Червоне козацтво». 5 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.16. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.232.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-284>

Телеграма В. Молотова до керівників Синельниківського району Дніпропетровської області про необхідність безумовного виконання плану хлібозаготівель. 6 листопада.

РДАСПІ, ф. 82, оп.2, спр.141, арк.19 – 20. Копія.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.237.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-285>

Телеграма ЦК КП(б)У до обкомів партії про товарну блокаду 29 районів Київської, Дніпропетровської, Одеської, Харківської, Чернігівської областей та Донбасу, які не виконують плани хлібозаготівель. 6 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5384, арк.111. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 286.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-286>

Витяг із протоколу засідання бюро Харківського обкому КП(б)У щодо заходів з виконання плану

хлібозаготівель у Сахновщинському і Балаклійському районах, відрядження до районів комісій з повноваженнями віддавати під суд («цими сесіями розглянути усі справи про хлібозаготівлі і у п'ятиденний термін розглянути не менше ніж по 10 справ з опублікуванням вироків у пресі»). 7 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.1, арк.131.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=6&doc=88>

Цілком таємне рішення бюро Харківського обкому КП(б)У «Про боротьбу з втратами при обмолоті та розкраданням хліба». 7 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.1, арк.132.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=6&doc=90>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про активізацію органів юстиції та суду в справі боротьби за хліб», яка зобов'язувала судові органи розглядати справи щодохлібозаготівель поза чергою, як правило виїзними сесіями на місці, застосовуючи суворі репресії (зазначено 10 районів, куди направляють виїзні судові сесії). Текст постанови прийнято шляхом опитування членів бюро. 7 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.76–77.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=6&doc=727>

Лист ЦК КП(б)У до обкомів і райкомів партії, директорів МТС про необхідність посилення темпів хлібозаготівель. 8 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.9, арк.47. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 287.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-287>

Обіжник Наркомюсту УСРР підлеглим установам на місцях про заходи з посилення репресій проти селян за невиконання хлібозаготівель в умовах голоду. 9 листопада.

ЦДАВО України, ф.24, оп.13, спр.81, арк.31зв.–33. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 309.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-309>

Лист анонімного автора до редакції газети «Легкая индустрия» про незадовільне забезпечення продуктами харчування робітників Конотопського пенькового заводу. 9 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.74–75. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 42.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-42>

Постанова бюро Богодухівського райпарткому КП(б)У про зняття з посади і віддання під суд голо-

ви Гутянської сільради Харківської області Курланова за надання неправдивих відомостей про обмолот хліба по одноосібному сектору, відсутність боротьби з приховуванням хліба контрактантами, «повний провал у виконанні хлібозаготівель як по колгоспному, так і по одноосібному сектору». 9 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1, спр.43, арк.263.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=6&doc=91>

Із протоколу загальних партійних зборів осередку КП(б)У колгоспу «Червоний партизан» с. Студенок Шалигінського району Чернігівської області про обов'язкове виконання зниженого плану хлібозаготівлі. 10 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-76, оп.1, спр.1, арк.11–11зв. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 43.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-43>

Висновок нарсуду Ямпільського району Вінницької області про покарання керівників за насильницьку реквізицію посівного матеріалу та майна у селян с. Ратуш. 10 листопада.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.117, арк.541–544. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 310.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-310>

Постанова і інструкція РНК УСРР про застосування репресій до одноосібників за нездачу хліба. 11 листопада.

ЦДАВО України, ф.24, оп.13, спр.81, арк.34. Друкарський примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 311.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-311>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1932.php#nom-28>

Телеграми бюро Харківського обкому КП(б)У, надіслані секретарям райпарткомів та уповноваженим обкому в районах, де зафіксовано найнижчі по області показники виконання плану хлібозаготівель, з вимогою вжити термінових організаційних і репресивних заходів до посилення темпів хлібозаготівель, тексти яких було прийнято шляхом опитування членів бюро. 12 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.45–48.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=7&doc=723>

Протокол засідання бюро Близнюківського райкому КП(б)У Харківської області про заходи щодо безумовного виконання річного плану хлібозаготівлі у визначені терміни, боротьби зі втратами і крадіжками хліба, ходу картоплезаготівлі, загрози зриву яблевої оранки в районі. 12 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-32, оп.1, спр.18, арк.237–240.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=94>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У про припинення постачання товарами сіл, що не виконують план хлібозаготівель. 14 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.2, оп.1, спр.11, арк.87–88. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 104.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-104>

Телеграма бюро Харківського обкому КП(б)У, направлена секретарям райпарткомів та уповноваженим обкому в районах щодо незадовільних результатів хлібозаготівель упродовж другої п'ятиденки листопада, з вимогою покінчити з антихлібозаготівельними настроями серед одноосібників, текст якої було затверджено на засіданні бюро Харківського обкому КП(б)У 20 листопада 1932 р. 14 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.49.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=724>

Постанова виїзної президії Липоводолинської районної КК КП(б)У про виключення з партії за приховування зерна та протидію хлібозаготівлі голови колгоспу ім. Петровського Подільківської сільради Липоводолинського району Харківської області П. Сепети та передачу його справи до суду. 14 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.89, арк.9. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 44.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-44>

Протокол позачергового спільного засідання бюро Середино-Будського райкому КП(б)У та райпартактиву про занесення на «чорну дошку» с. Чернацьке, вивезення краму за саботування хлібозаготівлі, а також поліпшення постачання керівного складу Середино-Будського району Чернігівської області. 15 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1, спр.211, арк.106–107. Оригінал.

Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 45.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-45>

Постанова бюро Шосткинського райкому КП(б)У Чернігівської області про покарання партійних і радянських працівників району, сіл Івот, Чуйківка, Шатрище, Прокопівка, Каліївка, Ображіївка, занесених на «чорну дошку» за незадовільний стан хлібозаготівлі. 16 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-25, оп.1, спр.24, арк.162–164. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 46.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-46>

Резолюція бюро Конотопського райкому КП(б)У про занесення на «чорну дошку» сіл Бочечки, Козацьке, Малий Самбір, Хижки Конотопського району Чернігівської області та посилення роботи по виконанню плану хлібозаготівель. 16 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-42, оп.1, спр.168, арк.83–84. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 47.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-47>

Повідомлення Валківського райвиконкому Харківської області Черемушнрянській сільраді про затвердження райвиконкомом описів майна, накладення штрафів на селян, які не виконали хлібопоставки, та доручення негайно стягти ці штрафи у примусовому порядку через опис і продаж майна. 16 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1, спр.16, арк.174, 174зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=96>

Постанова РНК СРСР про дозвіл Головспирту випускати на ринок у IV кварталі поточного року лише пшеничну горілку. 17 листопада.

ДАРФ, ф.5646, оп.16, спр.466, арк.80. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 292.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-292>

Циркуляр економічного відділу ПП ОДПУ в Криму № 187/ЕК від 17.11.1932 р. начальникам міських, районних відділень і райуповноваженим ПП ОДПУ Криму про заборону будь-якої торгівлі хлібом і борошном до повного виконання плану хлібозаготівельної кампанії в Криму, про обмеження продажу випеченого хліба та про організацію спеціальної оперативної групи для забезпечення виконання розпорядження. 17 листопада.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.17. ДА СБУ, ф.9, спр.88, арк.57. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 15.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=49795>

Протокол Харківського обкому КП(б)У щодо прийняття до безумовного виконання рішення ЦК ВКП(б) від 15 листопада 1932 р., надання доручення: обласним відділам ДПУ та міліції – посилити боротьбу з продажем колгоспниками й одноосібниками зерна, муки та печеного хліба; райпарткомам – забезпечити виконання заборони торгівлі цими продуктами до повного виконання плану хлібозаготівель. 17 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.1, арк.134, арк.б/н.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=13>

Постанова президії Валківського райвиконкому Харківської області «Про стан хлібозаготівель» щодо незадовільного перебігу заготівлі хліба та

картоплі у районі (вказані відсотки виконання планів по сільрадах). 17 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.22, арк.23 – 27.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=7&doc=97>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи з посилення хлібозаготівель. 18 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.237, арк.207–216. Оригінал.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 105.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-105>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-48>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У «Про ліквідацію контрреволюційних гнізд і розгром куркульських груп». 18 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.9, арк.59–61. Оригінал.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 106.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-106>

Постанова Одеського обкому КП(б)У про посилення боротьби з продажем хліба та конфіскацію його на ринках. 18 листопада.

Державний архів Одеської області, ф.П-1, оп.21, спр.1, арк.34.
 Оpubл.: Голодомор в Україні: Одеська область. – № 41.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-41>

Витяг із протоколу засідання президії Шулгинської сільради Старобільського району Донецької області про репресивні заходи щодо селян-одноосібників за невиконання хлібозаготівлі. 18 листопада.

Державний архів Луганської області, ф.Р-1202, оп.1, спр.47, арк.135–136. Оригінал.
 Оpubл.: Колективізація і голод на Україні. – № 312.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-312>

Телеграма С. Косіора В. Молотову із запитом щодо доцільності публікації у повному обсязі постанови про чистку п'яти районних партійних організацій. 20 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.101. Копія.
 Оpubл.: Командири великого голоду. – С.238.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-296>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У про встановлення спеціального щоденного контролю над витратами хліба у м. Харкові й області, зняття з централізованого постачання робітників, які живуть за межами міста. 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.19, арк.7.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=7&doc=562>

Постанова РНК УСРР «Про заходи до посилення хлібозаготівель». 20 листопада.

Вісті ВУЦВК. – 1932. – 21 листоп.

Оpubл.: Колективізація і голод на Україні. – № 313.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-313>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-49>

Постанова РНК УСРР «Про доповнення інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі». 20 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-6040, оп.1, спр.100, арк.226. Друкований примірник.
 Оpubл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 50.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-50>

Постанова РНК УСРР «Про хлібозаготівлі в господарствах родин червоноармійців і комскладу РСЧА», якою, зокрема передбачено застосування репресій до родин червоноармійців лише за постановою РВК. 20 листопада.

Державний архів Хмельницької області, ф.Р-1160, оп.2, спр.7, арк.258. Засвідчена копія.
 Оpubл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 297.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-297>

Постанова РНК УСРР «Про боротьбу з куркульським впливом в колгоспах» та Інструкція з грифом «Оголошенню в пресі не підлягає» про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах, якими запроваджувалося занесення на «чорні дошки» колгоспів, що «злісно саботують здачу (продаж) хліба за державним планом». 20 листопада.

ЦДАВО України, ф.806, оп.1, спр.22, арк.532.
 Склографічний примірник.
 Неопубліковане.

Постанова РНК УСРР «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі», якою, на додаток до постанови РНК УСРР від 11.11.1932 р., встановлювався натуральний штраф за невиконання плану хлібозаготівель «у розмірі 15-місячної норми завдань м'яса». 20 листопада.

ЦДАВО України, ф.896, оп.1, спр.22, арк.531.
 Склографічний примірник.
 Неопубліковане.

Телеграма В. Молотова до керівників Чубарівського району Дніпропетровської області, до голови Дніпропетровського облвиконкому про заходи з покращення партійного керівництва хлібозаготівлями в районі. 20 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.42. Копія.
 Оpubл.: Командири великого голоду. – С.239 – 241.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-299>

Телеграма В. Молотова Й. Сталіну із звітом про роботу в зв'язку з хлібозаготівлями в Україні. 20 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.42. Копія.
 Оpubл.: Командири великого голоду. – С.239.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p3.php#nom-300>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Телеграма С. Косіора до секретарів обкомів партії про встановлення остаточних планів хлібозаготівель для кожного району. 20 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5384, арк.164. Оригінал.
Голод 1932–1933 років на Україні. – №107.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-107>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У «Про перебіг хлібозаготівель в області та зокрема у вирішальних районах». 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.21.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=731>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У «Про п'ять голів сільрад і секретарів сільпартосередків Диканьського району, що відмовились від виконання зниженого плану хлібозаготівель» із приписом обласній КК розглянути справи заявників негайно з виїздом на місце та притягненням їх до суворої відповідальності, а також попередженням секретарів міських і районних парткомітетів, що невжиття ними заходів до комуністів, які роблять усні чи письмові заяви про неможливість виконання плану або потребу його подальшого зниження, розглядатиметься обкомом, як допомога куркулю і саботаж хлібозаготівель». 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.26.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=732>

Секретна постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про хід хлібозаготівель у Сахновщинському районі» про оголошення суворої догани з попередженням і зняттям із роботи секретарю райпарткому, головам райвиконкому та районної КК, начальнику райвідділу ДПУ, переведення їх на низову роботу за зрив хлібозаготівель (станом на 10.11.1932 р. річний план по району виконано на 37%). 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.59–62.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=730>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про припинення завозу товарів на село та про порядок дальшого постачання промкраном районів і сіл, що виконують план хлібозаготівель», прийнята шляхом опитування членів бюро 14 листопада. 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.87–88.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=728>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про хід хлібозаготівель», що зобов'язувала мобілізувати усі парторганізації області, увесь радянський і колгоспний актив на виконання постанови ЦК КП(б)У

від 18 листопада 1932 р., вимагала від фракції облвиконкому у дводенний термін розробити заходи про застосування натуральних штрафів, занесення колгоспів на «чорну дошку», а також проведення чистки сільських партосередків з висилкою «вичищених» за межі області як політично шкідливого та небезпечного елемента. Із протоколу №12. 20 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.51–56.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=729>

Телеграма В. Молотова до Дніпропетровського обкому КП(б)У про необхідність активізації хлібозаготівельної кампанії. 21 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5397, арк.68, 69 зв. Оригінал.
Голод 1932–1933 років на Україні. – №108.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-108>

Службова записка начальника Харківського обласного відділу ДПУ УСРР М. Тимофєєва С. Косіору з довідкою про арешти працівників колгоспного апарату. 21 листопада.

ДА СБУ, ф.16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.71–72. Оригінал.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №16.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Телеграма В. Молотова, В. Чубаря, В. Строганова, М. Калмановича Й. Сталіну про надання права спецкомісії ЦК КП(б)У під час хлібозаготівель приймати остаточне рішення про застосування вищої міри покарання. 21 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.55. Копія.
Опубл.: Командири великого голоду. – С.242.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-303>

Телеграма В. Молотова С. Косіору про відрядження до Чернігівської області у справі хлібозаготівель відповідального парткерівника. 21 листопада.

РДАСПІ, ф.82, оп.2, спр.141, арк.46. Копія.
Опубл.: Командири великого голоду. – С.242.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-304>

Постанова РНК УСРР «Про одноразовий податок на одноосібні господарства». 21 листопада.

Вісті ВУЦВК. – 1932. – 22 листоп.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №302.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-314>

Акт опису майна, складений бригадою Лозівської сільради Роменського району Чернігівської області на твердоздавця с. Піски К. Голика «за злісне ухилення від хлібозаготівлі». 21 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1, спр.180, арк.7–7 зв. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №51.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-51>

Лист голови ДПУ УСРР С. Реденса С. Косіору з відомостями про ставлення партійців і комсомольців на селі до хлібозаготівель. 22 листопада.

ДА СБУ, ф. 16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.4-68.

Незасвідчена копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 2.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Доповідна записка голови ДПУ УСРР С. Реденса С. Косіору про заходи з проведення операції проти «куркульсько-петлюрівських і контрреволюційних елементів». 22 листопада.

ДА СБУ, ф. 16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.69, 73-100. Оригінал.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 17.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Обвинувальний висновок СПВ Харківського облвідділу ДПУ УСРР щодо мешканців с. Крячківка Пирятинського району Харківської області Д. Ігнатухи, А. Кучерини, М. Лисака та ін., засуджених за зрив хлібозаготівельної кампанії. 22 листопада.

ДА СБУ, Полтава, спр.16304-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», спр.229, арк.80-81.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Зведені дані ДПУ УСРР про протидію хлібозаготівлям з боку комуністів і комсомольців у серпні – листопаді 1932 р. (у 199 районах зафіксовано 645 випадків зриву зборів, відмови від виконання планів, залишення робіт та опортуністичних настроїв, виходу з партії тощо). 22 листопада.

ДА СБУ, спр.16, оп.25, спр.3, арк.5. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932-1933 років в Україні. – № 306.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-306>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про створення в УСРР спеціальної комісії для остаточної ухвали смертних вироків. 22 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.17. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років в Україні. – № 307.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-307>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про проведення чистки партосередків у деяких сільських районах України, «имеющих факты плохого поведения коммунистов». 22 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.907, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932-1933 років в Україні. – № 308.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-308>

Доповідна записка ДПУ УСРР до ЦК КП(б)У «Про заходи по проведенню оперативного натиску на куркульсько-петлюрівські та контрреволюційні елементи», зокрема з відомостями про плановану ліквідацію «436 групових агентурних розробок з

2117 особами фігурантів», а також 1308 осіб «к. – р. одиночек» по 243 районах з проханням затвердити заходи, що плануються. 22 листопада.

ДА СБУ, ф.16, оп.25, спр.3, арк.73, 74, 99, 100. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932-1933 років в Україні. – № 310.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-310>

Телеграма В. Затонського С Косіору про вжиття репресивних заходів до керівників Макарівського району Київської області. 23 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5265, арк.51.

Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932-1933 років в Україні. – № 311.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-311>

Постанова РНК УСРР «Про штрафи за невиконання хлібозаготівель в одноосібному секторі», яка надала право встановлювати розміри штрафів РНК АМСРР та облвиконкомам «у виняткових випадках за окремими постановами». 23 листопада.

ЦДАВО України, ф.806, оп.1, спр.22, арк.572.

Склогографічний примірник.

Неопубліковане.

Лист начальника СПВ ДПУ УСРР Ю. Кривця С. Реденсу щодо «саботажу хлібозаготівель» керівниками Оріхівського району Дніпропетровської області. 23 листопада.

ДА СБУ, ф.16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.109. Оригінал.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 18.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова президії Валківського райвиконкому Харківської області «Про заходи щодо посилення хлібозаготівель у районі» (вивезення із 9 сіл усього промислового краму і попередження про це голів ще 12 сільрад, заборона видачі натуральних авансів по трудовнях і повернення уже розданого хліба, організація безперервних «червоних валок», застосування репресивних заходів до нездавачів хліба, голів колгоспів, обліковців). 23 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,

спр.21, арк.124-128.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=7&doc=99>

Постанова бюро Дзержинського райкому КП(б)У м. Харкова «Про посилення роботи в селах Липецького і Золочівського районів» щодо відправки додатково 10 активних партійців для допомоги в проведенні хлібозаготівлі. 23 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1,

спр.2, арк.150.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=7&doc=100>

Постанова президії Жовтневої райради м. Харкова «Про хлібопостачання м. Харкова та приміської зони», що передбачала здійснення переобліку осіб, поставлених на централізоване постачання, зняття з обліку мешканців сіл, заміну постійних

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

забірних хлібних книжок щомісячними, контроль хліборозподільників. 23 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6, спр.295, арк.9 – 11.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=430>

Обвинувальний висновок народного слідчого Валківського району Харківської області про віддання під суд за ст. 170 «Г» КК УСРР жителя с. Болгар одноосібниці Х. Буткової, за соціальним станом біднячки, за скоєний нею злочин – крадіжку з колгоспного поля колосків проса вагою 1 пуд 2 фунти. 23 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-879, оп.1, спр.24, арк.11.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=733>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про вивезення з України до концтаборів засуджених у справі розкрадання колгоспного майна і саботаж хлібозаготівель в Україні із строками ув'язнення від трьох років і вище. 24 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.17. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №312.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-312>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Про особливо уповноваженого ОДПУ на Україні» щодо призначення особливим уповноваженим ОДПУ на Україні на шість місяців заступника голови ОДПУ В. Балицького. 24 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.907, арк.20. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №313.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-313>

Протокол засідання бюро Шосткинського райкому КП(б)У, зокрема про виключення з партії за саботування хлібозаготівлі мешканців с. Івот Шосткинського району Чернігівської області Є. Рогінця та М. Рогінця. 24 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-25, оп.1, спр.25, арк.27. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №52.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-52>

Директива керівництва ЕКВ ПП ОДПУ по Криму начальникам міських, районних відділень і райуповноваженим ОДПУ по Криму щодо контролю за виконанням директиви про заборону радгоспам продавати м'ясо та масло. 25 листопада.

ДА СБУ, ф.9, спр.88, арк.5. Засвідчена копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №19.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Протокол засідання президії Буринського райвиконкому про занесення на «чорну дошку» колгоспів Буринського району Чернігівської області, що саботують виконання хлібозаготівлі. 25 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2303, оп.1, спр.23, арк.5. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №53.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-53>

Постанова бюро Тростянецького райкому КП(б)У про покарання керівників сільрад і колгоспів, заборону використовувати борошно на громадське харчування, повернення виданих хлібом авансів, припинення продажу краму в селах Тростянецького району Харківської області, що саботують виконання плану хлібозаготівлі. 25 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.98–100. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №54.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-54>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про дозвіл Торгзину купувати побутове срібло і срібні монети дореволюційного карбування. 25 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.17. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №314.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-314>

Розпорядження Наркомюсту УСРР місцевим прокурорам «Про заходи до посилення хлібозаготівель» щодо забезпечення найефективнішої репресії у цих справах» і рішучого усунення усіх елементів, що зривають виконання планів. 25 листопада.

ЦДАВО України, ф.8, оп.15, спр.18665, арк.1–2. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – С.550–551
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-315>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про виключення з партії директора Україно-Кримського зернотресту Буркова за надання занижених відомостей про хлібні ресурси радгоспів. 26 листопада.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.7–9, арк.5. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №316.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-316>

Лист заступника голови РНК УСРР О. Сербиченка до ЦК КП(б)У про перегини при застосуванні репресій у ході хлібозаготівель, зокрема, про запровадження, окрім «чорних дощок», «бойкоту» 67 сіл і 20 колгоспів Чернігівської області, занесення на «чорну дошку» не колгоспів, а сіл тощо. Додаток: довідка про колгоспи, населені пункти і райони, занесені на «чорну дошку». 26 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5394, арк.7. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №317.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-317>

Повідомлення газети «Вісті ВУЦВК» про випадки негативного ставлення комуністів до хлібозаготівель (Одеська область). 27 листопада.

Вісті ВУЦВК. – 1932. – 27 листоп.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 316.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-316>

Державний архів Харківської області,
 ф.П-2, оп.1, спр.19, арк.59
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=725>

Зведення щодо арештованих «за оперативним натиском» за період з початку операції до 21 листопада 1932 р. 27 листопада.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.102.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52295>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про вжиття репресивних заходів щодо колгоспів, які саботують хлібозаготівлі. 27 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.21 – 22. Оригінал.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 109.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-109>

Лист секретаря Київського обкому КП(б)У М. Демченко до ЦК КП(б)У про стан хлібозаготівель в області. 27 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5403, арк.102–104. Копія.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 110.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-110>

Лист секретаря Одеського обкому КП(б)У М. Майорова до ЦК КП(б)У про стан хлібозаготівель в області. 27 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5403, арк.105–110. Копія.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 111.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-111>

Зведення ДПУ УССР про осіб, заарештованих за період з початку операції на селі до 25 листопада 1932 р. 27 листопада.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.105. Чернетка.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова виїзної парттрійки обласної КК – РСІ і президії Валківської районної КК–РСІ «В справі боротьби з втратами в колгоспах» за результатами обслідування колгоспів Валківського району Харківської області (додаток до газети «Соціалістичний штурм» від 01.12.1932 р. № 116 (278) про віддання під суд керівників, комірників і рахівників трьох колгоспів, повернення по усіх колгоспах виданих на трудодні авансів, переобмолочування соломи та перевірювання половини, налагодження обліку збіжжя та контролю над зерносховищами. 27 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-102, оп.1, спр.34, арк.81, 81зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=16>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про голів виїзних сесій облсуду в справах хлібозаготівель», яким затверджено голів виїзних сесій по десяти районах області. З протоколу від 21 – 29 листопада 1932 р. № 7. 27 листопада.

Протокол засідання бюро Богодухівського райкому КП(б)У Харківської області «Про хлібозаготівлі» щодо направлення дев'яти бригад для збору хліба серед одноосібників у відсталих селах та організацію 2 грудня партдня для закінчення хлібозаготівлі. 28 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1, спр.43, арк.297, 297зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=7&doc=104>

Постанова об'єднаного засідання Харківського обкому КП(б)У та президії обласної КК щодо виключення з партії і притягнення до судової відповідальності керівництва Балаклійського району – секретаря райпарткому Фішмана, голови райвиконкому Харешка, голови районної КК Уса, яке, підпавши під вплив куркуля, «складало применшені куркульські хлібні балянси», припустило «розклад ряду партосередків», що стали «на шлях контрреволюційного саботажу хлібозаготівель, оголошення начальникові райвідділу ДПУ Марченку суворої догани з попередженням і зняттям з роботи та доручення прокуратурі вдруге розглянути справу на колишніх працівників райвиконкому та керівників господарств з метою винесення їм найсуворішого покарання. 28 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.135–137
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=735>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про хід хлібозаготівель в 5-ту п'ятиденку листопада», яка зобов'язувала райпарткоми й уповноважених обкому в районах забезпечити виконання річних планів хлібозаготівлі у встановлені обкомом терміни, категорично вимагала добитися виконання селянами доведених їм твердих завдань, «нещадно розправляючись з тими уповноваженими райпарткомів і головами сільрад, які допускають бездіяльність і не можуть заставити куркуля здати хліб державі», а також зобов'язувала начальника облвідділу ДПУ, облпрокурора та голову облсуду не пізніше 30 листопада надати обкому найхарактерніші справи за участі комуністів і забезпечити винесення по них найсуворіших вироків. 28 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.127–129.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=734>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У про хід хлібозаготівель у Печенізькому, Богодухівському, Решетилівському й інших районах області, виконання рішення обкому КП(б)У від 17 листопада щодо боротьби зі спекуляцією печеним хлібом, направлення виїзних сесій облсуду до районів та ін. 28 листопада.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.19, арк.59 – 62
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=726](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=726)

Постанова бюро Богодухівського райкому КП(б)У Харківської області «Про розбазарювання хліба в артїлі ім. Сталіна с. Хрущова Микитівка» щодо виключення з партії, зняття з роботи і віддання під суд голови колгоспу Ковалівського за невиконання плану хлібозаготівлі, видачу хліба колгоспникам на трудовні. 29 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1,
спр.43, арк.308.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=105](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=105)

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про хід виконання постанов політбюро про хлібозаготівлі від 30 жовтня та 18 листопада 1932 р. 29 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.32–36. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 112.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1932.php#nom – 112](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-112)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про наслідки перевірки фактів перекручення лінії партії по окремих селах Драбівського району» щодо сутичок між заготівельними бригадами та контрактантами під час проведення хлібозаготівель по одноосібному сектору, спровокованих бригадами. 29 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.19, арк.46, 58
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=565](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=565)

Протокол засідання Бердянського райвиконкому Дніпропетровської області про заходи у зв'язку з вилученням у рахунок хлібозаготівлі резервних хлібних фондів колгоспів, якими, зокрема передбачено: негайне повернення хлібних авансів, дотермінове стягнення фінансової заборгованості по колгоспах, занесених на «чорну дошку», перерозподіл вилученого у них краму, накладання натуральних штрафів м'ясом тощо. 30 листопада.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.309, арк.87–88. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 317.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1932.php#nom – 317](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-317)

Постанова бюро Богодухівського райкому КП(б)У Харківської області «Про додаткові репресії для сіл і колгоспів, що взяті на «чорну дошку» за злісне невиконання планів хлібозаготівлі». 30 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1,
спр.43, арк.306, 306 зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=107](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=107)

Розпорядження Валківського райвиконкому всім сільрадам про застосування репресій у вигляді

виселення сімей за межі району та Харківської області за невиконання плану хлібозаготівель. 30 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1,
спр.21, арк.156.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=108](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=108)

Довідка про осіб, заарештованих органами ДПУ УСРР у серпні – листопаді 1932 р. у зв'язку із хлібозаготівлями. Листопад.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.56. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 21.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Інформація працівників Укрколгоспцентру про факти адміністрування в управлінні колгоспами, зокрема в їх укрупненні, розпуску «засмічених класоворожим елементом», накладанні штрафів, примусовому усупільненню худоби тощо. Листопад.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2572, арк.16–21. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 318.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1932.php#nom – 318](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-318)

Відомості про осіб, засуджених трійкою та особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР за справами, заведеними органами ДПУ у зв'язку із хлібозаготівлями у серпні–листопаді 1932 р. Не раніше 1 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.58. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 22.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про осіб, засуджених судами НКЮ УСРР за справами, заведеними органами ДПУ УСРР у зв'язку із хлібозаготівлями у серпні – листопаді 1932 р. Не раніше 1 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.57. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 23.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про результати розгляду судами НКЮ УСРР «справ з оперативного натиску» у ході репресивної операції органів ДПУ УСРР на селі за період з 15 листопада по 1 грудня 1932 р. Не раніше 1 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.69. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 24.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Директива ЦК ВКП (б) до ЦК КП(б)У, всім обкомам партії про затвердження кінцевого строку вивозу хліба з глибинних пунктів України. 1 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5384, арк.194. Оригінал

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 113.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1932.php#nom – 113](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-113)

Постанова РНК УСРР щодо скорочення поставання хлібом населення на грудень 1932 р. на 1 млн. 166 тис.пудів (оголошенню не підлягала). 1 грудня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 281, арк. 48.

Склографічний примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 321.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-321>

Висновок Наркомосу УСРР щодо поширення безпритульності й епідемій на Україні на ґрунті голоду (підбрано 6334 безпритульних). 1 грудня.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 10, спр. 426, арк. 38.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 322.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-322>

Витяг з протоколу засідання бюро Богодухівського райпарткому КП(б)У Харківської області з відомостями про приховування хліба у районі. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-80, оп. 1,

спр. 43, арк. 338 (311).

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=110>

Розпорядчий лист Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад про необхідність застосування репресивних заходів до «злісних» нездавачів: хліба та інших податків. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-154, оп. 1,

спр. 21, арк. 131, 131зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=150>

Постанова Харківського обкому КП(б)У про видачу облпостачем борошна за рахунок резерву: Лебединському району Харківської області – 10 т, м. Суми – 4 т, Облагролісу – 2 т, паперовим фабрикам – 2 т. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-2, оп. 3,

спр. 2, арк. 1.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=154>

Доповідна записка голови оргбюро Харківської обласної КК КП(б)У до секретаря обкому КП(б)У щодо накопичення в КК численних матеріалів про перекручування лінії партії, свавілля, зловживання і порушення законності з боку низки керівників районів області під час проведення сільгоспкампаній та хлібозаготівель. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-356, оп. 1,

спр. 73, арк. 25, 26 зі зв., 27.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=155>

Протокол закритих партійних зборів Волокитинського осередку КП(б)У Глухівського району Чернігівської області про оголошення штурмової п'ятиденки й організацію бригад з комуністів, комсомольців, активістів по хлібо-, м'ясо-, картоплезаготівлі. 1 грудня.

Державний архів Сумської області, ф. П-39, оп. 1,

спр. 321, арк. 28–29. Засвідченна копія.

Опубл.: Голодомор 1932 – 1933 років на Сумщині. – № 55.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-55>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У, ухвалене шляхом опитування членів бюро, по заяві Зіньківського райпарткому КП(б)У про зниження плану хлібозаготівель з урахуванням тваринницьких ферм у районі, з оцінкою заяви як відображення куркульського впливу на парторганізацію та попередженням секретаря райпарткому Біловола й уповноваженого обкому Савицького про вжиття до них найсуворіших заходів, у разі якщо не буде ліквідовано ганебне відставання району в хлібозаготівлях. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-2, оп. 1,

спр. 11, арк. 112.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=747>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про план постачання борошном Харківській області на грудень місяць 1932 року», затверджена шляхом опитування членів бюро, з інформацією про зниження в грудні обсягів постачання борошна, порівняно з листопадом, на 10,8%, і вимогою до всіх райпарткомів запровадити економію, знявши з постачання утриманців, робітників і службовців, які живуть на селі. 1 грудня.

Державний архів Харківської області, ф. П-2, оп. 1,

спр. 11, арк. 133–134.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=736>

Записка прямим проводом ДПУ УСРР обласним відділам ДПУ про термінове надання відомостей про репресії у зв'язку з хлібозаготівлями. 2 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, оп. 1, спр. 9, арк. 91. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 329.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52351>

Довідка Наркомзему УСРР про виконання постанов РНК УСРР з питань хлібозаготівель, у тому числі про застосування репресій проти колгоспників (занесення на «чорну дошку» 385 колгоспів і 150 сіл, накладення натуральних штрафів, повернення виданих на трудовні авансів); репресій проти твердоздавців та одноосібників; товарних блокад тощо. 2 грудня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5394, арк. 3542.

Завізований примірник.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 328.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-328>

Доповідні записки секретаря партійного осередку та керівника бригади хлібозаготовлювачів тресту «Вуглезбут» до Держинського райкому КП(б)У м. Харкова про вжиті заходи з організації вивозу хліба з підшефного колгоспу «Червона Зірка» у с. Борщова Липецького району (за вісім днів план виконання хлібозаготівлі виріс з 63 до 95%) і проханням переглянути у зв'язку з цим рішення райпарткому щодо опортуністичного ставлення партосередку до роботи на селі. 2 грудня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Харківської області, ф.П-54, оп.1,
спр.8, арк.14, 15.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=534](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=534)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про перекинування постанови ЦК і ЦКК КП(б)У від 18 листопада, припущене від редакції Полтавської і Червоноградської газет», прийняте шляхом опитування членів секретаріату, про оголошення доган їхнім редакторам за помилку, допущену при наборі тексту постанови (замість «двічі зниженого плану хлібозаготівель» надрукували «вдвоє знижений»). 2 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.17
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=775](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=775)

Відомості про великі справи по колгоспах, що були передані обласними відділами ДПУ УСРР у загальні суди НКЮ УСРР з 15 листопада до 1 грудня 1932 р. 3 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.92. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №26.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Про бюджет 1933 р. (директиви до збалансування бюджету на 1933 р.)», якою передбачено реалізацію 20 млн. відер пшеничної горілки. 3 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.24. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №330.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-330>

Телеграма В. Куйбишева до РНК УСРР і ЦК КП(б)У про безумовне виконання планів поставок зерна на експорт. 3 грудня.

РДАЕ, ф.8040, оп.6, спр.6, арк.36. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №331.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-331>

Постанова бюро Дзержинського райпарткому КП(б)У м. Харкова про відведення земельних ділянок під городи підприємствам й організаціям і стан підготовки до весняної посівної кампанії. 3 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1,
спр.2, арк.139.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=103](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=103)

Лист Валківського райвиконкому Харківської області до голів сільрад та уповноважених райвиконкому про безумовне виконання до 15 грудня річного плану хлібозаготівлі по куркульському сектору: «до куркульських господарств спрямувати всі репресивні заходи, штрафи, продаж майна, висилка, відбор землі, безспірне стягнення хліба, щоб примусити їх хліб державі здати». 3 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-54, оп.1,
спр.21, арк.139, 139зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=111](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=111)

Постанова президії Роменського райвиконкому Харківської області про повернення колгоспниками виданих у рахунок трудовнів понад 15% авансів і накладання штрафів на колгоспи, що не виконали хлібозаготівлі. 4 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1,
спр.180, арк.1. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №56.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-56>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У про затвердження плану хлібозаготівлі по районах на грудень, надання дозволу одноосібникам із п'яти районів області, що виконали річний план хлібозаготівель, перемелювати до 1 пуда зерна на їдця на місяць, завершення впродовж трьох днів розслідування справ про теракти в Богодухівському районі і посилення превентивних репресій проти куркулів та антирадянських елементів в інших районах, направлення комісії та виїзної сесії облсуду до Валківського району «для організації зламу, що забезпечило б вивершення виконання річного плану хлібозаготівель». 4 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.1, 2, 9, 10.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=567](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=567)

Додаток до протоколу засідання секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про стан хлібозаготівель по Великобурлуцькому району» з вимогою до нового керівництва району «мобілізувати всю парторганізацію, комсомол і колгоспний актив на нещадну боротьбу з куркулем... та його розкладницьким впливом». 4 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.22.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=568](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=568)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про грубі політичні помилки в передовій Н. Водолазької газети», вміщеній в номері за 25 листопада 1932 р., в якій наголошувалося на неправильних діях у проведенні хлібозаготівлі: «основна маса хлібу, яка поступає до зсипункту це хліб усупільненого сектору... Утворюється великий розрив у хлібному балансі колгоспних та одноосібних господарств», та оголошення суворої догани з попередженням і зняттям з роботи редактора Новодолазької районної газети «Колгоспник» Ігнатенка. 4 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.5 – 6.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=8&doc=737](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=8&doc=737)

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про роботу з колгоспним активом» щодо виконання однойменної постанови ЦК КП(б)У від 18 листопада 1932 р. з вимогою «добитися від колгоспного активу... активної підтримки й ухвали всіх

репресивних заходів, що вживає партія й радвлада проти куркуля, злісних саботажників перероджених – розкладених комуністів», водночас не допускати «закінченого організаційного оформлення активу». 4 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.22, арк.23 – 25.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=776>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У про розгляд повідомлень комісії, що перевіряли хід хлібозаготівель у Великобурульському та Кишенківському районах, вивіз зерна з глибинних пунктів та ін. 4 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.22, арк.6 – 8.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=777>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи щодо ліквідації саботажу хлібозаготівель куркульськими елементами. 5 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.93–94. Оригінал.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 114.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-114>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи, спрямовані на боротьбу з «класово чужими та контрреволюційними елементами» у Дніпропетровському зернорадгоспі. 5 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.61 – 62. Оригінал.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 115.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-115>

Відомості про дрібні справи по колгоспах, що були передані обласними відділами ДПУ УСРР у загальні суди НКЮ УСРР з 15 листопада до 1 грудня 1932 р. 5 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.93. Копія.
 Оpubл.: Розсекречена пам'ять. – № 25.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Оперативний бюлетень ДПУ УСРР щодо боротьби із «сільською контрреволюцією». 5 грудня.

ДА СБУ, ф.16, оп.28 (1951 р.), спр.5, арк.43–106. Копія.
 Оpubл.: Розсекречена пам'ять. – № 27.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова ЦК КП(б)У і РНК УСРР «Про занесення на «чорну дошку» сіл, які злісно саботують хлібозаготівлі», а саме: с. Вербка Павлоградського району, с. Гаврилівка Межівського району Дніпропетровської області; с. Лютенька Гадяцького району, с. Кам'яні Потоки Кременчуцького району Харківської області; с. Святотроїцьке Троїцького району, с. Піски Баштанського району Одеської області. 6 грудня

Вісті ВУЦВК. – 1932 – 8 груд.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 116.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-116>; <http://www.archives.gov.ua/Section/s/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-323>

Телеграма ЦК КП(б)У і РНК УСРР до керівників Дніпропетровської, Одеської та Харківської областей у зв'язку з постановою про занесення сіл на «чорну дошку». 6 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.26, спр.55, арк.73–74. Засвідчена копія.
 Оpubл.: Трагедія советской деревни. – С.563 – 564.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-338>

Інформація Дніпропетровської обласної прокуратури й обласного суду обкому КП(б)У про судові репресії у справах, пов'язаних із хлібозаготівельною кампанією в Дніпропетровській області. 6 грудня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.494, арк.43–44. Засвідчена копія.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 117.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-117>

Відомості про осіб, притягнутих до відповідальності та засуджених за справами, заведеними обласними відділами ДПУ УСРР у зв'язку із хлібозаготівлями в серпні – версені 1932 р. 6 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.60. Копія.
 Оpubл.: Розсекречена пам'ять. – № 28.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про осіб, притягнутих до відповідальності органами міліції за справами, заведеними у зв'язку із хлібозаготівлями в серпні – листопаді 1932 р. 6 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.59. Копія.
 Оpubл.: Розсекречена пам'ять. – № 29.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про кількість колгоспних та одноосібних господарств, обкладених натуральним штрафом за невиконання плану хлібозаготівель станом на 5 грудня 1932 р. 6 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.67. Оригінал.
 Оpubл.: Розсекречена пам'ять. – № 30.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про реалізацію директиви ЦК КП(б)У від 6 грудня про підвищення темпів хлібозаготівель по Харківській області мінімум у 1,5 раза», ухвалена шляхом опитування членів бюро. 6 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.145 – 147.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=778>

Зведення ДПУ УСРР про внутрішньоколгоспні антирадянські групи (зафіксовано 55 груп по 42 районах п'яти областей, заарештовано 290 осіб). 6 грудня.

ДА СБУ, ф.16, оп.25, спр.3, арк.111–112. Оригінал.
 Оpubл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 335.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-335>

Відомості про кількість колгоспних та одноосібних господарств, обкладених натуральним

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

штрафом за невиконання плану хлібозаготівель станом на 5 грудня 1932 р. 6 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.67. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 334.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52353>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про фонди антикварних цінностей, яка передбачала збільшення обсягів продажу антикваріату, виділення окремою статтею його реалізацію в плані тогзіну, надання права продажу картин сучасних художників, передавання [управлінню] Антикваріату всіх нумізматичних колекцій. 7 грудня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 14, арк. 25. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 341.

Протокол президії Валківського райвиконкому Харківської області про розгляд постанов Гонтів – Ярської, Рубанівської, Покровської та Шелестівської сільрад щодо виселення за межі району й області одноосібників, які не виконали планів хлібозаготівлі. 7 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1, спр.22, арк.28, 28зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=112>

Розпорядчий лист Валківського райвиконкому Харківської області головам сільрад упродовж 24-х годин подати матеріали на виселення за межі села, району «злосних куркулів та інших шкідницьких елементів, що ведуть антирадянську роботу проти хлібозаготівлі». 7 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1, спр.21, арк.152.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=113>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про хід виконання плану м'ясозаготівель 4-го кварталу 1932 року» щодо незадовільного переведення м'ясозаготівель (план виконано по колгоспниках на 38,85%, по індивідуальних господарствах – на 17%), заборони торгівлі худобою та м'ясом і встановлення кінцевого терміну виконання плану до 25 грудня 1932 р. за нормами, визначеними постановою РНК від 3 грудня, застосування судових репресій згідно з інструкціями РНК СРСР від 11 та 20 листопада, з вимогою до ДПУ, прокуратури й облсуду негайно заслуховувати справи про спекуляцію м'ясом. Додаток до протоколу від 22 грудня 1932 р. № 13. 7 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.138–141.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=738>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відкриття в УСРР 150 додаткових хлібоприймальних пунктів. 7 грудня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 14, арк. 26. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 342.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-342>

Таємний лист Й. Сталіна керівникам партійних і радянських органів у зв'язку з викриттям «саботажу хлібозаготівель» в Оріхівському районі Дніпропетровської області (йшлося, зокрема про «ворогів з партквитком у кишені» як організаторів саботажу). 7 грудня.

ДА СБУ, ф. 16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.105.
Друкарський примірник.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 31.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Протокол засідання секретаріату ВУЦВК про незадовільний стан хлібозаготівлі на Україні з урожаю 1932 р. (станом на 6 грудня виконано лише 65,3% річного плану). 8 грудня.

ЦДАВО України, ф. 1, оп.8, спр.10, арк.259–260. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 324.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-koлект-1932.php#nom-324>

Довідка про осіб, засуджених за справами, заведеними органами ДПУ УСРР і міліції у серпні – листопаді 1932 р. у зв'язку із хлібозаготівлями (загальна кількість притягнутих до відповідальності становить 21197 осіб, у тому числі засуджено трійками 1108 осіб; під слідством перебувають 13558 осіб, притягнутих органами ДПУ; 12896 осіб заарештовано органами міліції). 8 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.52–55. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 32.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Супровідний лист С. Реденса С. Косіору з інформаційним зведенням про боротьбу із «саботажем хлібозаготівель» у колгоспах. 8 грудня.

ДА СБУ, ф. 16, оп.25 (1951 р.), спр.3, арк.110–151. Оригінал.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 33.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Статистичні дані про боротьбу органів ДПУ УСРР з «сільським терором» у січні – жовтні 1932 р. (заведено 425 справ, заарештовано 1160 осіб; закінчено 460 справ на 1407 осіб). 8 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.185–190. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 14.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Лист ЦК КП(б)У до ЦК ВКП(б) про стан хлібозаготівель на Україні наприкінці листопада – на початку грудня 1932 р. із констатацією зниження темпів хлібозаготівель і поясненням причин цього явища. 8 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5460, арк.69–80.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 118.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-118>

Постанова Харківського обкому КП(б)У «Про посилення боротьби зі спекуляцією хлібом» у зв'язку з розповсюдженням продажу на міських ринках печеного хліба та зерна під виглядом корму для птиці і неефективністю заходів з боку органів ДПУ та міліції. 8 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3,
спр.2, арк.7, 8.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=114](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=114)

Лист секретаря Краснопільського райкому партії Харківської області ЦК КП(б)У та обкому партії про незадоволення населення методами проведення хлібозаготівель у районі. 9 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5243,
арк.199–200. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 119.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-119>

Протокол засідання ради сільськогосподарської артїлі ім. Шевченка с. Лозова Роменського району Чернігівської області про обов'язкове перевіювання половини, переобмолот соломи, виявлення лишків посівматеріалу та вивезення їх у рахунок хлібозаготівлі. 9 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6016, оп.1,
спр.39, арк.106. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 57.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-57>

Телеграма В. Чубаря В. Куйбишеву про виконання плану поставок зерна на експорт на 110%. 9 грудня.

РДАЕ, ф. 8040, оп.6, спр.6, арк.31. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 349.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-349>

Розпорядчий лист Валківського райвиконкому Харківської області до голів сільрад щодо невиконання ними розпорядження облвиконкому про накладання на господарства, що «злісно ухиляються від хлібозаготівель», штрафів картоплею у розмірі одно – чи дворічного плану по картоплі і негайного подання відповідних ухвал до райвиконкому. 9 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1,
спр.21, арк.151.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=115](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=115)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про занесення на «чорну дошку» сіл Лютеньки Гадяцького району та Кам'яний Потік Кременчуцького району, як сіл, що злісно саботують хлібозаготівлі», прийняте шляхом опитування членів секретаріату. 9 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.77.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=739](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=739)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про бурякові райони, колгоспи, що не виконали плану по бурякозаготівлі», ухвалене шляхом опитування членів секретаріату. 9 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.78.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=779](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=779)

Наказ ДПУ УСРР «Про заходи по поліпшенню [охорони] колгоспного майна». 10 грудня.

Архів УМВС України в Херсонській області, ф.58, т.36,
арк.40–40зв. Друкарський відбиток.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 350.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-350>

Інструктивний лист Валківського райвиконкому Харківської області до голів сільрад про порядок виконання постанови РНК УСРР від 20.11.1932 р. щодо накладення на одноосібні господарства за невиконання планів хлібозаготівель натуральних штрафів картоплею. 10 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1,
спр.21, арк.142.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=92](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=92)

Лист Валківського райвиконкому до голів сільрад із вказівкою застосовувати при проведенні хлібозаготівель, поруч з репресіями, заходи морального впливу – вивішування списків тих одноосібників, хто виконав плани, на червону дошку, а також залучати останніх до складу хлібозаготівельних бригад. 10 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-54, оп.1,
спр.21, арк.142.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=608](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=608)

Наказ ДПУ УСРР «Про чергові завдання органів робітничо – селянської міліції у зв'язку з хлібозаготівлями». 11 грудня.

Архів УМВС України в Херсонській області, ф.58, т.37,
арк.53 – 53зв. Друкарський відбиток.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 351.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-351>

Лист Валківського райвиконкому Харківської області до Черемушлянської сільради про встановлення для одноосібників і колгоспників нових норм здачі худоби в рахунок 15-місячного плану м'ясозаготівлі і остаточного загального плану по сільраді та про застосування до нездавачів м'яса репресивних заходів (конфіскація, суд, штрафи). 11 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.24, арк.69.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=116](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=116)

Акт опису майна селянина С. Явдошенка, складений бригадою Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області за невиконання планів хлібо- та м'ясозаготівлі й грошового збору. 11 грудня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.16, арк.169, 169зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=121](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=121)

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про занесення колгоспів на чорну дошку», прийняте шляхом опитування членів секретаріату, з констатацією, що попри вказівки політбюро ЦК від 18 і 29 листопада 1932 р. і відповідні рішення обкому про заходи боротьби з куркульським впливом у колгоспах, спрямовані на забезпечення посилення хлібозаготівель шляхом застосування репресій до саботажників, ряд районів порушує директиви ЦК і обкому КП(б)У, з вимогою до райпарткомів в обов'язковому порядку подавати до обкому на затвердження свої пропозиції щодо занесення колгоспів на «чорну дошку» та взяти під особливий нагляд ті колгоспи, що вже занесені, аби до них було застосовано всі репресії, передбачені ЦК КП (б) У. 11 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.22, арк.82 – 83.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=740](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=740)

Лист 65-річного пенсіонера-інваліда І. Вовченка Й. Сталіну про голодування. 12 грудня.
ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.114, арк.72зв. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №325.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1932.php#nom – 325](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-325)

Акт, складений комісією сприяння хлібозаготівлі спільно з бригадою Черемушнянської сільради Валківського району Харківської області, щодо невиконання селянином К. Кобцем планів хлібо-, картопле-, м'ясозаготівель і грошового податку, з резолюцією оштрафувати в розмірі річного плану картоплезаготівлі та 15-місячного плану м'ясозаготівлі. 12 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.16, арк.163, 163зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=117](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=117)

Протокол засідання виїзної парттрійки Золочівської районної КК КП(б)У Харківської області у с. Івашки про незадовільну роботу партосередків Конгресівської цукроварні, гуральні й артілі «Червоний хлібороб» із виконання плану хлібозаготівлі по сільраді (24% виконання плану по одноосібному сектору і 32% – по «глитаях»). 12 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1,
спр.32, арк.2, 3.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=118](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=118)

Розпорядження Валківського райвиконкому Харківської області про судову відповідальність службових осіб за привласнення конфіскованого селянського майна. 12 грудня.

Держархів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.21, арк.162. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №326.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1932.php#nom – 326](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-326)

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про виправдання вчителя А. Гончаренка, засудженого за протидію голові сільради та збереження посівного зерна для колгоспу. 13 грудня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3539, арк.244. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №327.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1932.php#nom – 327](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-327)

Директива ЦК КП(б)У секретарям обкомів партії про вжиття заходів проти куркульських і антирадянських елементів, винних в організаціях саботажу хлібозаготівель. 13 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.161–162. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №120.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrg – 1932.php#nom – 120](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrg-1932.php#nom-120)

Спецповідомлення Транспортного відділу ДПУ УСРР про антипартійні й антирадянські прояви партійців на транспорті. 13 грудня.

ДА СБУ, ф.16, оп.25 (1951 р.), спр.2, арк.1–13зв. Оригінал.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №3.
[http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document? id=69754](http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754)

Лист секретаря Путивльського райкому КП(б)У Чернігівської області Чемоданова до секретарів партійних осередків та уповноважених райкому КП (б) У про покарання членів партії, які виступають проти політики партії на селі. 13 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.П-5, оп.1,
спр.152, арк.13–15. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №58.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 58](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-58)

Постанова президії Валківського райвиконкому Харківської області «Про перебіг хлібозаготівель» щодо незадовільних підсумків виконання річного плану хлібозаготівель (план по району виконано на 55%, по одноосібному сектору – на 20,7%) з попередженням голів сільрад і колгоспів, уповноважених райвиконкому про, у разі невиконання плану до 25 грудня, зняття з роботи, притягнення до кримінальної відповідальності як агентів класового ворога та ширше застосування репресивних заходів проти осіб, які саботують хлібозаготівлю. 13 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.21, арк.148, 148зв.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=9&doc=119](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=119)

Постанова президії Валківського райвиконкому Харківської області «Про стан м'ясозаготівель» про заходи щодо виконання квартального плану в районі, зокрема, заборони будь-якої торгівлі м'ясом і худобою, розгляду судово-слідчих справ, пов'язаних із м'ясозаготівлями, нарівні з хлібозаготівлями. 13 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.24, арк.68, 68зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=120>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про посилення репресій за невиконання планів хлібозаготівлі. 14 грудня.

Державний архів Сумської області, Ф. П-25, оп.1, спр.22, арк.19. Друкований примірник.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 59.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-59>

Розпорядчий лист Валківського райвиконкому Харківської області до всіх сільрад щодо несвоєчасного виконання своїх ухвал щодо накладення штрафів та адмінвиселень злісних нездавачів хліба, з вимогою проводити розпродаж майна на наступний день після одержання затверджених райвиконкомом відповідних матеріалів і недопустимість затягування з поданням до райвиконкому ухвал про репресивні заходи проти куркулів. 14 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.146. Відпуск.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 328.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-328>
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=9&doc=122>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про хлібозаготівлі на Україні, Північному Кавказі й у Західних областях, зокрема про виселення усіх мешканців станиці Полтавської (Північний Кавказ) «як найбільш контрреволюційної»; виселення до північних областей усіх виключених за саботаж хлібозаготівель комуністів «нарівні з куркулями»; необхідність «звернути серйозну увагу на правильне проведення українізації» в Україні й усунути «петлюрівських та інших буржуазно-націоналістичних елементів» із партійних і радянських організацій; негайно перевести діловодство, газети і журнали в українізованих районах Північного Кавказу на російську мову, а також підготувати до осені перехід шкіл на російську мову, «як більш зрозумілу для кубанців». 14 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.911, арк.42–42зв. Оригінал.
 ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5243, арк.234–238.
 Засвідчена копія.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 121.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-121>

Зведення Наркомзему УСРР про закладання колгоспами насінневих фондів (станом на 10 грудня 1932 р.). 14 грудня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.13, спр.55, арк.3.
 Незасвідчена копія.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 356.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-356>

Відомості про засуджених трійкою й особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР за справами, заведеними органами ДПУ УСРР у зв'язку з хлібозаготівлями у першій половині грудня 1932 р. Близько 15 грудня.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.124.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52369>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У про лист Й. Сталіна щодо Оріхівської справи з вимогою всебічно викрити «всю контрреволюційну, шкідницьку, куркульську роботу» колишнього керівництва Оріхівського району. 15 грудня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.20, арк.69–70. Оригінал.
 Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 122.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-122>

Відомості про слідчі справи, передані обласними відділами ДПУ УСРР до у вересні – листопаді 1932 р. 15 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.41. Оригінал.
 Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 35.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про справи, розглянуті трійкою й особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР у вересні – листопаді 1932 р. 15 грудня.

ДА СБУ, ф.42, спр.9, арк.51. Оригінал.
 Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 34.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР «Про українізацію в ДСК, Казахстані, Середній Азії, ЦЧО й інших районах СРСР», якою доручено «негайно припинити подальшу українізацію в районах, перевести усі українізовані газети, друк і видання на російську мову і до осені 1933 р. підготувати перехід шкіл і викладання на російську мову» з огляду «на розкладницьку роботу», що її провадять «буржуазно-націоналістичні елементи», вигнані з України. 15 грудня.

ДАРФ, ф.5446, оп.1в, спр.466, арк.177. Засвідчена копія.
 РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.911, арк.43. Копія.
 Опубл.: Командири великого голоду. – С.312–313.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-357>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про репресії щодо комуністів-зрадників і куркульських елементів у партії», ухвалена шляхом опитування членів бюро, в якій зазначено, що останнім часом виявлено факти розвалу колгоспів, саботажу хлібозаготівель не тільки з боку рядових комуністів, а й відповідальних керівних працівників, серед яких – Мишарокий (Балаклія), Довженко (Сахновщина), у зв'язку з чим секретарям райпарткомів надавався дозвіл забезпечувати негайний арешт таких осіб із наступним повідомленням обкому. 15 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.160–161.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=742>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Відомості про осіб, засуджених трійкою й особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР за справами, заведеними органами ДПУ у зв'язку із хлібозаготівлями в першій половині грудня 1932 р. Після 15 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.68. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №6.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про роботу Центрального управління народногосподарського обліку, зокрема про оприлюднення «тендеційно зменшених» даних щодо робітничого харчування, врожайності 1932 р. тощо. 16 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.911, арк.22–23. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №359.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-359>

Витяг із протоколу засідання президії Валківського райвиконкому Харківської області про затвердження рішення Черемушлянської сільради щодо накладення штрафів на селян-контрактантів К. Кобця, А. Кобця, А. Гончарова, С. Євдошенка, Н. Куценка за невиконання плану хлібозаготівлі та селянина І. Вольвача за спекуляцію хлібом і притягнення його до судової відповідальності. 16 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р – 154, оп.1, спр.16, арк.175, 175а, 175б.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=125>

Рішення секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про заходи щодо посилення хлібозаготівель по таких ганебно відстаючих районах: Бригадирівському, Н. Санжарівському, Н. Георгієвському, Онопрієвському, Кишенківському, Кобеляцькому», прийняте шляхом опитування членів секретаріату, доручити бригаді «обласних робітників організувати хлібозаготівлі та зломити куркульський саботаж... на місці позбавляти колгоспи, які зривають виконання плану хлібозаготівель, знижки по буряку». 16 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.22, арк.64 – 65.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=741>

Протокол засідання Запорізької міськради Дніпропетровської області про репресивні методи хлібозаготівлі в колгоспах Августинівської сільради. 16 грудня.

Держархів Запорізької області, ф.Р-722, оп.1, спр.92, арк.135. Склографічний відбиток.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №329.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-329>

Доповідна записка секретаря Харківського обкому партії Р. Терехова до ЦК КП(б) У про саботаж хлібозаготівель у Кобеляцькому районі. 16 грудня.

ЦА ФСБ РФ, ф. 2, оп.10, спр.362, арк.3–5. Типографський примірник.

Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.588 – 597.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-361>

Протокол засідання секретаріату Харківського обкому КП(б)У, присвяченого ходу хлібозаготівель в області. 17 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.22, арк.31–36.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=743>

Повідомлення газети «Комуніст» про намагання колгоспників зберегти зерно для харчування при обмолоті урожаю 1932 р. у Криворізькому районі Дніпропетровської області. 18 грудня.

Комуніст. – 1932. – 18 груд.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №330.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-330>

Витяг із протоколу засідання бюро Скотованського осередку КП(б)У на Донеччині про виключення із партії М. Логвиненка за невиконання рішення партбюро щодо хлібозаготівель і за саботаж. 18 грудня.

ДА СБУ, Донецьк, спр.2638-пф, арк.5; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.52.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Постанова президії Золочівської районної КК–РСІ Харківської області «Про стан перевезення кукурудзи зі ст. Одноробівка до Івашківської гуральні» щодо термінової організації охорони 27 вагонів кукурудзи, виваленої на залізничне полотно поблизу села Сотенний Козачок, та її перевезення. 18 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.32, арк.8.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=126>

Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП(б)У про посилення репресивних заходів судовими органами проти зривників виконання хлібозаготівлі, протизаконні методи хлібозаготівлі в селах Байрак, Берестівка, Капустинці, Липова Долина, Русанівка, Сваткове, Бірки, Поділки Липоводолинського району Харківської області. 18 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.88, арк.136 – 139. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №60.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-60>

Постанова ЦК ВКП (б) і РНК СРСР про хлібозаготівлі в Україні. 19 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.912, арк.54. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 123.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-123>

Протокол засідання президії Черемушлянської сільради Валківського району Харківської області про розгляд актів опису майна селян, які не виконали планів хлібозаготівлі, з рішеннями оштрафувати, позбавити права користування землею й майном, вислати, передати справи до слідчих органів тощо. 19 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.156 – 156г.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=127>

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У, ухвалена шляхом опитування членів секретаріату, «Про завезення товарів на село», з переліком районів, до яких забороняється завозити товари. Додаток до протоколу від 1 січня 1933 р. № 10. 19 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.52, арк.35 – 37.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=744>

Відомості про кількість членів і кандидатів партії, заарештованих у зв'язку з хлібозаготівлями за період з 1 до 20 грудня 1932 р. Близько 20 грудня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.125.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52370>

Протокол засідання президії ВУЦВК про позбавлення звання членів ВУЦВК – голів райвиконкомів С. Хорешка та М. Паламарчука за невиконання хлібозаготівель. 20 грудня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.3, арк. 233–234. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 331.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-331>

«План штурмової декади по вивершенню плану хлібозаготівлі в одноосібному секторі», оголошеної Валківським бюро райкому КП(б)У спільно з обласною партійною комісією, з утворенням нових хлібозаготівельних бригад на кожні 50–70 дворів і організацією «червоних хлібних валок». 20 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, сп. 21, арк.161, 161зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=129>

План заходів Валківського райкому КП(б)У Харківської області про проведення «штурмової декади» для вилучення хліба у одноосібників у план хлібозаготівлі. Не пізніше 20 грудня.

Держархів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.161. Друкарський прим.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 332.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-332>

Фрагмент щоденника поїздки Л. Кагановича в Україну. 20–29 грудня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.215, арк.1–24. Машинопис.
Опубл.: Командири великого голоду. – С.314 – 333.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-365>

Відомості про кількість членів і кандидатів у членів КП(б)У, заарештованих у зв'язку з хлібозаготівлями з 1 листопада до 20 грудня 1932 р. Після 20 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.71. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 37.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відомості про кількість членів і кандидатів у членів КП(б)У, заарештованих у зв'язку із хлібозаготівлями з 1 до 20 грудня 1932 р. Після 20 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.72. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 38.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Відозва бюро Валківського райкому КП(б)У Харківської області та президії райвиконкому до всіх колгоспників і трудящих одноосібників – бідняків і середняків Валківщини «стати до лав активних борців за хліб, проти куркуля та його спільників, саботажників, опортуністів всіх гатунків» аби район виконав до 1 січня впродовж оголошеного «штурмового декадника» річний план хлібозаготівлі і не потрапив на чорну дошку. 21 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.160, 160зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=131>

Протокол № 27 засідання бюро Близнюківського райкому КП(б)У Харківської області щодо невиконання до 20 грудня постанови обкому КП(б)У про завершення в районі хлібозаготівлі і оголошення з цією метою ударної декади із застосуванням до нездавачів штрафів, вилучення присадибної землі, встановлення млинам твердих завдань по здачі мірчуку. 21 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-32, оп.1, спр.18, арк.259–262.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=132>

Наказ керівника Тростянецької філії Державного банку П. Сліпухи про закриття особистих рахунків колгоспів Боромлянської сільради у зв'язку із занесенням с. Боромля Тростянецького району Харківської області на «чорну дошку». 22 грудня.

Архів Національного банку України, Тростянецька філія, спр.1, арк.68. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 61.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-61>

Телеграма Л. Кагановича і М. Чернова Й. Сталіну про необхідність скасування постанови ЦК КП(б)У від 18 листопада 1932 р., якою перерахування семен-

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

них фондів до хлібозаготівель дозволялося тільки з санкції облвиконкомів по кожному колгоспу окремо. 22 грудня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.232, арк.62. Копія.
Опубл.: Командири великого голоду. – С.335.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-366>

Телеграма Л. Кагановича Й. Сталіну про заходи, вжиті щодо посилення хлібозаготівель в Україні, зокрема посилені відповідальності уповноважених (десятьзнялизроботиіпритяглидопартвідповідальності), здійснено тиск на керівників Дніпропетровської, Одеської, Харківської областей, де «не мобілізувались на выполнение плана». 22 грудня

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.232, арк.53–53 зв. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т.3. – С.603.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-367>

Посвідчення бригадира бригади з хлібозаготівель, видане члену Добропільської сільради Валківського району І. Савченку, для проведення штурмової декади в Черемушлянській сільраді. 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.150.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=133>

Проект постанови бюро Червонозаводського райпарткому КП(б)У м. Харкова про незадовільний стан проведення хлібозаготівлі у підшефному Сахновщинському районі (станом на 20.12.1932 р. виконано 62,2% річного плану, по одноосібному сектору – 24%, по куркульській частині – 8,8%) і заходи щодо прискорення ходу хлібозаготівлі в районі. 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1, спр.122, арк.118 – 119.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=134>

Протокол бюро Харківського обкому КП(б)У з рішеннями щодо організації хлібозаготівель, вилучення незаконно виданого і «розкраденого» хліба, колгоспних фондів, завершення обмолоту хліба в районах («головну увагу обкому й уповноважених зосередити на 36 вирішальних районах, в яких залишається ще заготовити 173 тис. т з 205 тис. т по області»). 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.90 – 94.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=569>

Протокол бюро Харківського обкому КП(б)У з рішеннями «Про перевіювання полові», що зобов'язувало райпарткоми й уповноважених «через те, що в полові є велика кількість колосків, свідомо залишених в полові куркульсько-шкідницькими елементами з метою утайки хліба.., взяти на

спеціальний облік полову, де є колоски і організувати переобмолот цієї полові, а після обмолоту перевіяти і очистити, вибравши з неї все зерно». 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.95.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=570>

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про уповноважених обкому по хлібозаготівлях». 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.118–119.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=748>

Список уповноважених Харківського обкому КП(б)У по хлібозаготівлях, затверджений на засіданні бюро обкому разом з відповідною постановою. 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.120–122.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=749>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У «Про колгоспи, що їх занесено на «чорну дошку» щодо встановлення систематичного щоденного контролю за застосуванням заходів впливу, передбачених постановою ЦК КП(б)У від 18 листопада 1932 р. до колгоспів, занесених на «чорну дошку», і систематичного обліку перебігу хлібозаготівель по цих колгоспах і селах, і «Про репресії» щодо посилення репресивних заходів до «злісних нездатчиків хліба, запроваджуючи натуральні штрафи та відбираючи присадибні землі». 22 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.97 – 98.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=745>

Телеграма Дніпропетровського обкому КП(б)У про вивіз під план хлібозаготівлі усіх наявних і резервних фондів зерна. 23 грудня.

Держархів Запорізької області, ф.Р-722, оп.1, спр.106, арк.214. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №333.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-333>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про гарнцевий збір. 23 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.912, арк.17. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №368.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-368>

Директивний лист Валківського райвиконкому Харківської області під грифом «терміново» до голів сільрад і своїх уповноважених, райміліції і слідчого щодо вивезення впродовж 24-х годин на зсиппункти всього вилученого у куркулів і контрактантів хліба, з метою запобігання його розбазарюванню. 23 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.21, арк.188.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=10&doc=135](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=135)

Обвинувальний висновок уповноваженого Арбузинського райапарату ДПУ щодо Т. Пікала, мешканця с. Костянтинівка Арбузинського району Одеської області. 23 грудня.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.1607-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.187.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Протоколи допитів свідків з архівно-кримінальної справи за звинуваченням К. Іванова, мешканця с. Костянтинівка Арбузинського району Одеської області. 23–24 грудня.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.1608-с, арк.6, 8; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», спр.229–2, арк.225–228.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Вирок Харківського обласного суду про позбавлення волі керівних працівників Кобеляцького району за невиконання хлібозаготівлі. 23–25 грудня.

Документ із родинного архіву І. О. Обидала.
Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 335.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-335>

Лист ЦК КП(б)У до всіх секретарів райкомів, голів райвиконкомів, уповноважених обкомів КП(б)У про обов'язкове вивезення всіх наявних колгоспних фондів, у тому числі і посівного, в рахунок виконання плану хлібозаготівель. 24 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5384, арк.230.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 124.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-124>

Постанова бюро Запорізького міськкому партії Дніпропетровської області на телеграму ЦК КП(б)У про вилучення усіх зернових фондів, у тому числі і посівних, з колгоспів, які не виконали план. 24 грудня.

Державний архів Запорізької області, ф.157, оп.1,
спр.278, арк.252–253. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 125.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-125>

Лист голови Лебединського райвиконкому Гужвія до голів сільрад Лебединського району Харківської області про порядок одержання дозволу на помел зерна колгоспниками й одноосібниками. 24 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2694, оп.1,
спр.181, арк.21. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 62.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-62>

Телеграма В. Балицького до Г. Ягоди про виселення 500 родин селян з Одеської області «для удару по петлюрівським кулацьким елементам». 24 грудня.

АПРФ, ф.3, оп.30, спр.196, арк.106–107. Копія.

Опубл.: «Совершенно секретно». Лубянка – Сталину о
положении в стране. – Т. 4. – С.390.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-374>

Постанова Валківського районного зльоту колгоспників і одноосібників Харківської області «Про стан хлібозаготівель в районі» у зв'язку з незадовільним ходом хлібозаготівлі (план по району виконано на 68%, а по одноосібному сектору – на 28%, через що припинено довіз краму до району і вилучено наявний крам), «організувати потоки безперервних червоних валок ім. V-ї сесії ВУЦВКу», застосувати найсуворіші заходи революційного закону до саботажників, куркулів і злісних контрактів, «не зупиняючись навіть перед висланням за межі УСРР в далекі місцевості ССРР». 24 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1,
спр.21, арк.173.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=10&doc=136](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=136)

Постанова бюро Харківського обкому КП(б)У «Про виконання рішення обкому від 11 грудня 1932 р. з питання експортного плану в IV-му кварталі» з попередженням керівників організацій та підприємств, секретарів райпарткомів КП(б)У про персональну відповідальність за повне виконання плану IV кварталу до 31 грудня 1932 р. 24 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3,
спр.1, арк.135–137.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=10&doc=325](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=10&doc=325)

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про план мобілізації коштів населення по області на I-й квартал 1933 року» щодо охоплення робітників, службовців, колгоспників та одноосібників підпискою на позику, виконання плану по паях споживчої кооперації, «не допускаючи послаблення натиску по пайонакопиченнях в селах і районах, до яких застосовані товарні репресії», а також повного стягнення накладених штрафів по хлібу. 24 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1,
спр.52, арк.46–48.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=11&doc=431](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=431)

Лист колгоспника М. Дяченка з артілі «Вірний шлях» Чубарівського району Дніпропетровської області до газети «Колгоспне село» про надпланові хлібозаготівлі за рахунок вилучення заробленого хліба на трудовні. Не раніше 24 грудня.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653, арк.122. Ротапінт.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 334.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-334>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Із протоколу загальних зборів жінок колгоспу «Червоний Жовтень» Чернацької сільради Середино-Будського району Чернігівської області про підтримку репресивних заходів щодо осіб, що не виконують хлібозаготівлю. 25 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1, спр.227, арк.15–16. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №63.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-63>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про залишення в силі вироку про 10-річне ув'язнення селянки Н. Клименко за крадіжку з колгоспного лану мішка колосків. 25 грудня.

ЦДАВО України, ф.24, оп.8, спр.3542, арк.210. Оригінал.

Голод на Україні (1931–1933)/Упор. Є.П. Шаталіна, В.І. Марочко//Укр. іст. журн. – 1989. – №11. – С.85.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-336>;
http://www.history.univ.kiev.ua/ukrbooks/doc1921_85.html#66

Лист С. Косіора до членів і кандидатів у члени політбюро ЦК КП(б)У про необхідність вивезення насінневих фондів у рахунок хлібозаготівель як засобу боротьби проти саботажу. 25 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5243, арк.203. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №126.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-126>

Рішення бюро Харківського обкому КП(б)У, ухвалене шляхом опитування членів бюро, «Про контроль за переведенням в життя рішення ЦК і Раднаркому «Про роботу судових органів у зв'язку з хлібозаготівлями», що зобов'язувало обласного прокурора Брона «суворо стежити за тим, аби райпрокуратура і суди вели найжорстокішу лінію щодо куркулів, саботажників хлібозаготівель, злодіїв і тих, що розкрадають колгоспний хліб», письмово кожної п'ятиденки інформувати обком про реалізацію цього рішення, для чого відкликати його з хлібозаготівель. 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.11, арк.106

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=746>

Постанова бюро Богодухівського райкому КП(б)У Харківської області «Про хід виконання плану хлібозаготівель по Кручківській (в документі – Кручанській) сільраді». 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1, спр.43, арк.363.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=137>

Протокол загальних зборів мешканців с. Черемушна Валківського району Харківської області з ухвалою віддати під суд контрактанта С. Куценка за невиконання плану хлібозаготівлі і приховування трьох мішків зерна та вжиття репресивних заходів до інших нездавачів хліба. 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-154, оп.1, спр.17, арк.75, 75зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=138>

Протокол III-го об'єднаного розширеного пленуму Ізюмського райкому КП(б)У та районної КК Харківської області про хід хлібозаготівлі в районі з інформаціями уповноважених райпарткому та секретарів партосередків про те, що «всі хлібні ресурси вичерпуються, в коморах колгоспів, крім посівного, більше хліба нема», план намагаються виконати за рахунок повернення колгоспниками виданих авансів, переобмолочування соломи та перевіювання половини. Протокол містить відомості, що по району до злісних нездавачів хліба застосовано 117 репресій, намічено на виселення за межі України 11 сімей, оштрафовано грішми 54, м'ясом – 32 господарства у розмірі 1512 ц, під суд віддано 20 господарств. 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-59, оп.1, спр.18, арк.37 – 40.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=139>

Список уповноважених Ізюмського райкому КП(б)У Харківської області, направлених до сільрад і колгоспів району на хлібозаготівлю (прізвище, посада за основним місцем роботи та місце відрядження). 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-59, оп.1, спр.18, арк.42.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=140>

Постанова РНК СРСР №1905 «Про мірчуковий збір» щодо заборони таємного помолу зерна і обов'язковості затвердження на рівні республіканських та обласних радянських органів мережі млинів, яким дозволяється працювати на селянський помел, аби запобігти розкраданню і розтратам мірчука, суворого покарання як безпосередніх розкрадачів мірчука, так і керівників радянських органів. 25 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-1356, оп.1, спр.971, арк.89.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=141>

Постанова Великописарівського райкому КП(б)У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, посилення репресивних заходів до нездавачів хліба, розширення складу комісії сприяння хлібозаготівлі, ліквідацію учительського фонду і здачу його в план хлібозаготівлі по Великописарівському району Харківської області. 26 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.П-80, оп.1, спр.22, арк.130 32. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №64.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-64>

Постанова політбюро ЦК ВКП (б) про виселення 500 родин селян з Одеської області. 27 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.43. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №377.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-377>

Телеграма Л. Кагановича Й. Сталіну про заходи щодо виконання плану хлібозаготівель на Півдні України. 27 грудня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.232, арк.59–59 зв. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т.3. – С.609.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-378>

Постанова Валківського райвиконкому Харківської області «Про облік та охорону колгоспних зерносховищ–комор» щодо зобов'язання голів колгоспів, із метою забезпечення на підставі постанови ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. «Про охорону колгоспної соціалістичної власності» й артикулу 31 п. 1 Адміністративного кодексу УСРР суворої охорони заготовленого хліба, взяття на облік усіх наявних зерносховищ. 28 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.176.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=147>

Постанова президії Роменського райвиконкому Харківської області про затвердження постанови Пустовійтівської сільради Роменського району про виселення за межі України куркульських господарств Я. Стриколя й У. Чернобука. 28 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1, спр.169, арк.6. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №65.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-65>

Протокол засідання Бердянського райвиконкому Дніпропетровської області про репресивні заходи щодо колгоспів, занесених на «чорну дошку». 28 грудня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.309, арк.74.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №337.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-337>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відкриття 32 нових віддалених пункти прийому хліба в Одеській області із зобов'язанням вивезти звідти хліб до 1 лютого 1933 р. 28 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.923, арк.8. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №379.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-379>

Протокол засідання Бородянського райвиконкому Київської області про зняття з посад голів сільрад за невиконання плану хлібозаготівель. 29 грудня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.333, арк.8–9.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №338.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-338>

Протокол засідання президії Кобзарівської сільради Валківського району Харківської області щодо недостатнього застосування репресій до куркульсько-заможних господарств і контрактантів і незадовільної реалізації описаного майна з рішенням упродовж 24-х годин завершити продаж майна і вигнати із проданих господарств сім'ї колишніх власників. 29 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.1, спр.87, арк.111 зі зв., 112.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=149>

Протокол допиту свідка з архівно-кримінальної справи за звинуваченням мешканця с. Виноградний Сад Доманівського району Одеської області П. Піколова. 29 грудня.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.392-с, арк.4–4зв.; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», спр.229 – 2, арк.223–224.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Довідка про майновий стан Г. Негоди, видана Полянецькою сільрадою Криво-Озерського району Одеської області. 29 грудня.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.6856-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні», спр.230, арк.185 – 186.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про план посівів ярових культур на 1933 р. 29 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.1913, арк.9. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №381.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-381>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про посилення репресій щодо одноосібників – злісних незадавачів хліба, якою пропонується застосувати розпродаж майна та позбавлення землі і будинків орієнтовно до 1000 господарств Харківської та 500 – Дніпропетровської областей. 29 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.238, арк.179. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №128.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-128>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про поширення на Дніпропетровську область репресивних заходів до селян, якою передбачено: вислати 700 родин з 20–25 сіл, організувати заслання на північ куркулів без родин у кількості 700 осіб, скласти список виключених з партії до 50 осіб для негайної відправки до концтабору. 29 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.9, арк.83. Оригінал.
Опубл.: Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №127.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-383>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-127>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Лист ЦК КП(б)У до обкомів і райкомів партії про вивезення в п'ятиденний строк всіх наявних фондів у рахунок хлібозаготівель. 29 грудня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.238, арк.182. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 129.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-129>

Доповідна записка заступника голови РНК УСРР К. Сухомлина до ЦК КП(б)У про стан хлібозаготівель у Харківській області. 29 грудня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5388, арк.123–129.

Засвідчена копія

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 130.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-130>

Постанова Одеського обкому КП(б)У про затвердження списку осіб, виключених з партії «за саботаж хлібозаготівель», і про публікацію в обласній і районній пресі повідомлення про їх висилку до концтабору. 29 грудня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.1, арк.47.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – Док. №42.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-42>

Доповідна записка Г. Ягоди Й. Сталіну про завершення виселення селян (2158 родин, 9187 осіб) з Кубані на Урал. 29 грудня.

АПРФ, ф.3, оп.30, спр.196, арк.108. Оригінал.

Опубл.: «Совершенно секретно». – Т. 4. – С.386.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-386>

Чорнові записи Л. Кагановича до засідання політбюро ЦК КП(б)У. 29 грудня.

РДАСПІ, ф.81, оп.3, спр.215, арк.25 – 33. Оригінал.

Опубл.: Командири великого голоду. – С.337–339.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-388>

Донесення інформатора ДПУ про антирадянську агітацію коваля колгоспу ім. Молотова Арбузинського району Одеської області А. Чебана. 29 грудня.

ДА СБУ, спр.6854-с, арк.5. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 389.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-389>

Довідка про рух справ та осіб, заарештованих у ході репресивної операції органів ДПУ УСРР на селі у період з 1 до 20 грудня 1932 р. 30 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.70. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 39.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Довідки про кількість осіб, засуджених трійкою при колегії ДПУ УСРР до розстрілу за період з 1 по 30 грудня 1932 р., і про кількість справ, не розглянутих колегією ОДПУ станом на 30 грудня 1932 р. 30 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.74. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 41.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про хід хлібозаготівель в колгоспах, занесених на «чорну дошку» (Інформація комісії з перевірки) із встановленням кінцевих термінів виконання планів хлібозаготівлі, навіть за рахунок негайного перерахування всіх фондів, у тому числі й посівних. 30 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.52, арк.49–50.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=432>

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про хід виконання плану картоплезаготівель» щодо встановлення кінцевого терміну кампанії – 15 лютого 1933 р. і заходи із забезпечення виконання плану. 30 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.52, арк.51 – 54.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=433>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У про застосування репресій до колгоспів і колгоспників, які саботують хлібозаготівлі. 30 грудня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.510, арк.8. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 131.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-131>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У про виявлення та покарання осіб, які викидають хліб у колодязі й убиральні. 30 грудня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.510, арк.8. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 132.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1932.php#nom-132>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про виселення 300 родин «куркулів» із Чернігівської області. 30 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.44. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 390.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-390>

Довідка про рух справ та арештованих за операцією органів ДПУ УСРР за період з 1 до 20 грудня 1932 р. (заведено 5727 справ на 10330 осіб). 30 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.70. Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 393.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52373>

Протокол розширеного засідання президії Михайлівської сільради Лебединського району Харківської області про відібрання землі з садибами у одноосібників, які не виконали хлібозаготівлю, і передачу її до колгоспу. 30 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2573, оп.1, спр.4, арк.170. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 66.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-66>

Обвинувальний висновок Арбузинського райвідділу ДПУ у справі мешканця с. Костянтинівка Одеської області Т. Пікала. 30 грудня.

ДА СБУ, спр.1607-с, арк.10. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 394.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-394>

Обвинувальний висновок Доманівського райвідділу ДПУ у справі мешканця хут. Виноградний Сад Одеської області П. Овчаренка. 30 грудня.

ДА СБУ, спр.6852-с, арк.8. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 395.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-395>

Заява колгоспниці М. Ворожки до правління сільськогосподарської артілі ім. Фрунзе с. Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання хліба її дітям. 31 грудня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.62. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 67.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-67>

Рішення бюро Одеського обкому КП(б)У про «грубу політичну помилку, припущену Снігурівським районним партійним комітетом, газетою «Соціалістичний шлях» і виізною редакцією «Молода гвардія» при опублікуванні постанови обласного виконавчого комітету щодо висилки 500 господарств». 31 грудня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.1, спр.165, арк.19.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область. – № 43.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-43>

Відомості про членів КП(б)У, засуджених трійкою при колегії ДПУ УСРР у грудні 1932 р. 31 грудня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.73. Копія.

Опубл.: Розсекречена пам'ять... – № 40.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про використання відходів» щодо організації комісій і закінчення до 5 січня 1933 р. суцільної перевірки наявності відходів на підприємствах Союзборозна, Союзкрупни, млинах, елеваторах і встановлення постійного контролю з боку обласної КК-РСІ й облвідділу ДПУ за обліком і використанням

зернових відходів, а також позачергового розгляду справ по зловживаннях з відходами, приймальними квитанціями, розкраданнях хлібопродуктів. 31 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.52, арк.55 – 56.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=435>

Відомості про членів КП(б)У, арештованих судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР за грудень 1932 р. Кінець грудня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.129.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52374>

Повідомлення Укрколгоспцентру в ЦК КП(б)У про масовий вихід селян з колгоспів Сквирського району на Київщині у 1931–1932 рр. (подано близько 2500 заяв). Грудень.

ЦДАВО України, ф. 559, оп.1, спр.2572, арк.29–37. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 339.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-339>

Доповідна записка сількора до газети «Радянське село» про голодування й репресії проти селян за невиконання хлібозаготівлі в колгоспі «Серп і Молот» Одеської області. Грудень.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.2, спр.653, арк.144 – 146. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 341.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-341>

Лист селянина І. Кучми з артілі «Червоний хлібороб» про голодування колгоспників. Грудень.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.2, спр.653, арк.136–137. Склогографічний примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 340.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-340>

Лист колгоспника П. Жорстоки про занепад артілі «Червоний орач» с. Пархомівки Краснокутського району Харківської області внаслідок позапланових хлібозаготівель. Грудень.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653, арк.121. Склогографічний примірник.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 340.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1932.php#nom-340>

Довідка про кількість заарештованих місцевими органами ДПУ УСРР у зв'язку з хлібозаготівлями за серпень – листопад 1932 р. (заарештовано 3930 «куркулів» і 1588 «осіб з к.-р. минулим»). Грудень.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.56. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 397.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-397>

Зведення про засуджених Судовими трійками й Особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР у зв'язку з хлібозаготівлями за серпень–листопад 1932 р. (засуджено 1108 осіб). Грудень.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.70. Незавірена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 399.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-399>

Зведення про кількість комуністів, заарештованих у зв'язку з хлібозаготівлями з 1 листопада до 20 грудня 1932 р. (заарештовано 862 особи). Грудень.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.71. Незавірена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 400.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-400>

Зведення про засуджених судами Наркомюсту УСРР у зв'язку з хлібозаготівлями за серпень – листопад 1932 р. (за неповними даними, засуджено 16781 особу). Грудень.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.67. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 401.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-401>

Зведення про результати розгляду справ судами Наркомюсту УСРР з 15 листопада до 1 грудня 1932 р. (розглянуто 948 справ на 1725 обвинувачених). Грудень.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.69. Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 402.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-402>

Оперативний бюлетень ДПУ УСРР «Про хід роботи по сільській контрреволюції» (у листопаді заарештовано 8881 особа, серед яких – «понад 2000 колишніх петлюрівців і махновців»; ліквідовано 151 «внутрішньоколгоспне угруповання» у 110 районах). Грудень.

ДА СБУ, ф. 16, оп.28, спр.5, арк.43–45. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 403.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-403>

Інформація ДПУ УСРР про справу щодо зриву хлібозаготівель у колгоспі «Велетень» Софіївського району Дніпропетровської області. Грудень.

ДА СБУ, ф. 16, оп.28, спр.5, арк.53–56. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 404.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-404>

Доповідна записка організаційно-масового відділу Укрколгоспцентру «Про виходи з колгоспів» (по Київській області зафіксовано 6874 випадки, Вінницькій – 10 300, Харківській – 9973, АМСРР – 5829). 1932 р.

ЦДАВО України, ф.559, оп.1, спр.2572, арк.4–15.
Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 405.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-405>

Листівка «До українських селян». 1932 р.

ДА СБУ, ф. 16, оп.25, спр.2, арк.73. Друкарський відбиток.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 406.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-406>

Листівка «Селяне, не давайте хліба большевикам!». 1932 р.

ДА СБУ. Колекція «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні».
Друкарський відбиток.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 407.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p4.php#nom-407>

Листівка Українського революційного комітету «До Українських селян». 1932 р.

ДА СБУ, ф.16, оп.25, спр.2, арк.73.
Друкарський примірник.

Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 4.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків, заключна постанова) з архівно – кримінальної справи за звинуваченням завідуючого магазином шахти №9 Сніжнянського ЗРК мешканця с. Водяне Шполянського району М. Литвинова в участі у банді «Чорного ворона», антирадянській агітації, спрямованій на підрив господарської політики та розкраданні дефіцитних продуктів. 1932 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.2520-пф, арк.72–74, 82–88; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.21–32.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків) з архівно-кримінальної справи за звинуваченням мешканця с. Старий Керменчик Старокерменчикського району Донецької області В. Балабана. 1932 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.2372-пф, арк.12, 13; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.42–47.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків) з архівно-кримінальної справи за звинуваченням П. Костенка. 1932 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.17875-пф, арк.8, 9, 16, 17; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.61–66
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протокол допиту свідка) з архівно-кримінальної справи за звинуваченням Х. Меннера. 1932 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.2521-пф, арк.5; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.67–68.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Анкета обвинувачуваного, довідки Пісківської сільради та довідка про результати медичного огляду із архівно-кримінальної справи щодо Ф. Петляєва. 1932 р.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.6903-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229-2, арк.266–271.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протокол допиту обвинувачуваного Є. Зуська; постанова уповноваженого Ямпольського прикордонного загону ДПУ про надсилання слідчої справи на громадян Є. Зуська, І. Шведа, О. Іванюка та ін. на розгляд особливої наради при колегії ДПУ УСРР; витяг із протоколу засідання особливої наради при колегії ДПУ УСРР № 62/822 від 8.07.1932 р. щодо засудження Є. Зуська, І. Шведа, О. Іванюка та ін.), постанова президії Хмельницького обласного суду від 20.03.1967 р. про відміну постанови особливої наради при колегії ДПУ УСРР від 8.09.1932 р. щодо Є. Зуська та ін. і про припинення справи. 1932 р.

ДА СБУ, Хмельницький, спр.П-16127; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229-2, арк.280–295.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків та обвинувальна постанова) з архівно-кримінальної справи щодо П. Овчаренка.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.6852 -с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.16–20.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протокол допиту обвинувачуваного, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок, постанова про припинення справи) з архівно-кримінальної справи щодо М. Ярового, мешканця с. Маринівка Доманівського району Одеської області. 1932 р.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.281-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.104–116.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок), акти, довідка та витяг із протоколу засідання Ново-Севастопольської сільради та висновки прокурора Миколаївської області від 8.08.1996 р. про реабілітацію з архівно-кримінальної справи щодо К. Шалапута, В. Шалапута, Г. Іванченка, мешканців с. Ново-Севастополь Снігурівського району Одеської області. 1932 р.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.559-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.117–138.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Постанова уповноваженого Миколаївського міськвідділу ДПУ про направлення слідчої справи до Миколаївського міськпрокурора від 09.12.1932 р. і висновок заступника прокурора Миколаївської області від 25.10.1991 р. про реабілітацію Ф. Діброви з архівно – кримінальної справи щодо Ф. Дібро-

ви, мешканця с. Кисляківки Свято-Троїцької сільради Миколаївського району Одеської області. 1932 р.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.843-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.148–150.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (витяг із протоколу засідання партколегії, постанова про початок слідства, протокол допиту обвинувачуваного) з архівно-кримінальної справи за звинуваченням секретаря партосередку с. Архангельське Горлівського району Донецької області З. Орлика у розкраданні сільгосппродуктів і зриві хлібозаготівельної кампанії. 1932–1933 рр.

ДА СБУ, Донецьк, спр.1783-пф, арк.1–2, 4, 7–9; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.13–20.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Протоколи допитів свідків і протокол засідання членів артілі ім. Леніна Петропавлівської сільради Донецької області про виключення з артілі куркулів із архівно-кримінальної справи за звинуваченням М. Семке. 1932–1933 рр.

ДА СБУ, Донецьк, спр.2579-пф, арк.8–9; спр.2586-пф, арк.6; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.48–51.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протоколи допитів свідків; постанова райуповноваженого ДПУ про направлення слідчої справи до дільничого прокурора; службовий лист від прокурора Ново-Української дільниці Одеської області до Арбузинського райвідділу ДПУ; висновок прокурора Миколаївської області від 27.06.1996 р. про реабілітацію В. Самійленка), скарга О. Кабачного, якого було направлено партосередком для організації збирання соняшників, на ланкового колгоспу В. Самійленка та висновок прокурора Миколаївської області від 27.06.1996 р. про реабілітацію В. Самійленка з архівно – кримінальної справи щодо звинувачення останнього в участі у куркульських «волинках», антирадянській агітації та ін. 1932 – 1933 рр.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.83-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.1–11.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (постанова про початок слідства й арешт, протоколи обшуку, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок райвідділу ДПУ; кримінальний вирок нарсуду Арбузинського району від 9.01.1933 р.; ухвала судової колегії Одеського облсуду від 21.01.1933 р. про незадоволення касаційної скарги), довідка Н.-Краснівської сільради про конфіскацію хати та хліба у А. Величка

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

й висновок прокурора Миколаївської області від 2.01.1992 р. про його реабілітацію. 1932–1933 рр.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.11834-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.64–76.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Копія донесення, характеристика А. Чабана, видана Лукашівською сільрадою, обвинувальний висновок у справі помічника уповноваженого Першотравневого райвідділу ДПУ, постанова дільничного прокурора про припинення справи із архівно-кримінальної справи щодо А. Чабана, мешканця с. Лукашівка Першотравневого району Одеської області. 1932–1933 рр.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.6854-с; ДА СБУ. Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.143–147.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протокол допиту свідка, обвинувальний висновок) з архівно-кримінальної справи щодо П. Цимбала, мешканця с. Спасибівка Петропавлівської сільради Арбузинського району Одеської області. 1932–1933 рр.

ДА СБУ, Миколаїв, спр.6869-с; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.182–184.

http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

1933 рік

Довідка про кількість засуджених судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР до розстрілу за період з 1 до 30 грудня 1932 р. і довідка про кількість справ, не розглянутих колегією ОДПУ до 30 грудня 1932 р. Близько 1 січня.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.130.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52375>

Відомості про арештованих органами ДПУ УСРР за операцією на селі по лінії СПВ за період з початку операції до 1 січня 1933 р. Близько 1 січня.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.131.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52376>

Інформація секретаря Буринського райкому КП(б)У про засуджених за невиконання хлібозаготівлі по Буринському району Чернігівської області за 1932 р. Не раніше 1 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-75, оп.1, спр.153, арк.13. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 68.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-68>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про хлібозаготівлі в Україні, згідно з якою колгоспи й одноосібники не піддаватимуться репресіям у випадку добровільного здавання раніше викраденого та прихованого хліба; до тих, хто продовжуватиме приховувати хліб, застосовуватимуться найсуворіші заходи, передбачені Постановою ЦВК СРСР від 7 серпня 1932 р. Не раніше 1 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.913, арк.11. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 408.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-408>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про організацію репресій щодо селян Дніпропетровської області (висилці підлягали 700 родин з 20–25 сіл; 700 осіб «злостних елементів і кулаків» без родин і до 50 виключених з партії). 1 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.44–45.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 409.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-409>

Постанова партколегії ЦК КП(б)У про репресії щодо колишніх уповноважених хлібозаготівель. 1 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.281, арк.8–9. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 410.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-410>

Телеграма ЦК ВКП(б) до ЦК КП(б)У з оголошенням постанови ЦК ВКП(б) від 1 січня 1933 р. про добровільну здачу державі колгоспами, колгоспниками й одноосібниками раніше прихованого хліба та вжиття суворих заходів щодо тих, хто продовжуватиме укривати від обліку хліб. 1 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6339, арк.25. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 133.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-133>

Опис майна мешканця с. Мосьпанове В. Бабича, проведений комісією Мосьпанівської сільради Балаклійського району Харківської області за невиконання ним плану хлібозаготівлі. 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.422, арк.52.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=11&doc=190>

Опис майна, конфіскованого у мешканки хут. Катричівка Кобзарівської сільради Валківського району Харківської області О. Коломийцевої (за несплату обов'язкових платежів у встановлений сільрадою термін. 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-886, оп.2, спр.31, арк.5.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=11&doc=191>

Постанова секретаріату Харківського обкому КП(б)У «Про виконання плану обласною конторою Торгзіну». 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.1, спр.52, арк.34.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=11&doc=750>

Протокол засідання бюро Зміївського райкому КП(б)У щодо стану виконання телеграми Харківського обкому КП(б)У про хлібозаготівлю, в якому зазначено, що замість 912т хліба, передбачених постановою Харківського обкому КП(б)У від 29 грудня 1932 р., район довів лише 334т, і поставлено задачу до 5 січня виконати план довивозу збіжжя в повному обсязі, застосовуючи до нездавачів, а також керівників сільрад, колгоспів та уповноважених по хлібозаготівлях широкі репресивні заходи. 1 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1, спр.55, арк.6–7.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=11&doc=163>

Списки мешканців с. Черемушна Валківського району Харківської області, у яких було знайдено приховані зерно та картоплю, складені хлібозаготівельними бригадами. 2 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.165–168, 6/н.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=11&doc=162>

Директива ЦК ВКП(б) обкомам, крайкомам і ЦК компартій союзних республік про затвердження плану хлібоздачі на січень 1933 р. і про збереження для України граничного терміну виконання річного плану хлібозаготівель і хлібоздачі (кінець січня). 2 січня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6336, арк.1 – 2. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 135.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 135

Директива ЦК КП(б)У та РНК УСРР партійним і радянським органам про добровільне здавання колгоспниками й одноосібниками прихованого хліба. 2 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6336, арк.66–66 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 134.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 134

Обвинувальний висновок уповноваженого райвідділу ДПУ з архівно-кримінальної справи щодо К. Римара, мешканця с. Протасівка Недригайлівського району Чернігівської області. 3 січня.

ДА СБУ, Суми, спр.П-7830; ДА СБУ. Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.230, арк.93 – 95.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Акт про ревізію майна у селянина М. Пилипенка, засудженого до розстрілу за невиконання хлібозаготівлі, складений бригадою Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області. 3 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.6. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 72
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 72

Заява колгоспника Я. Калюжного до правління колгоспу ім. Фрунзе с. Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання хліба його родині. 3 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.74. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – № 73
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 73

Витяг із протоколу засідання бюро Харківського обкому КП(б)У з таємною постановою «Про розкрадання зерна з Харківського елеватора й баз Союзборошна та Союзкруп» щодо розкрадання сотень пудів хліба та спекуляції ним на приватних ринках, з вимогою до обласного відділу ДПУ прискорити слідство у цій справі та щодо організації впродовж двох тижнів перевірки обласною КК–РСІ системи контролю за зсипними пунктами. 3 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.3, арк.2.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=148>

Роз'яснення Валківського райфінвідділу сільрадам району, в яких випадках дозволяється здійснювати перерахунок розміру сільгосподатку за 1932 р. на доходи кустарів і ремісників у бік його зменшення, передбаченого постановами ЦВК і РНК

СРСР від 27 жовтня 1932 р. і Харківського облвиконкому від 11 листопада 1932 р. (із поміткою: «негайно»). 3 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.2, спр.26, арк.5.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=164>

Постанови бюро Золочівського райпарткому КП(б)У Харківської області про хід виконання плану хлібозаготівлі по Одноробівській і Довжанській сільрадах та одноосібному сектору Малописарівської сільради. 3 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.4 – 6.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=11&doc=165>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про застосування репресій до селян Харківської області (висилці на Північ підлягали 400 родин «злостних елементів і кулаків» і 40 виключених з партії). 4 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.45. Оригінал.

Опубл.: «Совершенно секретно». Лубянка – Сталину... – Т. 4. – С.391.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 414

Повідомлення газети «Вісті ВУЦВК» про хід хлібозаготівлі на Україні на 1 січня 1933 р. 4 січня.

Вісті ВУЦВК. – 1933. – 4 січ.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 343.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 343

Протокол спільного розширеного засідання президії Лизогубівської сільської ради та правління колгоспів Харківської приміської смуги щодо затвердження плану весняної засівкампанії, розробленого МТС, описів майна селян О. Калугіна і М. Блудова та його продаж у рахунок виконання грошового податку, про занесення хуторів Шморівки, Темнівки, Шубіна на «чорну дошку» за невиконання планів хлібозаготівель та ін. 4 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.943, арк.6, 7 зі зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=538>

Доповідна записка Ворошиловського міськкому партії Донецькому обкому КП(б)У про занесення на «чорну дошку» колгоспу с. Городище за систематичне невиконання планів хлібозаготівель і необхідність застосування репресивних заходів у зв'язку з куркульським саботажем. 4 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6339, арк.176–178. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 136.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 136

Протокол загальних зборів колгоспників сільськогосподарської артілі ім. Лисянського й одноосібників с. Межирич Лебединського району Харківської області про негайне виконання плану хлібозаготівлі та передачу до суду селян, що заховали хліб. 4 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2472, оп.1,
спр.3, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині... – №75
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-75>

Постанова Петрівського райкому КП(б)У Харківської області про посилення репресій проти одноосібників, які ухиляються від здачі хліба, та про необхідність покращення масово-політичної роботи на селі. 5 січня.

Державний архів Харківської області, ф.97, оп.1,
спр.16, арк.16. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №137.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-137>

Довідка про рух справ і заарештованих в обласних відділах ДПУ УСРР у ході операції на селі у період з 20 грудня 1932 р. до 1 січня 1933 р. 5 січня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.79–80. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять... – №42.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова бюро Петрівського райпарткому КП(б)У Харківської області «Про стан хлібозаготівлі в колгоспі «Вперед» Н. Миколаївської сільради 2-ї» з інформацією про те, що колгоспом, замість 1849 ц хліба, здано 642 ц, що становить 37,7% річного плану, з вимогою виключити з партії рахівника колгоспу Попова і доручити ДПУ на підставі закону від 07.08.1932 р. затримати його і завгоспа Воротинцева, а також замінити секретаря партосередку. 5 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1,
спр.16, арк.9.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=751>

Акт про проведення обшуку та реквізицію хліба у селянина Ф. Хоменка, складений бригадою Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області. 5 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5918, оп.1,
спр.88, арк.42. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині. – №76
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-76>

Протокол засідання правління сільськогосподарської артілі «Вперед» с. Процівка Роменського району Чернігівської області про клопотання перед Роменським райкомом КП(б)У та райвиконкомом про залишення в колгоспі останніх 20 ц зерна для харчування голодуючих колгоспників. 5 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6005, оп.2,
спр.76, арк.8. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №77
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-77>

Довідка про рух справ та арештованих у зв'язку з «оперативним натиском» в обласних відділах за період з 20 грудня 1932 р. до 1 січня 1933 р. 5 січня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.132 – 133.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52377>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52378>

Заява колгоспниці М. Бичко до дніпропетровського прокурора про невидачу хліба за роботу в артілі. 6 січня.

Держархів Дніпропетровської області, ф.1370, оп.1,
спр.99, арк.5. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №344.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-344>

Постанова бюро Маріупольського міськкому КП(б)У про факти куркульського саботажу щодо здачі хліба та заходи по виконанню плану хлібозаготівель. 6 січня.

Державний архів Донецької області, ф.19, оп.1,
спр.340, арк.5–6. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №138.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-138>

Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП(б)У про незадовільне виконання хлібозаготівлі, організацію бригад по хлібозаготівлі, посилення репресій до незадавачів хліба в селах Липоводолинського району Харківської області. 6 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1,
спр.91, арк.2–3. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №78
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-78>

Лист Валківського райфінвідділу Харківської області до всіх сільрад з роз'ясненням щодо поширення одноразового податку на господарства, що без поважних причин відмовилися від польової землі, стягнення податку в повному обсязі зі злісних невиконавців хлібозаготівлі та звільнення від нього господарств держслужбовців, робітників – кустарів, що сплачують ренту одноразового податку, й тих, хто вступив до колгоспу, усупільнив майно і виконав завдання по хлібозаготівлі, а також щодо перевірки дотримання обов'язкового звільнення від податку родин червоноармійців. 6 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.2,
спр.26, арк.4.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=166>

Постанова РНК СРСР «щодо створення нормальних умов для трудового використання» 50 тис. осіб спецпереселенців з Північного Кавказу, Нижньої Волги, Закавказзя й України. 7 січня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ДАРФ, ф. 5646, оп.1в, спр.468, арк.47–48. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 419.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 419

Доповідь Й. Сталіна «Підсумки першої п'ятирічки» на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) – «Про підсумки п'ятирічки за чотири роки в галузі боротьби з рештками ворожих класів», у якій, зокрема зазначалося, що в результаті здійснення п'ятирічки ми... вибили до кінця останні рештки ворожих класів з їхніх виробничих позицій, розгромили куркульство і підготували ґрунт для його знищення». 7 січня.

Сталін Й. Твори. – Т. 13. – С.210 – 212.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 345.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 345

Постанова Київського обкому КП(б)У про вилучення насінневих фондів у колгоспів області за рахунок плану хлібозаготівель і заходи відповідальності партійних працівників за невиконання цієї постанови. 7 січня.

Державний архів Київської області, ф.5, оп.1, спр.7, арк.201–202. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 139.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 139

Постанова Одеського обкому КП(б)У про хлібозаготівлі. 7 січня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.1, спр.165, арк.39–40.
Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 45.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom> – 45

Резолюція об'єданого пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б) «Зростаючий підйом сільського господарства в СРСР при наявності кризи і занепаду сільського господарства в капіталістичних країнах». 7–12 січня.

Коммунистическая партия Советского Союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. – Т. 5. – С.67 – 69.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 422.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 422

Довідка відділу агітаційно-масових кампаній ЦК КП(б)У про настрої населення Великотокмацького та Божедарівського районів Дніпропетровської області у зв'язку з вивезенням у рахунок хлібоздачі насінневих фондів. 8 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6321, арк.2–5. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 140.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 140

Постанова об'єданого засідання Уляновської районної КК і РСІ про відбирання у селян хліба, вилученого з соломи та полови, покарання за невиконання плану хлібозаготівлі керівників артілі «Нова громада» Дмитрівської сільради Улянівського району Харківської області. 8 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-28, оп.1, спр.10, арк.8 – 8 зв. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 79
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 79

Доповідна записка Харківського обкому партії ЦК КП(б)У про хід виконання річного плану хлібозаготівель, незадовільний стан задачі хліба одноосібниками, необхідність застосування репресивних заходів щодо осіб, які саботують хлібоздачу. 9 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6339, арк.121 – 127. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 141.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 141

Зведена таблиця «Відомості про осіб, які підлягають виселенню із сіл, що відстають у виконанні плану хлібозаготівель по районах Харківської області», складена секретно-політичним відділом Харківського облвідділу ДПУ УСРР, з інформацією щодо цифр річного плану та відсотків його виконання, кількості невиконавців хлібозаготівельних планів, а також заворушеннях, убивствах, підпалах. 9 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.3, арк.12 – 14.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=168>

Відомості про осіб, заарештованих органами ДПУ УСРР за операцією на селі по лінії СПВ за період з початку операції до 1 січня 1933 р. 10 січня.

ДА СБУ, ф. 42, спр.9, арк.210. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – № 43.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Записка А. Хвилі до ЦК КП(б)У й Одеського обкому партії про незадовільне виконання плану хлібозаготівель, факти приховування хліба, куркульський саботаж у Снігурівському районі Одеської області. 10 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6339, арк.128 – 130. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 142.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 142

Довідка про рух справ і заарештованих у справі хлібозаготівель в обласних відділах ДПУ з 1 грудня 1932 р. до 10 січня 1933 р. (упродовж грудня, зокрема заведено 8876 справ на 15619 осіб). 10 січня.

ДА СБУ, ф. 42, оп.1, спр.9, арк.83–86. Незасвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 425.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 425

Промова Й. Сталіна на об'єданому пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) «Про роботу на селі». 11 січня.

Сталін Й. Твори. – Т. 13. – С.228 – 232.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 346.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-346>;

Протокол засідання бюро Золочівського райкому КП(б)У Харківської області «Про викривлення класової лінії по Березівській сільраді» з фактами знуцання над селянами під час хлібозаготівель. 11 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.9.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=169>

Протокол засідання пленуму Чугуївського райпарткому Харківської області про недовиконання плану хлібозаготівлі (план по району виконано на 86,3%, по колгоспах – на 93,7%, одноосібному сектору – на 72,2%, по твердих завданнях – на 55%) з рішенням зосередити сили хлібозаготовлювачів на виконанні планів в одноосібному секторі, докладним переліком репресій до «злісних незадавачів хліба» та пропозицією до прокурора забезпечити проходження справ по заготівлях упродовж двох днів, «добитися розколу в середовищі незадавачів хліба» та закінчити хлібозаготівлі до 20 січня 1933 р. 11 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-78, оп.1, спр.62, арк.1 – 4.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=170>

Інформація Дніпропетровського обкому партії ЦК КП (б) У про хід виконання річного плану хлібозаготівель і застосування репресій щодо куркульського саботажу. 12 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6340, арк.2. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 143.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-143>

Лист Чернігівського облоргбюро КП(б)У до ЦК КП (б) У про хід виконання річного плану хлібозаготівель в області, факти приховування хліба в одноосібному секторі господарства. 12 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6340, арк.7. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 144.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-144>

Постанова РНК СРСР про план зменшення плану хлібозаготівель з урожаю 1932 р. (для України – на 28 млн. пудів, Північного Кавказу – на 2 млн. пудів). 12 січня.

ДАРФ, ф. 5646, оп.1в, спр.468, арк.11–12. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 429.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r5.php#nom-429>

Лист заготівельно-постачальних організацій Одеської області про розподіл реквізованого хліба

у рахунок плану хлібозаготівлі та на робітниче постачання. 13 січня.

Державний архів Кіровоградської області, ф. 242, оп.1, спр.1122, арк.2. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 347.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-347>;

Лист мешканця м. Казань, члена ВКП(б), до редакції газети «Економічне життя» про жахливі враження від перебування в Глобинському районі Харківської області з пропозицією перевірити його повідомлення і написати про становище селян у газеті («Я думаю, якщо зараз не знайти цей вузол і не розв'язати, то не залишиться жодного коня, мало залишиться і людей – вимруть»). 12 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.971, арк.121–123.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=151>

Лист Харківського міськкому партії до ЦК КП(б)У про необхідність надання продовольчої допомоги щодо поліпшення харчування студентів міста. 13 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6388, арк.90. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 145.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-145>

Постанова бюро Петрівського райпарткому КП(б)У «По доповіді про виконання постанови Харківського облвиконкому про виселення 20 господарств Протопопівської сільради за саботаж хлібозаготівлі». 13 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1, спр.16, арк.23.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=754>

Постанова бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області «По присуду сесії обласного суду по справі Тарана» щодо незгоди з занадто м'яким, на погляд членів бюро, вироком суду колишньому секретарю партосередку колгоспу ім. Леніна Михайлівської сільради (2 роки позбавлення волі), який «допустив, що з 20-ти куркульських господарств по сільраді було засуджено лише 3 чоловіка, внаслідок чого куркулі на час вилучення Тарана з лав партії виконали завдання на 6%», а також видав колгоспникам авансу на трудодні 765 ц хліба понад 15% від обмолоту і публічно заявив уповноваженому обкому, що «коли вивеземо хліб, то чим же будуть харчуватися колгоспники – «воздухом». 13 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1, спр.16, арк.21–22.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=753>

Записка Одеського обкому партії до ЦК КП(б)У про хід виконання річного плану хлібозаготівель в області та необхідність застосування репресивних заходів щодо саботажників. Не пізніше 13 січня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6340, арк. 9–11. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 146.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-146>

Постанова ЦК КП(б)У про зменшення обсягів хлібоздачі державі та безумовне виконання планів хлібозаготівель до 5 лютого. 14 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 9, арк. 108–109. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 147.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-147>

Постанова Харківського обкому КП(б)У про посилення хлібозаготівель у занесених на «чорну дошку» колгоспах області та застосування санкцій за нездачу хліба. 14 січня.

Державний архів Полтавської області, ф. 35, оп. 1, спр. 13, арк. 42. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 148.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-148>

Акт про ревізію хліба у селянина Д. Сененка, складений бригадою Великобудківської сільради Роменського району Чернігівської області. 15 січня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-5940, оп. 1, спр. 69, арк. 21. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 80.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-80>

Довідка про рух справ та осіб, заарештованих обласними відділами ДПУ УСРР у ході операції на селі за період з 1 грудня 1932 р. по 10 січня 1933 р. 16 січня.

ДА СБУ, ф. 42, спр. 9, арк. 83–86. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять... – № 44.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Протокол закритого засідання бюро Липоводолинського райкому КП(б)У про опір виконанню хлібозаготівлі та посилення репресій до осіб, які протидіють хлібозаготівлі, у селах Липова Долина, Капустинці, Русанівка, Синівка Липоводолинського району Харківської області. 17 січня.

Державний архів Сумської області, ф. П-24, оп. 1, спр. 91, арк. 20–21. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 81.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-81>

Витяг із протоколу засідання президії Валківського райвиконкому Харківської області про затвердження постанови президії Кобзарівської сільради щодо застосування репресій «до злісних незадаців хліба». 18 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 2, спр. 26, арк. 30.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=12&doc=175>

Матеріали виїзної редакції газети «Під прапором Леніна» про подальші репресії в с. Піски Баш-

танського району Одеської області, занесеному на «чорну дошку». 19 січня.

Під прапором Леніна. – 1933. – 19 січ.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 436.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-436>

Із протоколу засідання президії Шосткинської КК–РСІ про притягнення до судової відповідальності за приховування колгоспного хліба комірника с. Пирогівка Шосткинського району Чернігівської області О. Шестоухова. 20 січня.

Державний архів Сумської області, ф. П-25, оп. 1, спр. 29, арк. 2. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 82.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-82>

Відомості про репресивні заходи щодо куркульсько-заможних господарств Замістянської сільради Валківського району Харківської області станом на кінець грудня 1932 р. (є також відомості за [січень 1933 р.]). 21 січня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1885, оп. 1, спр. 35, арк. 120 – 121.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=12&doc=109>

Постанова об'єднаного пленуму Глухівського райкому КП(б)У та Глухівського райвиконкому про незадовільне виконання хлібозаготівлі в сільрадах Глухівського району Чернігівської області. 21 січня.

Державний архів Сумської області, ф. П-39, оп. 1, спр. 307, арк. 81. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 83.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-83>

Постанова президії Роменського райвиконкому Чернігівської області про преміювання та виділення краму голові Залатиської сільради та активістам за організацію виконання хлібозаготівлі. 21 січня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-4549, оп. 1, спр. 343, арк. 4. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 84.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-84>

Постанова РНК СРСР «Про план заготівель зернових культур (пшениця, жито, ячмінь, овес, кукурудза, просо, гречка, бобові і вика) з урожаю 1933 року». 21 січня.

ДАРФ, ф. 5446, оп. 1в, спр. 468, арк. 19–20. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 438.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-438>

Постанова РНК СРСР про боротьбу з розкраданням і розбазарюванням хліба на млинах, елеваторах і приймальних пунктах і зловживаннями з хлібними квитанціями. 21 січня.

ДАРФ, ф. 5646, оп. 1в, спр. 468, арк. 21–22. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 439.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-439>

Директива ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про попередження масових виїздів голодуючих селян за продуктами. 22 січня.

РДАСПІ, ф. 558, оп.11, спр.45, арк.109–109 зв. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.635.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-440>; <http://memorial.kiev.ua/content/view/219/71/>

Лист В. Затонського до ЦК КП(б)У про хід хлібозаготівель, факти приховування хліба, необхідність поліпшення роботи партійних і радянських органів Одеської області з виконання плану хлібоздачі. 22 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6340, арк.58 – 67. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 149.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-149>

Спеціальне донесення В. Балицького ОДПУ про масові виїзди селян з України (наведено цифри про виїзд 31693 осіб і 2789 родин з 721 села, 228 колгоспів у 74 районах). 22 січня.

АПРФ, ф. 3, оп.30, спр.189, арк.7–10. Оригінал.
Опубл.: «Совершенно секретно». Лубянка – Сталину о положении в стране. – Т. 4. – С.393 – 394.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-442>

Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП(б)У про посилення репресій проти осіб, які не виконали хлібозаготівлі, створення буксирних бригад, організацію переобмолоту соломи та перевіювання полов, ліквідацію громадських фондів у селах Охтирського району Харківської області. 22 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.70–72. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 85.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-85>

Телефонограма Валківського райпарткому КП(б)У Харківської області та райвиконкому до всіх секретарів партосередків і голів сільрад щодо покладення на них персональної відповідальності за перемелювання на артільних млинах і вітряках будь-якого зерна під виглядом відходів, організацію контролю за перемелюванням відходів тільки на підставі довідок, підписаних секретарем парторганізації, головою сільради і уповноваженим райпарткому, й опечатування млинів і вітряків, крім трьох днів на тиждень. 23 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.21, арк.29.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=178>

Акт про ревізію жита й ячменя у селянина с. Ярмолинці Роменського району Чернігівської області І. Тихенка, складений уповноваженим

Роменського райвиконкому Гольдфельдом, співробітником районної міліції Жученком і виконавцем Потебою. 23 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.85. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 86.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-86>

Поштотелеграма начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Ільцького до начальника ЕКВ ПП ОДПУ в Криму про викриття ЕКУ ДПУ УСРР масових розкрадань хліба з хлібозаводів і пекарень і про погіршення якості хліба. 23 січня.

ГДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.20 – 22.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=51330>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=51331>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=51332>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про виконання директиви ЦК ВКП(б) і РНК СРСР від 22 січня щодо попередження масових виїздів колгоспників та одноосібників за межі України. 23 січня.

РДАСПІ, ф. 17, оп.42, спр.80, арк.9 – 11. Засвідчена копія;
ЦДАГО України, ф. 1, оп.16, спр.9, арк.115–116.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 150.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-150>

Акт описування майна заможного селянина С. Чайки з метою вилучення на користь Сичавської сільської ради Одеської області. 23 січня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-2199, оп.1, спр.85, арк.4.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 46.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-46>

Телеграма ОДПУ про викриті в УСРР масові крадіжки на хлібозаводах і пекарнях. 23 січня.

ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні». Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 444.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-444>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про зміцнення ЦК і обласних організацій КП(б)У: призначення керівниками Харківської, Дніпропетровської та Одеської обласних парторганізацій П. Постишева, М. Хатаєвичата Разумова й звільнення М. Майорова, В. Строганова і Р. Терехова. 24 січня.

РДАСПІ, ф. 17, оп.3, спр.914, арк.13. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 445.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-445>

Лист Лебединського райвиконкому Харківської області до голови Рябушівської сільради і голови

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

колгоспу «Перемога» про організацію допомоги голодуючим. 24 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2480, оп.1, спр.9, арк.17. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 348.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1933.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom) – 348

Відповідь Літинської райКК–РСІ редакції газети «Колгоспне село» за скаргою колгоспника М. Яремчука з с. Новоселиці-Літинської Вінницької області про насильницьку реквізицію майна, худоби та продовольства. 24 січня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.3, спр.402, арк.32. Відпук.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 349.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1933.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom) – 349

Постанова Одеського обкому КП(б)У про припинення масових виїздів селян за межі області. 24 січня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.11, арк.76–77.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 47.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom) – 47

Лист Лебединського райвиконкому Харківської області до голови Будильської сільради та голови колгоспу «Вільна праця» про організацію допомоги голодуючим. 24 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.84. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 87.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 87

Лист Харківському обкому КП(б)У та облвиконкому до секретарів райкомів КП(б)У та голів райвиконкомів про заборону виїздити селянам за межі України за хлібом. 25 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.22–23. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 88.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 88

Інформаційний лист комуніста Бабіна Охтирському райкому КП(б)У про протидію хлібозаготівлі, організацію схованок хліба, політичні настрої селян в Бакирівській сільраді Охтирського району Харківської області. 25 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.159–160. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 89.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 89

Постанова ЦК КП(б)У про зняття з «чорних дощок» сіл Гаврилівка (Дніпропетровська область) і Лютеньки (Харківська область) з рекомендацією

обкомам знімати з «чорних дощок» ті села, виконання планів хлібозаготівель у яких сягає 80–90%. 25 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.281, арк.60–61. Оригінал.
Голод 1932–1933 років на Україні. – № 151.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom) – 151

Протокол допиту обвинувачуваного з архівно-кримінальної справи за звинуваченням А. Шарандака, мешканця с. Полонецьке Криво – Озерського району Одеської області. 25 січня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.229, арк.221–222.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=55802>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=55803>

Поштотелеграма начальника ЕКУ ОДПУ Миронова ПП ОДПУ в Криму щодо встановлення для ПП ОДПУ Криму контрольної цифри на 1933 р. у розмірі 200000 руб. на кількість валюти, яку необхідно конфіскувати. 25 січня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.23.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52229>

Доповідна записка Бердичівського міськкому партії Вінницькому обкомів КП(б)У про незадовільне постачання робітників. 25 січня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6274, арк.18–19.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 448.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom) – 448

Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП(б)У про засипку насінневих фондів в сільрадах і колгоспах, прийняття додаткових самозобов'язань по насінню односібниками, кампанію по збиранню насінневої позики від колгоспників в Охтирському районі Харківської області. 26 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.75–77. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 90.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 90

Протокол засідання бюро Улянівського райкому КП(б)У про виключення з партії, оголошення доган, зняття з роботи голів сільрад, уповноважених райкомів, секретарів партійних осередків Улянівського району Харківської області. 26 січня.

Державний архів Сумської області, ф.П-28, оп.1, спр.8, арк.273–274. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 91.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom) – 91

Доповідна записка інспектора Конотопської районної КК – РСІ до секретаря РКК–РСІ про факти придбання за безцінь конфіскованого у нездатчиків хліба майна керівниками та комуністами с. Соснівка Конотопського району Чернігівської області. 29 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4537, оп.1, спр.47, арк.48. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №92.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 92](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-92)

Записка прямим проводом уповноваженого ДПУ по Новоукраїнському району Одеської області голові ДПУ УСРР про факти викриття прихованого хліба в ряді сел району. 27 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6340, арк.105.
 Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №152.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 152](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-152)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про організацію збирання насіння та засівної кампанії в Україні. 28 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.914, арк.15. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №450.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 450](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-450)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про проведення Всесоюзного з'їзду колгоспників-ударників. 29 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.914, арк.16. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №451.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 451](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-451)

Постанова ЦК ВКП(б) про залишення у розпорядженні ЦК КП(б)У й областей УСРР зерна, зібраного понад річний план хлібозаготівель з 1 лютого по 1 квітня 1933 р. 29 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.914, арк.26. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №153.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 153](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-153)

Зведення Наркомату юстиції УСРР ЦК КП(б)У про масштаби репресій по Україні за ухилення від здачі хліба, «розкрадання хліба», «контрреволюційний саботаж» і «спекуляцію хлібом». 29 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6353, арк.67–74. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №154.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 154](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-154)

Повідомлення ДПУ УСРР до ЦК КП(б)У про незадовільне постачання продовольством населення м. Умань Київської області. 29 січня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.33–34. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №155.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine – Cherk – 1933.php#nom – 031](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-031); [http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 155](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-155)

Наказ ДПУ УСРР №28 про накладення дисциплінарних стягнень за відсутність контролю за якістю хліба. 21 січня.

ДА СБУ, ф.68, спр.228, арк.24.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52230>

Постанова президії Харківського облвиконкому щодо доручення президії Барвінківського райвиконкому справи про виселення за межі області «саботажників хлібозаготівель, які провадять також пряму підривну роботу проти хлібозаготівель», керуючись інструкцією НКЮ та ДПУ УСРР або постановами РНК УСРР від 11 та 20 листопада 1932 р. 29 січня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1502, оп.1, спр.651, арк.186.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pagep=12&doc=184](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=12&doc=184)

Постанова Роменського райвиконкому про притягнення до кримінальної відповідальності голови Герасимівської сільради Турчина, голови колгоспу Власенка, занесення на «чорну дошку» за невиконання хлібозаготівлі с. Герасимівка Роменського району Чернігівської області. 29 січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1, спр.345, арк.17–17 зв. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №93.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 93](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-93)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про комісію ЦК КП(б)У з керівництва збором насіння та проведення весняної сівби. 30 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.914, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №455.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 455](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-455)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) у зв'язку з телеграмою П. Постишева, якою визнавалося неправильним обрання П. Постишева першим секретарем Харківського обкому КП(б)У «втихомолку», без критики недоліків у роботі минулого керівництва, і вважалося за потрібне обговорення рішення ЦК ВКП(б) на пленумі ЦК КП(б)У. 31 січня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.914, арк.25. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №456.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 456](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-456)

Рішення бюро Держинського райпарткому КП(б)У м. Харкова щодо незгоди з постановою Золочівського райпарткому КП(б)У про незадовільне реагування Держинського райпарткому на негативні факти в роботі партосередків району в хлібозаготівельній кампанії у Золочівському районі й намір повідомити про це Харківський обком КП(б)У. 31 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.3, арк.10.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pagep=12&doc=185](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=12&doc=185)

Протокол засідання бюро Держинського райпарткому КП(б)У м. Харкова з рішенням оголосити

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

догани секретарям партосередків Держтеатрів і ВУКОПРОМЛІСу за «млявість у підборі та надсилці уповноважених до сіл і колгоспів Липецького та Золочівського районів» з метою підготовки до весняної засівкампанії. 31 січня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.3, арк.9.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=12&doc=186>

Анонімний лист колгоспника артілі «Нове життя» у с. Суцани Кагарлицького району Київської області до газети «Колгоспне село» про голодування селян і безгосподарність у колгоспі. Січень.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653, арк.109–110.
Склографічний примірник.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №350.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-350>

Витяг із звіту ДПУ УСРР про боротьбу з тероризмом і зривом хлібозаготівель (листопад 1932–січень 1933 рр.) Січень.

ДА СБУ, ф.16, оп.27, спр.4, арк.3–4, 12–15. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №458.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-458>

Відомості про зміни в кількості господарств і населення по Великовисторопській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932–1933 роки. Не раніше січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2689, оп.1, спр.9 а, арк.11. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №69
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-69>

Відомості про зміни в кількості господарств і населення по Ворожбянській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932–1933 рр. Не раніше січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2689, оп.1, спр.9а, арк.12. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №70
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-70>

Відомості про зміни в кількості господарств і населення по Михайлівській сільраді Лебединського району Харківської області за 1932–1933 рр. Не раніше січня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2689, оп.1, спр.9, арк.300. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №71
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-71>

Акт, складений бригадою Замістянської сільради Валківського району Харківської області про те, що в результаті обшуку у селянина З. Жили було відкрито яму, з якої вилучено і конфісковано до 3,5 пудів жита, до 2 пудів квасолі та до 2 пудів сушених груш. 1 лютого

Державний архів Харківської області, ф.Р-1885, оп.1, спр.35, арк.102.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=12&doc=195>

Опис майна селянина І. Косенка, проведений Залиманською сільрадою Балаклійського району Харківської області за невиконання ним плану хлібозаготівлі. 1 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.411, арк.7.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=12&doc=219>

Телеграма РНК СРСР про заходи щодо посилення заготівель м'яса. 1 лютого.

ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні». Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №459.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-459>

Директивна записка по ВЧ В. Куйбишева, А. Мікояна та Г. Ягоди, передана через ОДПУ раднаркомам республік, крайовим облвідділам забезпечення, крайвиконкомам, ПП ОДПУ, щодо виконання плану м'ясозаготівель. Не пізніше 1 лютого.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.25 – 33.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52217>

Довідка ДПУ УСРР про масові втечі селян із сіл України. 2 лютого.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.138–141. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять. – №45.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Інформаційне зведення Наркомзему УСРР про вороже ставлення селян до колгоспного майна та до забезпечення зерном посівної кампанії 1933 р. 2 лютого.

ЦДАВО України, ф. 27, оп.14, спр.73, арк.19–21. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №351.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-351>

Доповідна записка Г. Ягоди Й. Сталіну та В. Молотову про заходи, спрямовані на запобігання масовому виїзду селян з УСРР, Північно-Кавказького краю та БСРР, зокрема про організацію заслонів та оперативно-розшукних груп (упродовж 22 – 30 січня 1933 р. затриманий 24961 втікач, повернуто 16 046, заарештовано – 1016 осіб). 2 лютого.

АПРФ, ф.3, оп.30, спр.189, арк.26–27. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №460.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-460>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про заходи з організації весняної сівби в Україні. 3 лютого.

ДАРФ, ф.5646, оп.1в, спр.468, арк.38–40. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №462.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-462>

Постанова об'єднаного пленуму Золочівського райкому КП(б)У та КК «Про постанову ЦК ВКП(б) про українську парторганізацію та завдання Золочівської організації», у якій схвалюється рішення ЦК ВКП(б) від 24.01.1933 р. про зняття з роботи першого секретаря Харківського обкому КП(б)У Терехова, «що не впорався з завданням, яке поклали на нього партія», і призначення Постишева і ставиться завдання, не припиняючи хлібозаготівлі в одноосібному секторі, утворити насінневі фонди колгоспів, «провадячи їх методами хлібозаготівлі» й маючи на увазі, «що жодного центнера насінневої позики від держави район не одержить». 3 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.33, арк.4–5.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=196>

Протокол засідання Залиманської сільради Балаклійського району Харківської області щодо накладення штрафу на селянина Ю. Бережного за недовиконання плану хлібозаготівлі. 4 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.422, арк.14. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №352.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-352>

Наказ ДПУ УСРР №33 про накладення адміністративних покарань на співробітників ДПУ УСРР. 4 лютого.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.34.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52219>

Акт, складений членами хлібозаготівельної бригади Замістанської сільради Валківського району про необхідність вжиття заходів до М. Різника, який відмовляється від виконання планів заготівлі хліба, м'яса та картоплі. 4 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1885, оп.1, спр.35, арк.103.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=12&doc=199>

Матеріали перевірки застосування репресій, передбачених у зв'язку із занесенням населених пунктів на «чорну дошку» за невиконання планів хлібозаготівлі та інших платежів, здійсненої інструктором Кобеляцької районної КК – РСІ Шкарбуненком у с. Бродщина Кобеляцького району Харківської області, надані до Харківської обласної КК – РСІ. 4 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.971, арк.48 – 49.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=200>

Постанова ЦК ВКП(б) про припинення хлібозаготівель на Україні та збирання насіння для весняної сівби. 5 лютого.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.915, арк.16. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №156.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-156>

Доповідь С. Косіора на пленумі ЦК КП(б)У про підсумки хлібозаготівель 1932 р. на Україні та постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р. 5 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.402, арк.1–4 зв. Друкарський відбиток.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №157.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-157>

Постанова президії Роменського райвиконкому про застосування репресій до колгоспу «Вільний шлях» Біловодської сільради Роменського району Чернігівської області за зрив хлібозаготівель. 5 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1, спр.345, арк.19. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №94.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-94>

Інформаційне зведення Наркомзему УСРР про незабезпеченість колгоспів посівним зерном в умовах голоду 1933 р. Не раніше 5 лютого.

ЦДАВО України, ф. 27, оп.14, спр.73, арк.17–18. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №353.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-353>

Відомості Макиївської міської міліції про притягнення членів сільгоспартілей до кримінальної відповідальності за злочинне ставлення до коней. Не раніше 5 лютого.

ЦДАВО України, ф.27, оп.14, спр.77, арк.21–22. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №354.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-354>

Витяг із чернетки звіту ДПУ УСРР про хід репресивної операції на селі у листопаді 1932 – січні 1933 рр. Початок лютого.

ДА СБУ, ф.16, оп.25 (1951 р.), спр.2, арк.14–55. Чернетка.

Опубл.: Розсекречена пам'ять... – №46.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Звернення учасників зльоту голів секцій і груп сприяння РСІ, робсількорів, легкої кінноти комсомолу, голів ревкомісії колгоспів і сільрад Лебединського району Харківської області до колгоспників і одноосібників Лебединщини про проведення рейду масової перевірки готовності до сівби. 7 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2573, оп.3, спр.4, арк.48–48 зв. Друкований примірник.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №95.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-95>

Резолюція пленуму ЦК КП(б)У «Про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р.» 7 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.402, арк.37 зв.–38.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №158.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-158>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Sumy - 1932 - 33.php#nom - 96>

Постанова П'ятихатського посівкому Дніпропетровської області про надання продовольчої допомоги гостро потребуючим колгоспам і колгоспникам. 7 лютого.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.874, арк.1. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Україні. – № 159.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig - 1933.php#nom - 159>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відпуск 200 тис.пудів зерна «на продовольчі потреби робітників радгоспів, МТС, МТМ, а також партійного і безпартійного активу» колгоспів Дніпропетровської області. 7 лютого.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.60. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 468.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig2007 - p5.php#nom - 468>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відпуск 200 тис.пудів зерна «на продовольчі потреби робітників радгоспів, МТС, МТМ, а також партійного і безпартійного активу» колгоспів Одеської області. 7 лютого.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.60. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 469.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig2007 - p5.php#nom - 469>

Постанова президії Золочівського райвиконкому Харківської області та бюро райпарткому КП(б)У «Про завдання весняної сівби» щодо збільшення в районі загальної площі засіву, в першу чергу по ярих зернових культурах, за рахунок недосягнутих минулих років та освоєння покинутих земель, із встановленням обов'язкових норм висіву культур на гектар і терміну проведення сівби. 7 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.14 – 16.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=13&doc=204>

Протокол засідання бюро Золочівського райкому КП(б)У з ухвалами провести 15 лютого по партосередках району єдиний партдень з метою роз'яснення постанов ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У та Харківського обкому про зняття з роботи секретаря обкому Терехова і призначення на його місце П. Постишева, а також про заходи з боротьби проти епідемії висипного тифу, що поширилась по селах району, та ін. 7 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.10–13.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=13&doc=206>

Інформаційне зведення Наркомзему УСРР про неспроможність колгоспів Київської і Вінницької областей створити посівний фонд на весну 1933 р. 8 лютого.

ЦДАВО України, ф. 27, оп.14, спр.73, арк.9–12. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 355.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - kolekt - 1933.php#nom - 355>

Постанова ЦК КП(б)У про випадки голодування у селах і невеликих містах республіки й заходи щодо надання невідкладної допомоги населенню. 8 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.9, арк.151–156 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 160.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig - 1933.php#nom - 160>

Спеціальне повідомлення прокурора Дніпропетровської області Наркомюсту УСРР про голодування в селах Нововасилівського району. 8 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.2.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 473.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig2007 - p5.php#nom - 473>

Резолюція пленуму Чугуївського райпарткому КП(б)У та районної КК–РСІ про цілковиту підтримку постанови ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р. щодо оцінки роботи української парторганізації, яка не виконала зменшеного втричі плану хлібозаготівлі, зняття з роботи Р. Терехова і призначення П. Постишева на місце другого секретаря ЦК КП(б) У і першого секретаря Харківського обкому, а також щодо необхідності зібрати насінневий фонд у районі, враховуючи, що «ані фунта засівматеріалу держава не надасть», із затвердженням показників і термінів проведення весняної сівби. 8 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-78, оп.1, спр.62, арк.6–7.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?paper=13&doc=205>

Довідка інформаційного сектора оргінструкторського відділу ЦК КП(б)У про випадки «удаваного голодування» з метою нездачі хліба у Харківській області. 9 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.61. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 161.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Pyrig - 1933.php#nom - 161>

Заява колгоспника В. Калюжного до правління сільськогосподарської артілі ім. Фрунзе с. Гудимівка Лебединського району Харківської області про надання продуктів харчування. 9 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2717, оп.2, спр.1, арк.140. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 97.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam - Sumy - 1932 - 33.php#nom - 97>

Спеціальне повідомлення ДПУ УСРР до ЦК КП(б)У про політичні настрої і масові захворювання від голоду робітників м. Зінов'євськ Одеської області. 9 лютого.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6274, арк. 57–60. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 474.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-474>

Відомості про спалах епідеміологічного захворювання на висипний тиф і заходи по боротьбі з епідемією у Золочівському районі Харківської області. 9 лютого.

Державний архів Харківської області, ф. П-96, оп. 1, спр. 34, арк. 11.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=13&doc=207>

Протокол розширеного засідання бюро Липоводолінського райкому КП(б)У Харківської області про недостатню забезпеченість харчовими продуктами та хлібом студентів зоотехнікуму. 10 лютого.

Державний архів Сумської області, ф. П-24, оп. 1, спр. 91, арк. 48. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 98.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-98>

Директива заступника голови ОДПУ Прокоф'єва та начальника ЕКУ ОДПУ Миронова всім ПП ОДПУ щодо продовження виявлення членів к.-р. організації у сільському господарстві. 11 лютого.

ДА СБУ, ф. 68, спр. 228, арк. 35 – 36.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52220>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52221>

Лист колгоспника І. Олійника до газети «Колгоспне село» про невидачу хліба на трудовні. 11 лютого.

ЦДАВО України, ф. 388, оп. 1, спр. 741, арк. 27. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 356.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-356>

Постанова об'єднаного пленуму Петрівського райкому КП (б) У та районної КК Харківської області з активом по доповіді секретаря райпарткому Галіборенка щодо постанови ЦК ВКП (б) від 24 січня та пленумів обкому КП (б) У від 4 лютого і ЦК КП (б) У від 7 лютого 1933 р., в якій висловлено цілковиту підтримку оцінки роботи української парторганізації по хлібозаготівлях, зняття з посади Р. Терехова і призначення в Україну П. Постишева. 11 лютого.

Державний архів Харківської області, ф. П-97, оп. 1, спр. 16, арк. 64 – 66.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=13&doc=755>

Заява колгоспниці Г. Луценкової з колгоспу «Червоний партизан» Харківської області зі скаргою на виключення з колгоспу і невидачу хлібного авансу на трудовні. 12 лютого.

Державний архів Харківської області, ф. П-529, оп. 1, спр. 1079, арк. 33. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 357.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-357>

Витяг з оперативного наказу ДПУ УСРР № 2 про необхідність ліквідації повстанського підпілля до початку сівби. 13 лютого.

ДА СБУ, ф. 9, спр. 666, арк. 56, 58 – 62, 63 зв.
Друкарський примірник.
Опубл.: Розсекречена пам'ять... – № 47.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Директива заступника голови ОДПУ Г. Прокоф'єва та начальника ЕКУ ОДПУ Л. Миронова всім ПП ОДПУ щодо продовження виявлення членів «контрреволюційної організації» в сільському господарстві. 14 лютого.

ДА СБУ, ф. 9, спр. 90, арк. 391–392. Копія.
Опубл.: Розсекречена пам'ять... – № 48.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Доповідна записка Київського облвиконкому РНК УСРР про тяжкий продовольчий стан населення Смілянського, Уманського районів, міст Черкаси і Сміла, випадки людоїдства та про необхідність надання допомоги населенню у постачанні продовольством. Не пізніше 15 лютого.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 1, спр. 2191, арк. 103–105. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 162.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-32>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-162>

Постанова РНК СРСР про затвердження кошторису витрат, пов'язаних з обслуговуванням Все-союзного з'їзду колгоспників. 16 лютого.

ДАРФ, ф. 5646, оп. 1в, спр. 468, арк. 61. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 478.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-478>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про кадрові призначення ОДПУ. 16 лютого.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 916, арк. 17. Оригінал.
Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 479.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-479>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) «Питання ЦК КП(б)У» про призначення секретаря ЦК КП(б)У П. Любченка одночасно першим заступником голови РНК України, а також про дозвіл колгоспної торгівлі Вінницькій і Київській областям. 16 лютого.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 916, арк. 18. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 480.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-480>

Повідомлення ДПУ УСРР до ЦК КП(б)У про тяжкий продовольчий стан деяких районів Вінницької та Київської областей. 16 лютого.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6274, арк. 21–23. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 163.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-163>

Рішення бюро Золочівського райпарткому КП(б)У Харківської області «Про стан засипки засів-матеріалу та заходи щодо забезпечення збору»

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

щодо незадовільних темпів збору насіння і зриву визначеного обкомом КП(б)У терміну утворення в районі насінневого фонду, занесення у зв'язку з цим на «чорну дошку» с. В. Рогозянка, застосування до нього репресій, передбачених постановою ЦК КП(б)У від 18.11.1932 р., попередження місцевих керівників та уповноваженого райпарткому про притягнення їх, у разі невиправлення ситуації зі збором насіння, «до найсуворішої відповідальності». 16 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.20 – 21.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=13&doc=209>

Постанова ЦК КП(б)У про тяжкий стан хлібопостачання Донбасу та надання продовольчої допомоги. 17 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.9, арк.163–165. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 164.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-164>

Лист Вінницького обкому КП(б)У до ЦК КП(б)У про розширення масштабів захворювання та смертності від голодування в області та заходи надання допомоги населенню. 17 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.79–83. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 165.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-165>

Постанова бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області «Про постанову облпарткому й облвиконкому про занесення Петрівської партійної та комсомольської організації на чорну дошку» з її позитивною оцінкою та заходами щодо виконання плану засипки насіння, зокрема перерахування на посівматеріал усього наявного зерна, в тому числі залишеного для громадського харчування. 17 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1, спр.16, арк.79 – 80.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=13&doc=756>

Інформаційні листи інформатора Козачої до Охтирського райкому КП(б)У про смерть через споживання хліба з гнилого лушпиння та несвоєчасне поховання померлих громадян у с. Литовка Охтирського району Харківської області. 17–21 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.8, 15. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 99.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-99>

Повторний лист колгоспника М. Яремчука з с. Новоселиці-Літинської Вінницької області до редакції газети «Колгоспне село» про голодування сім'ї внаслідок свавілля місцевих керівників. 18 лютого.

ЦДАВО України, ф.388, оп.3, спр.402, арк.25. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 358.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-358>

Протокол засідання бюро Жовтневого райпарткому КП(б)У м. Харкова про хід виконання практичних заходів на селі, готовність радгоспів заводів району до сівби, видачу паспортів тощо й постановва бюро по доповіді на засіданні щодо підготовки до сівби кооперативних господарств заводів ім. Шевченка й «Світло шахтаря». 18 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.58, арк.14–17, 20–21.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=13&doc=210>

Промова Й. Сталіна на першому з'їзді колгоспників-ударників – «Наше найближче завдання – зробити всіх колгоспників заможними». 19 лютого.

Сталін Й. Твори. – Т.13. – С.244 – 247.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 359.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-359>

Лист селянина Г. Панасюка до газети «Колгоспне село» про несправедливість виключення з колгоспу, розкуркулення та продаж майна. 19 лютого.

ЦДАВО України, ф.388, оп.3, спр.403, арк.25. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 360.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-360>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У про розподіл насінневої та продовольчої допомоги по районах області. 20 лютого.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.510, арк.102–104. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 166.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-166>

Лист колгоспника П. Овдїєнка з артїлі «Червоний маяк» Білоцерківського району Київської області до газети «Колгоспне село» про затримку видачі заробленого хліба. 20 лютого.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653, арк.96–97. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 361.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-361>

Інформаційне зведення працівника Харківського облземуправління про примусове вилучення у селян зерна для посівфонду 1933 р. Не раніше 20 лютого.

ЦДАВО України, ф.27, оп.4, спр.72, арк.77–78. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 362.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-362>

Доповідна записка секретаря Дніпропетровського обкому КП(б)У М. Хатаєвича про тяжкий стан області. Не пізніше 20 лютого.

АПРФ, ф. 3, оп.61, спр.794, арк.58–67.

Опубл.: Операція «Голодомор»: Коли безумствуєт мечта // Родина. – 2007. – № 1, январь. – С.72–73.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Rodina.php#nom> – 04

Постанова бюро Золочівського райкому КП(б)У Харківської області «Про засипку засівфонду» з констатацією незадовільної роботи з утворення насінневого фонду (станом «на 20.02.1932 р. зібрано лише 40,2% насіння»), недооцінки уповноваженими райпарткому та партосередками «політичної ваги занесення на «чорну дошку» села В. Рогозянка» і санкціонуванням зняття уповноваженого райпарткому по с. Козача Лопань, мобілізацією усіх комсомольців на збір насіння у односібників, рішенням посилити контроль за бухгалтерами, комірниками, сторожами та возіями хліба у колгоспах, дорученням районному прокурору притягти до відповідальності посадовців «як винних за розбазарювання посівматеріалу» із застосуванням декрету ЦВК СРСР від 07.08.1932 р. 21 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.25.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=212>

Доповідна записка Новоайдарського райпарткому Донецькому обкому КП(б)У про факти голодування та політичний стан в районі. 22 лютого.

Державний архів Донецької області, ф.П-326, оп.1, спр.130, арк.7–10.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 167.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 167

Заява колгоспника Т. Волинського до ради сільськогосподарської артілі «3-й вирішальний» с. Коржі Роменського району Чернігівської області про видачу продуктів харчування для споживання. 22 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6153, оп.1, спр.20, арк.11. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 100.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 100

Відомості про роботу управління робітничо-селянської міліції Охтирського району Харківської області з вилучення хліба. 23 лютого.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2310, оп.1, спр.331, арк.34. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 101.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 101

Лист студента І. Товкача Й. Сталіну про виключення з колгоспу с. Байбузи Черкаського району Київської області його батька Є. Товкача з проханням допомогти його голодуючій родині. 24 лютого.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп.1, спр.36, арк.59–60 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 33.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom> – 33

Лист Сталіндорфського райпарткому до Дніпропетровського обкому КП(б)У про голод у районі. 25 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.81–82.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 487.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 487

Скарга селянки с. Краснопілля Г. Деревинської до Дніпропетровської міськради щодо ревізування продовольства в рахунок хлібозаготівлі. 26 лютого.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.416, оп.1, спр.113, арк.331. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. 1929–1933. – К., 1992. – С.612.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom> – 488

Лист голови Первомайської районної КК КП(б)У Полякова до члена Одеського обкому КП(б)У Бейліна про стан громадського харчування і голодування населення району. 26 лютого.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2, спр.2, арк.4.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 48.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom> – 48

Скарга селянки Г. Деревинської з с. Краснопілля до Дніпропетровської міськради про ревізію продовольства у рахунок хлібозаготівлі. 26 лютого.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.416, оп.1, спр.113, арк.331. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 363.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 363

Заява колгоспника К. Смирного до Широцької сільради Дніпропетровської області про допомогу для голодуючої сім'ї. 26 лютого.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.1370, оп.1, спр.90, арк.27. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 364.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 364

Рішення бюро Золочівського райпарткому Харківської області про додаткові заходи з утворення насінневого фонду в районі з урахуванням надання насінневої позики колгоспам району в розмірі 6 тис.ц (додаткова мобілізація на село для збору насіння «за всяку ціну», викриття ям та інших місць приховування хліба, урахування рішення бюро райпарткому від 16.02.1933 р. про занесення на «чорну дошку» села В. Рогозянка і 13 колгоспів, встановлення остаточного терміну завершення засипки насіння 5 березня 1933 р. 27 лютого.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.31–33.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=215>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Решение Бюро Одесского обкома КП(б)У о плане хлебопоставок на первую пятидневку марта 1933 г. 28 лютого.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.1, арк.86–86 об.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – №49.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom – 49](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-49)

Довідка інформаційно-посівної групи ЦК КП(б)У про факти голодування та смертності населення в окремих районах Дніпропетровської, Київської та Харківської областей. 28 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.95–99. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №168.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 168](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-168)

Інформаційне повідомлення Дніпропетровського облвиконкому до РНК УСРР про тяжкий продовольчий стан у ряді районів області, збільшення захворювання дітей від голодування та заходи надання допомоги населенню. 28 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.78–79. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №170.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 170](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-170)

Доповідна записка Одеського обкому КП(б)У С. Косіору та П. Постишеву про тяжкий продовольчий стан в області й необхідність надання допомоги населенню. 28 лютого.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6377, арк.59–61. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №169.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 169](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-169)

Довідка ДПУ УСРР про масові виїзди з голодуючих сіл України й оперативні заходи боротьби з ними (виїздами охоплено 215 районів, зареєстровано 94 433 втікачів). Лютий.

ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні». Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №492.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 492](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-492)

Відомості Гавришівської, Сосонської й Якушинецької сільрад Вінницького району про смертність і факти канібалізму на ґрунті голоду. Лютий – серпень.

Державний архів Вінницької області, ф.Р-927, оп.1, спр.181, арк.5, 9; спр.182, арк.4,6; спр.185, арк.4, 9; ф.Р-2061, оп.1, спр.292, арк.13; спр.294, арк.2; спр.415, арк.16; ф.Р – 2067, оп.1, спр.93, арк.8. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні... – №365.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1933.php#nom – 365](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-365)

Статистичні відомості та записка по прямому проводу Київського обласного відділу ДПУ голові ДПУ УСРР про кількість голодуючих районів і населених пунктів області, а також про розміри наданої продовольчої допомоги населенню (у 42 районах зафіксовано 829 голодуючих населених пунктів, 26525 родин, 93936 дорослих, 112199 дітей, 15628

хворих, 47392 осіб з набряками, 47392 померлих, 72 випадки людоїдства, 65 випадків трупоїдства). Не раніше 1 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.103–104.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №171.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 171](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-171)

Записка прямим проводом Київського обласного відділу ДПУ УСРР про кількість голодуючих районів і населених пунктів Черкащини.

Не раніше 1 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.2191, арк.96–97. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – №34.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine – Cherk – 1933.php#nom – 34](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-34)

Інформація тимчасово виконуючого обов'язки голови Ново-Української КК–РСІ голові Одеської обласної КК–РСІ Коніка про вбивство 15-річним Васильченко своєї сестри. 1 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2,

спр.2, арк.20.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область. – №51.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom – 51](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-51)

Повідомлення з колгоспу ім. Коцюбинського Тиврівського району Вінницької області про вилучення зернових ресурсів із урожаю 1932 р. після виконання плану хлібозаготівлі. 2 березня.

ЦДАВО України, ф.388, оп.2, спр.653. орк.62. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №366.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1933.php#nom – 366](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-366)

Спеціальне повідомлення Молдавського обласного відділу ДПУ про продовольчі труднощі та голод в АМСРР. 2 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.109–117.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №495.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p5.php#nom – 495](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-495)

Лист М. Хатаєвича до ЦК ВКП(б) про підготовку до весняної сівби в області, тяжкий продовольчий стан, настрої населення та заходи допомоги голодуючим. 3 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.105–111. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №172.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 172](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-172)

Постанова бюро Дзержинського райпарткому КП(б)У м. Харкова про заходи з організації пришвидчення ремонту тракторів у Красноградській МТМ. 3 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.3, арк.38 зі зв.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? page=13&doc=222](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=222)

Протокол засідання засівкомісії при Червоно-заводському райкомі КП(б)У м. Харкова щодо надання заводами необхідної допомоги Пивенській МТМ для завершення ремонту тракторів і готовності радгоспів підприємств району до сівби (зазначено факти браку насіння, відсутності органічних добрив і необхідності їхнього завезення з м. Харкова, надання заводами коней для проведення сівби, незабезпеченості робітників радгоспів продуктами харчування, зокрема хлібом). 3 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1, спр.126, арк.13–15.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=223>

Постанова бюро Дзержинського райкому КП(б)У м. Харкова «Про стан підготовки радгоспів і городніх господарств до весняної сівби» щодо незабезпеченості господарств насінням, зокрема повної відсутності насіння пшениці та віко-вівса, тягловою силою («більшість коней виснажені і до роботи не здатні, а радгосп друкарні ім. Блакитного живого тягла зовсім не має»), а також браку працівників. 3 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.3, арк.65 – 68.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=224>

Заява жителя с. Пересічного Харківської приміської смуги В. Лук'яненка про невидачу йому паспорта та звільнення з роботи, внаслідок чого його сім'я з шести осіб залишилась без засобів до існування і вимушена йти жебракувати. 3 березня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1921, арк.151 і зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=576>

Доповідна записка Дніпропетровського обласного відділу ДПУ голові ДПУ УСРР про розширення масштабів голодування в області та надання продовольчої допомоги населенню. 5 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.124–133.
 Засвідчена копія.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 173.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-173>

Заява колгоспника В. Фисуна з артiлі ім. Червоного козацтва до Новогуполівської сільради Дніпропетровської області про голодування. 5 березня.

Держархів Запорізької області, ф.Р-722, оп.2, спр.21, арк.46. Оригінал.
 Оpubл.: Колективізація і голод на Україні. – № 367.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-367>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про засипку насіння для весняної сівби. 5 березня.

ДАРФ, ф.5646, оп.1в, спр.468, арк.129. Засвідчена копія.
 Оpubл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 497.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-497>

Доповідна записка Мархлевського райпарткому Київському обкому КП(б)У про тяжкий продовольчий стан у районі, куркульську агітацію та надання допомоги населенню. 6 березня.

Державний архів Житомирської області, ф.42, оп.1, спр.59, арк.200–201. Оригінал.
 Оpubл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 174.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-174>

Протокол засідання бюро Зміївського райкому КП(б)У Харківської області про обговорення телеграми П. Постишева від 5 березня 1933 р. щодо провалу засипки насіння, з констатацією підпадання комуністів, уповноважених райпарткому та секретарів парторганізацій під вплив куркульських настроїв «голодовки» (Скрипаї, Соколів, Геніївка), ухвалою викрити носіїв цих настроїв, «застосовуючи до них негайно і самих суворих заходів і в першу чергу до керівної частини села», доручити райвідділу ДПУ виявити та вилучити всі куркульські й контрреволюційні елементи, агітаторів й організаторів саботажу, аби до 15 березня «за всяку ціну домогтись завершення засипки насіння». 6 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-72, оп.1, спр.55, арк.29–30, спр.56, арк.26–27.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=225>

Протокол засідання бюро Золочівського райкому КП(б)У Харківської області про обговорення телеграми П. Постишева від 5 березня 1933 р. щодо притягнення до відповідальності комуністів і комсомольців за зрив засипки посівматеріалу, з ухвалою відрядити на місця членів бюро райпарткому та президії райвиконкому з дорученням виключити з партії комуністів за саботаж і «кваліфікувати їх як ворогів народу», а райвідділу ДПУ, райпрокурору та райсуду притягти «до найсуворішої судової відповідальності» особливо злісних організаторів зриву збору насіння. 6 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.35 – 36.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=226>

Лист Наркомзему УСРР до Прокуратури УСРР про розслідування фактів падежу коней у колгоспах. 7 березня.

ЦДАВО України, ф.27, оп.14, спр.62, арк.34–35.
 Незасвідчена копія.

Оpubл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 500.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p5.php#nom-500>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про розвантаження місць позбавлення волі (загальна кількість ув'язнених, що підлягають вивезенню до таборів ОДПУ та розміщенню в колоніях НКЮ для України – 40 тис.осіб, Північного Кавказу – 30 тис.осіб). 8 березня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.89–92. Оригінал.
Опубл.: «Совершенно секретно». Лубянка – Сталину о
положени в стране. – Т. 4. – С.410 – 413.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – p6.php#nom – 501](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p6.php#nom – 501)

Інформація Дніпропетровського обкому партії
до ЦК КП(б)У про факти приховування хліба голо-
дуючими особами. 8 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.161–162.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 175.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 175](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 175)

Доповідна записка Макиївського міськпарткому
Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труд-
нощі у районі та заходи з надання допомоги насе-
ленню. 8 березня.

Державний архів Донецької області, ф. 326, оп.1,
спр.130, арк.16. Оригінал

Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 176.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 176](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 176)

Постанова секретариату Одеського обкому
КП(б)У про затвердження плану постачання хлібом
Одеської області. 8 березня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21,
спр.1, арк.97–97 об.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 50.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 50](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom – 50)

Спецповідомлення голови Ново-Української
районної КК–РКІ Мельниченка голові Одеської
обласної КК–РКІ «Про вбивство в с. Новоолексан-
дрівці 15-річним Васильченком своєї 4-річної сестри
з метою використання в їжу». 8 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2,
спр.2, арк.18–19.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 52.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 52](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom – 52)

Відмова мешканця с. Михайлівка Лебединського
району Харківської області І. Калістратенка підпи-
сати зобов'язання про виконання плану засіву та
засипки посів матеріалів. 8 березня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2573, оп.3,
спр.4, арк.104. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 103.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 103](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 103)

Доповідна записка інспектора комісії охорони
материнства і дитинства до Роменської інспектури
охорони здоров'я про збільшення кількості осла-
блених через недоїдання дітей та недостатність
дитячих їдалень у Роменському районі Чернігівської
області. 8 березня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5695, оп.1,
спр.21, арк.128. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 104.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 104](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 104)

Постанова бюро Червонозаводського райкому
КП(б)У м. Харкова на обговорення телеграми
П. Постишева від 5 березня 1933 р. про відпові-
дальність уповноважених райпарткому за заготов-
ку насіння у прикріплених районах нарівні з місце-
вими партпрацівниками. 8 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-45, оп.1,
спр.126, арк.18–19.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
pager=13&doc=227](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? pager=13&doc=227)

Довідка Донецького обласного відділу ДПУ
Донецькому обкому КП(б)У про посилення продо-
вольчих труднощів у ряді районів області та смерт-
ність населення на ґрунті голодування. 9 березня.

Державний архів Донецької області, ф. 326, оп.1,
спр.130, арк.19–21. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 177.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 177](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 177)

Довідка інформаційного сектору ЦК КП(б)У про
голодування селян Богуславського району Київської
області та Первомайського району Одеської облас-
ті. 9 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20,
спр.6274, арк.137–139. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 504.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – p6.php#nom – 504](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p6.php#nom – 504)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про створення
в УСРР спеціальної трійки ДПУ з правом розгляду
справ «з повстанського руху та контрреволюції із
застосуванням вищої міри соціального захисту». 10 березня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.96. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 507.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – p6.php#nom – 507](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p6.php#nom – 507)

Доповідна записка Міловського райпарткому
Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труд-
нощі у районі та заходи надання допомоги насе-
ленню. 10 березня.

Державний архів Донецької області, ф.326, оп.1,
спр.130, арк.22. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 178.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 178](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 178)

Акт про притягнення до судової відповідальності
за невиконання хлібозаготівлі, складений головою
Великобудківської сільради Роменського району
Чернігівської області Холошею, та довідка про май-
новий стан селянина В. Лобунька. 10 березня.

НАЦІОНАЛЬНА **КНИГА ПАМ'ЯТІ** ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

Державний архів Сумської області, ф.Р-5940, оп.1,
спр.69, арк.61. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 105.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-105>

Протокол засідання бюро Золочівського райкому КП(б)У, на якому, серед інших, було прийнято рішення про оголошення доган за незадовільне виконання планових завдань по м'ясоподатку за I квартал 1933 р. секретарям партосередків Баранівської, Івашківської, Лютівської та Одноробівської сільрад і зняття з посади, виключення з партії і притягнення до судової відповідальності голови Малорогозянської сільради Зачепи (за розтрату). 10 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1,
спр.34, арк.37–38.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=228>

Доповідна записка Вінницького обласного відділу ДПУ голові ДПУ УСРР про тяжкий продовольчий стан, смертність населення в окремих районах і необхідність надання допомоги голодуючим. 11 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.146–148. Копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 179.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-179>

Телеграма Одеського обкому партії до ЦК КП(б)У про тяжкий продовольчий стан у містах області та необхідність термінових заходів допомоги голодуючим. 11 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.144. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 180.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-180>

Лист Мелітопольського райкому партії Дніпропетровському обкому КП(б)У про погіршення продовольчого стану в районі та заходи допомоги населенню. 11 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.179–180.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 181.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-181>

Спецдонесення транспортного відділу ДПУ Катерининської залізниці Дніпропетровському обкоміві КП(б)У про смертність від голоду на залізничних вокзалах. 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.198–199.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Україні. – № 511.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r6.php#nom-511>

Інформація Дніпропетровського обкому КП(б)У до ЦК КП(б)У про тяжкий продовольчий стан, смертність від голодування у області та необхід-

ність надання додаткової допомоги населенню продуктами харчування й медикаментами. 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20,
спр.6277, арк.193–196. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 182.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-182>

Довідка ДПУ УСРР про продовольчі труднощі та вражені голодуванням райони України (подано відомості про голодування у лютому–березні голодувало 11 067 родин у 738 населених пунктах 139 районів). 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20,
спр.6274, арк.149–158. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 183.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-183>

Довідка ДПУ УСРР про продовольчі труднощі в Уманському районі Київської області та смертність від голоду. 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.2296, арк.10. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 35.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-35>

Лист Київського обласного відділу ДПУ голові ДПУ УСРР про тяжкий продовольчий стан, посилення смертності у ряді районів області і заходи надання допомоги населенню. 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20,
спр.6274, арк.185–190. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 184.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-184>

Лист Київського обласного відділу ДПУ голові ДПУ УСРР про тяжкий продовольчий стан, посилення смертності у районах Черкащини і заходи по наданню допомоги населенню. 12 березня.

Голод 1932–1933 років на Україні. – К., 1990. – С.433–437.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-36>

Доповідна записка наркома землеробства УРСР О. Одинцова С. Косіору «Про стан в Уманському, Шполянському, Біловерківському районах на Київщині», складена за результатами особистого обстеження сіл регіону. 12 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274. Оригінал.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odyncov.php>

Доповідна записка М. Хатаєвича про продовольчі труднощі у селах області. 12 березня.

АП РФ, ф.3, оп.61, спр.794, с.68–72.
Опубл.: Операція «Голодомор»: Когда безумствует мечта//Родина. – 2007. – № 1, январь. – С.73–75.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Rodina.php#nom-05>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Протокол засідання бюро Тростянецького райкому КП(б)У про тяжкий продовольчий стан у районі, збільшення смертності через голодування в селах Боромля, Жигайлівка, Бранцівка, Білка, несвоєчасне поховання померлих у с. Жигайлівка, організацію харчової допомоги голодуючим, створення спеціального фонду для надання допомоги комуністам, комсомольцям, колгоспному активу Охтирського району Харківської області. 12 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-38, оп.1, спр.38, арк.19–20. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 106.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-106>

Протокол позачергового об'єднаного засідання бюро Мелитопільського райпарткому та районної КК про виконання невідкладних заходів щодо запобігання випадків голодної смерті та людоїдства. 13 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2, спр.2, арк.23.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область... – № 53.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-53>

Лист Наркомзему УСРР і Київського обкому партії до ЦК КП(б)У про заходи господарської та продовольчої допомоги районам Київської області. 14 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.15–17. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 185.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-185>

Із доповідної записки Наркомзему УРСР політбюро ЦК КП(б)У про голодування населення Уманського, Білоцерківського та Шполянського районів Київської області, факти людоїдства і необхідність надання продовольчої та медичної допомоги. 14 березня.

Чорна книга України. – С.178–181.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 37.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Cherk-1933.php#nom-37>

Записка Наркомзему УСРР до ЦК КП(б)У про голодування та смертність населення у Київській області і необхідність надання продовольчої допомоги (на додаток до першої доповідної подано відомості про голодування 32–34 районів, 123 зареєстрованих випадки людоїдства та трупоїдства). 14 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.176–177. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 187.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-187>

Повідомлення ДПУ УСРР до ЦК КП(б)У про тяжкий продовольчий стан у с. Шапарське Новопокровського району Донецької області. 14 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6274, арк.181. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 186.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-186>

Протокол наради при Харківському облпостачвідділі щодо заходів з виправлення катастрофічного стану з постачанням солі до сіл Харківської області у першому кварталі 1933 р. («27 районів зовсім не мають в наявності солі»). 14 березня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.1004, арк.28–29.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=13&doc=229>

Спеціальне повідомлення ДПУ УСРР ОДПУ про хід підготовки до весняної сівби. Не раніше 15 березня.

ЦА ФСБ РФ, ф.2, оп.11, спр.1043, арк.203–210. Засвідчена копія.

Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т.3. – С.523–526.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r6.php#nom-518>

Доповідна записка ЦК КП(б)У до ЦК ВКП(б) про хід підготовки до весняної сівби і причини тяжкого продовольчого стану в ряді областей та районів республіки. 15 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.1–14. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 188.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-188>

Лист Великопетиського райкому КП(б)У Дніпропетровської області секретарям партійних осередків і груп про надання продовольчої допомоги сім'ям військослужбовців. 15 березня.

Державний архів Херсонської області, ф.104, оп.1, спр.121, арк.2. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 190.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-190>

Інформація Великопетиського райкому партії до Дніпропетровського обкому КП(б)У про голодування та смертність населення. 15 березня.

Державний архів Херсонської області, ф.П-104, оп.1, спр.119, арк.9зв. – 10зв.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 189.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-189>

Інформаційний лист голови Снігурівської районної КК–РКІ до голови Одеської обласної КК–РКІ про випадки канібалізму у селищі Лоцкіно. 15 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2, спр.2, арк.24–25 об.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область. – № 54.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-54>

Спецповідомлення заступника начальника Одеського обласного відділу ДПУ голові Одеської

КК–РКІ про голодування робітників у Херсоні.
15 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2,
спр.2, арк.26–28.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область. – № 55.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 55](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-55)

Довідка відповідального інструктора Одеської
обласної КК–РКІ про випадки смерті від голоду у
Первомайському районі. 15 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2,
спр.2, арк.30.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область... – № 56.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 56](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-56)

Доповідна записка С. Косіора про тяжкий про-
довольчий стан напередодні посівної кампанії.
15 березня.

АП РФ, ф. 3, оп.61, спр.794, арк.73–77.

Опубл.: Операция «Голодомор»: Когда безумствует
мечта//Родина. – 2007. – № 1, январь. – С.75–76.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Rodina.php#nom – 06](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Rodina.php#nom-06)

Заява селянина В. Сенька с. Озадівки Януш-
пільського району Вінницької області до газети
«Колгоспне село» про самочинні дії сільради щодо
оподаткування й виключення з колгоспу. 15 березня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.3, спр.431, арк.4, Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 368.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1933.php#nom – 368](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-368)

Відомості про факти виїзду з колгоспів Золо-
чівського району Харківської області без відома
сільради та рішення райпарткому про заходи з
повернення утікачів. 15 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1,
спр.34, арк.41.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
pagep=14&doc=230](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=14&doc=230)

Доповідна записка заступника голови Криво-
озерської районної КК–РКІ голові Одеської обласної
КК–РКІ про випадки людоїдства у селах Секретарка
й Тридуби. 16 березня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2,
спр.2, арк.31–31 об.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область... – № 57.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 57](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-57)

Постанова бюро Одеського обкому КП(б)У про
фактичний зрив збору насіння по одноосібному
сектору та висилку за межі області 100 одноосібних
господарств. 16 березня.

Державний архів Одеської області, ф.П.-11, оп.21, спр.105.

Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область. – № 58.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Odesa – 1932 – 33.php#nom – 58](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-58)

Доповідна записка Новопокровського райкому
партії Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі
труднощі в селах і колгоспах району та надання
допомоги населенню. 16 березня.

Державний архів Донецької області, ф. 326, оп.1,
спр.130, арк.28–29. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 191.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 191](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-191)

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про заходи,
спрямовані на подолання голоду в Київській облас-
ті (серед першочергових заходів – «боротьба з
поширенням контрреволюційними елементами
провокаційних чуток», продовольча допомога пере-
дусім «добросовісним колгоспникам», диференці-
йована допомога одноосібникам; заслання на пів-
ніч або мобілізація на роботи у промислові райони
певних категорій населення тощо). 17 березня.

РДАСПІ, ф.17, оп.42, спр.80, арк.40–47. Оригінал.

Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.658–660.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – p6.php#nom – 522](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-522)

Допис сількора І. Знаємського до редакції газе-
ти «Колгоспне село» про необхідність покарання
колгоспників с. Яблунівка Любарського району
Вінницької області за привласнення колгоспного
зерна для харчування. 17 березня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.3, спр.403, арк.20. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 369.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
kolekt – 1933.php#nom – 369](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-369)

Доповідна записка Вінницького обкому партії до
ЦК КП(б)У про продовольчі труднощі в області та
заходи надання допомоги голодуючому населен-
ню. 18 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.49–53. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 192.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 192](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-192)

Постанова Київського обкому КП(б)У про надан-
ня допомоги молоком дітям і хворим у Сквирському,
Білоцерківському та Володарському районах
області. 18 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.69. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 193.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 193](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-193)

Протокол засідання Бабанського райвиконкому
Київської області про організацію медичного хар-
чування для виснажених від голоду. 19 березня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.9, спр.150, арк.114–145.

Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 370.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine
– Cherk – 1933.php#nom – 39; http://www.archives.gov.ua/Section
s/Famine/Publicat/Fam – kolekt – 1933.php#nom – 370](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-39)

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Постанова Київського обкому КП(б)У про посилення роботи партійних, радянських і господарських органів із надання продовольчої допомоги населенню та про відповідальність керівників за здійснення цих заходів. 19 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6275, арк.77–78. Копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 194.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 194

Доповідна записка Прилуцького райпарткому до бюро Чернігівському обкому КП(б)У про напружений стан з продовольством в районі, настрої населення та заходи щодо надання допомоги продуктами харчування. 19 березня.

Державний архів Чернігівської області, ф. 470, оп. 1, спр.77, арк.167–171. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 195.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 195

Протокол об'єднаного засідання бюро Чугуївського райкому КП(б)У і президії районної КК Харківської області про обговорення закритого листа П. Постишева від 2 березня 1933 р. про підготовку до весняної сівби і постанова про виконання викладених у листі вказівок щодо заходів по збиранню у селян прихованого насіння, застосовуючи заохочення активістів у вигляді відсотка від вилученого зерна, а також організації охорони комор. 19 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-78, оп. 1, спр.63, арк.86–88.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=232>

Постанова ЦК ВКП(б) про поліпшення постачання хлібом робітників і студентів УСРР. 20 березня.

РДАСПІ, ф. 17, оп.3, спр.918, арк.24. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 196.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 196

Доповідна записка Уманського райпарткому Київської області до ЦК КП(б)У про тяжкий продовольчий стан у місті та селах району і заходи допомоги населенню. 20 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6275, арк.85–88. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 197.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom> – 40; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 197

Доповідна записка Дніпропетровського обкому партії Наркомату постачання СРСР і ЦК КП(б)У про погіршення продовольчого постачання промислових підприємств області та заходи щодо забезпечення виконання планів централізованих поставок продовольства. 21 березня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20,

спр.6377, арк.103–107. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 198.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 198

Постанова Зміївського райкому КП(б)У Харківської області про надання продовольчої допомоги окремим голодуючим колгоспникам та одноосібникам. 21 березня.

Державний архів Харківської області, ф. 72, оп.1,

спр.55, арк.31. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 199.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 199

Постанова бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області «Про підготовку корів до сівби» щодо завдання партосередкам вжити заходів до забезпечення корів ярмами та навчити їх ходити під ярмом. 21 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп. 1, спр.16, арк.119.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=757>

Постанова Київського обкому КП(б)У про розгортання комерційної торгівлі хлібом з 5 квітня та поліпшення постачання продовольством населення Києва. 23 березня.

Державний архів Київської області, ф. 5, оп. 1, спр.19, арк.95. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 200.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 200

Таємний протокол Ізюмського райкому КП(б)У щодо прийняття до керівництва та виконання листа П. Постишева від 21 березня 1933 р. про організацію продовольчої допомоги нужденним сім'ям колгоспників, червоноармійців і трудящих одноосібних господарств (організувати обов'язковий збір з господарств, що мають корів і курей, по стакану молока і 1 яйцю, впродовж п'яти днів вилучити в м. Ізюмі весь бродячий елемент і проводити такі облави кожні 3–5 днів) та ін., серед них – рішення, за поданням транспортного відділу ОДПУ, про виведення її виключення з партії та комсомолу. 23 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-59, оп. 1, спр.23, арк.151–155.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=236>

Повідомлення сількора Б. Яйчука до газети «Колгоспне село» про бюрократичну тяганину з розглядом скарги селянина Ф. Беркала з с. Красногорівки Харківської області. 24 березня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.2, спр.741, арк.30. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 371.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 371

Протокол №53 засідання бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області про обговорення телеграми Сталіна і Молотова від 24 березня щодо проведення понаднормової сівби та телеграми

Постишева про засипку насіння, з постановою поновити тиск на селян, пошук «чорних комор», добитися, щоб у районі, замість 4–5 ц, щоденно заготовлювати по 750 ц насіння. 24 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1, спр.16, арк.132 – 134.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=14&doc=758>

Постанова Лебединського райвиконкому Харківської області «Про організацію харчової допомоги дитячому населенню». 24 березня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.89. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 107.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-107>

Протокол засідання бюро Золочівського райкому КП(б)У Харківської області про підсумки проробки в партосередках листа П. Постишева щодо закінчення засипки насінневих фондів та облік політичних виступів під час його обговорення, а також про проведення в районі понадранньої сівби і готовність до масової сівби, розукрупнення Великорогозянської артілі «Червоні лани» на три колгоспи та завдання по виконанню м'ясоподатку за I квартал 1933 р. 25 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-96, оп.1, спр.34, арк.43–46.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=14&doc=239>

Постанова бюро Недригайлівського райкому КП(б)У про факти смерті від голоду мешканців сіл Рубанка, Недригайлів, Курмани, Зеленківка Недригайлівського району Чернігівської області. 25 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-37, оп.1, спр.33, арк.132. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 108.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-108>

Із протоколу позачергового засідання Липоводолинського райкому КП(б)У про розгляд листа П. Постишева про організацію допомоги колгоспникам та одноосібникам, що мають харчові утруднення. 26 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.93. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 109.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-109>

Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП(б)У про продовольчі труднощі й організацію харчової допомоги колгоспникам м. Охтирка, сіл Олешня, Хухра, Кириківка, Яблучне Охтирського району Харківської області. 26 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.101. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 110.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-110>

Відомості ЦК КП(б)У про надання продовольчої допомоги областям УСРР та АМСРР. Не раніше 27 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6377, арк.187. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 201.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-201>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відпуск 18,6 тис. т ярї пшениці на насіння для України в обмін на озиму пшеницю й жито. 27 березня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.106. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 534.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-534>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про норми вивізу зернових в Україні. 27 березня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.919, арк.14. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 535.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-535>

Директивний лист Одеського обкому КП(б)У й Одеського облвиконкому до Миколаївського міськкому партії та міськвиконкому про вжиття рішучих заходів щодо ліквідації голодування населення й відповідальність службових осіб за проведення цієї роботи. 27 березня.

Державний архів Миколаївської області, ф.6, оп.1, спр.473, арк.41–42. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 202.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-202>

Постанова бюро Улянівського райкому КП(б)У про організацію продовольчої допомоги за рахунок місцевих ресурсів селянам сіл Верхосулка, Штепівка, Терни, Марківка, Улянівка Улянівського району Харківської області. 27 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.180. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 111.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-111>

Доповідна записка бригади Донецького обкому КП(б)У про результати перевірки випадків голодування селян у Верхньотеплянському районі. 28 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.237, арк.125–126. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 537.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-537>

Повідомлення Рубежанського райкому КП(б)У Донецькому обкому партії про випадки голодування у районі та заходи продовольчої допомоги населенню. 29 березня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Донецької області, ф.П-326, оп.1,
спр.130, арк.35.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 203.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 203](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-203)

Відомості про розстріляних у 1933 р. «за забарвленням». 29 березня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.142.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52387>

Протокол засідання бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області, проведеного шляхом опитування, про випадки великої кількості отруєнь і смертей по селах Мечбилове і Петрівське-І внаслідок споживання робітниками в їдальні МТС і сім'ями розкуркулених муки з реп'яха і потолочі, з постановою провести серед населення роз'яснювальну роботу щодо шкідливості споживання муки з цього бур'яну, а також просити Постишева збільшити централізовані поставки для Петрівської МТС, аби наряди розраховувалися не на 32 особи, а на усіх 100 робітників МТС. 30 березня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1,
спр.16, арк.136–137.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=14&doc=759](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=759)

Протокол засідання бюро Недригайлівського райкому КП(б)У Чернігівської області про оголошення догани уповноваженому райкому по с. Рубанка Юхименку за приховування випадків смерті селян від голоду. 30 березня.

Державний архів Сумської області, ф.П-37, оп.1,
спр.33, арк.136. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 112.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 112](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-112)

Лист Павлоградського райпарткому до Дніпропетровського обкому КП(б)У про голод і людодієство у с. Межиричі. 30 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6277, арк.233–235.
Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 538.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – r6.php#nom – 538](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r6.php#nom-538)

Постанова ЦК КП(б)У про хід підготовки до весняної сівби й організацію продовольчої допомоги населенню у Київській області. 31 березня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.282, арк.107–110. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 204.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 204](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-204)

Службова записка начальника УСО ДПУ УСРР Букшпана начальника УСО ОДПУ Генкіну щодо кількості розстріляних упродовж 1933 р. за постановою Судової трійки при колегії ДПУ УСРР. 31 березня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.143.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52388>

Доповідна записка Коростишівського райпарткому Київському обкому КП(б)У про необхідність продовольчої допомоги району. 1 квітня.

Державний архів Житомирської області, ф. 358, оп.1,
спр.79, арк.32–34. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 205.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 205](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-205)

Зведення інформаційного сектора оргінструкторського відділу ЦК КП(б)У про факти голоду і недоїдання по окремих областях республіки. 1 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20,
спр.6275, арк.124–131. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932 – 1933 років на Україні. – № 206.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 206](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-206)

Зведення інформаційного сектора оргінструкторського відділу ЦК КП(б)У про факти людодієства на Черкащині. 1 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.2296, арк.76–77. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 41.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine –
Cherk – 1933.php#nom – 41](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-41)

Доповідна записка секретаря Петрівського райпарткому Галіборенка до ЦК КП(б)У про загрозливий стан тяглової сили в районі, що може спричинити зрив посівної кампанії (з січня 1931 р. по 5 березня 1933 р. у районі залишилось 7075 коней, з яких 43% є виснаженими і непридатними до роботи, а у вирішальних колгоспах виснажених коней нараховується від 50 до 75%), з проханням направити на допомогу району трактори Лозівської МТС. 2 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.П-97, оп.1,
спр.16, арк.140 – 142.
[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=14&doc=760](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=760)

Постанова Київського обкому КП(б)У про стан підготовки до комерційного продажу хліба. 3 квітня.

Державний архів Київської області, ф.5, оп.1,
спр.19, арк.121–122. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 207.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 207](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-207)

Заява курсанта військової частини І. Красюкадо Черкаської районної РСІ про надання допомоги його родині, яка голодує. 3 квітня.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп.1,
спр.36, арк.42. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 42.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine –
Cherk – 1933.php#nom – 42](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-42)

Заключення комісії з обстеження стану обслуговування спецпереселенців у районах Одеської області. 4 квітня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, д. 1,
арк.125–128.
Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область... – № 59.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Odesa – 1932 – 33.php#nom – 59](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-59)

Секретна постанова фракції КП(б)У Харківського облвиконкому «Про поворотну продовольчу допомогу колгоспникам та одноосібникам, які найбільш її потребують», що передбачала видачу хліба на час весняної сівби тільки тим селянам 20 перелічених у постанові районів, які сумлінно працюють, під їхнє письмове зобов'язання про його повернення натурою з нового врожаю, та рішення бюро Харківського обкому КП (б)У про затвердження цієї постанови, ухвалене шляхом опитування членів бюро. 4 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.3, арк.27–35, 46–60, 66, 82, 158.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? page=14&doc=304](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=304)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про забезпечення посівної кампанії в Україні (йдеться про додатковий відпуск насінневої позики у розмірі 240 тис.пудів зерна та 30 тис.пудів соняшника з поверненням із врожаю 1933 р. з 10% нарахуванням на покриття адміністративних і транспортних видатків держави). 5 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.920, арк.4. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 208.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 208](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-208)

Доповідна записка Новопсковського райпарткому Донецькому обкому КП(б)У про факти труподства та заходи щодо подолання голоду. 5 квітня.

Державний архів Донецької області, ф. 326, оп. 1, спр. 130, арк.38. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 209.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 209](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-209)

Протокол пленумсекції постачання Харківського міськвиконкому щодо розгляду питань про стан громадського харчування в II кварталі 1933 р. і хлібостачання м. Харкова у квітні 1933 р. У виступах представників заводів Харкова зазначено численні факти поганого постачання і зловживань на підприємствах громадського харчування (замість крупи їдальні отримують сміття, не надходять м'ясо, цукор, продукти розкрадаються у дорозі, відсутність контролю за якістю обідів і санітарним станом кухонь та їдалень, а «коли ми звернулись до Тресту, то одержали відповідь – «поїжджайте на село, там побачите, чим годують»), а також пропозиції запровадити торгівлю комерційним хлібом у хліборозподільниках, розконсервувати кустарні хлібопекарні, щоб зменшити черги, посилити контроль за хліборізчиками, які обважують та обраховують робітників тощо. 5 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6, спр.306, арк.41 – 44.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? page=14&doc=578](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=578)

Витяг із обвинувального висновку у справі «контрреволюційної шкідницької організації у сільському господарстві Одеської області». 7 квітня.

ДА СБУ, ф.13, спр.72, арк.1–24. Оригінал.

Опубл.: Розсекречена пам'ять – № 49.

<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Постанова бюро Київського обкому КП(б)У про підготовку до розгортання комерційної торгівлі хлібом у Києві. 7 квітня.

Державний архів Київської області, ф.П-5, оп.1, спр.19, арк.123.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 210.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 210](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-210)

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про дозвіл на разовий продаж борошна робітникам Харкова. 8 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.148. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 545.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig2007 – p6.php#nom – 545](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-545)

Список колгоспів і сільрад Липоводолинського району Харківської області, яким було надано харчову допомогу. 9 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.121. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 113.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Sumy – 1932 – 33.php#nom – 113](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-113)

Постанова бюро Київського обкому КП(б)У про хід комерційної торгівлі хлібом. 10 квітня.

Державний архів Київської області, ф. 5, оп.1, спр.19, арк.134. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 211.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 211](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-211)

Постанова бюро Петрівського райкому КП(б)У Харківської області «Про збір сільгосппродуктів по району для надання допомоги колгоспникам, які бідують, та одноосібним господарствам» щодо відсутності результатів збору молока, яєць й інших продуктів, внаслідок чого тільки у 47 з 85 колгоспів відкрито дитясла, та необхідності відкриття стаціонарів у п'яти селах для лікування хворих із набряками. 10 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. 97, оп.1, спр.16, арк.161. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 212.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 212](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-212)

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php? page=14&doc=761](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=761)

Постанова бюро Київського обкому КП(б)У про харчову позику Богуславському району. 11 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.150.

Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 213.

[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam – Pyrig – 1933.php#nom – 213](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-213)

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про надання Україні додаткової насінневої позики у розмірі 5200 т. 12 квітня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 14, арк. 145. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 549.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-549>

Лист до редакції «Колгоспне село» від групи колгоспників с. Великі Голяки Попільнянського району Київської області про несправедливе обкладання молокоподатком. 13 квітня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп. 2, спр. 653, арк. 54–55. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 372.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-372>

Скарга колгоспника О. Турченка з с. Войнівки Чутівського району Харківської області до газети «Колгоспне село» про неправомірність штрафування по молокоздачі від нетільної худоби. 13 квітня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп. 2, спр. 653, арк. 52. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 373.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-373>

Директивна записка по ВЧ начальника ЕКУ ОДПУ Миронова начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму про проведення перевірки зернових відходів, які млини й елеватори відпускають комбікормовим заводам і колгоспам. Не пізніше 13 квітня.

ДА СБУ, ф. 68, спр. 228, арк. 45–46.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52247>
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52248>

Телеграма посівтрійки Наркомзему УСРР до Дніпропетровського земельного управління щодо використання корів на польових роботах. 14 квітня.

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 14, спр. 655, арк. 8. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 550.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-550>

Постанова президії Валківського райвиконкому Харківської області «Про підсумки мобілізації коштів за I квартал і плян мобілізації коштів II кварталу» з констатацією, що районом провалено план I кварталу (виконано на 49,8%), а найнижчі показники по Рідкодубівській (15,6%), В'язівській (26%), Коломацькій (15,1%) і Шелестівській (22,6%) сільрадах, і винесенням головам зазначених сільрад доган зі зняттям із роботи і притягненням до судової відповідальності, а також про організацію районної фінансової естафети ім. 1-го Травня, єдиного районного фінансового дня, залучення до збору коштів вчителів, піонерів і комсомольців. 14 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 2, спр. 26, арк. 45, 46, 46 а.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=253>

Лист Межівського райкому КП(б)У і райвиконкому до Дніпропетровського обкому КП(б)У про необ-

хідність додаткової продовольчої допомоги району. 15 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6275, арк. 164–165.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 214.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-214>

Ухвала зборів колгоспного активу Кобзарівської сільради Валківського району Харківської області за участі уповноваженого райкому КП(б)У Осіпова про 100% вихід на Великдень колгоспників та одноосібників на роботу. 15 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1886, оп. 2, спр. 26, арк. 51, 51а.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=256>

Лист секретаря Вінницького обкому КП(б)У С. Косіору про тяжкий стан з продуктами харчування та заходи щодо забезпечення населення області продовольчими товарами, надання медичної допомоги. 16 квітня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6275, арк. 152–156. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 215.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-215>

Наказ ДПУ УСРР № 165 про накладення адміністративних стягнень на співробітників Сумського міського відділу ДПУ УСРР. 16 квітня.

ДА СБУ, ф. 68, спр. 228, арк. 47.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52241>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про посівну кампанію на Північному Кавказі та в Україні, зокрема про додаткову насінневу позику. 16 квітня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 14, арк. 122. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 552.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-552>

Заява члена колгоспу Л. Яцуна до правління сільськогосподарської артілі «Більшовицька перемога» с. Заруддя Роменського району Чернігівської області про надання допомоги його голодуючій родині. 16 квітня.

Державний архів Сумської області, ф. Р-6152, оп. 1, спр. 1, арк. 6. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 114.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-114>

Матеріали для віддачі під суд п'яти селян, які не сплатили грошових податків і не виконали плану м'ясозаготівлі (витяг із протоколу пленуму Рубанівської сільради Валківського району Харківської області, довідки-характеристики та супроводжувальний лист до Валківської районної міліції). 16 квітня.

Державний архів Харківської області, ф. Р-1894, оп. 1, спр. 8, арк. 76, 77, 77 зв., 78–82.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=539>

Доповідна записка ЦКК – НК РСІ до РНК СРСР «Про стан колгоспної торгівлі» та випадки споживання голодуючим населенням страв з дохлятини. 17 квітня.

ЦДАВО України, ф. 539, оп.11, спр.694, арк.3–5. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 374.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-374>

Заява робітника залізничної станції Черкаси І. Майбороди до Черкаської районної РСІ Київської області про видачу хлібних карток його голодуючій дружині. 17 квітня.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп. 1, спр.36, арк.46–46 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 43.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-43>

Лист Валківського райфінвідділу до всіх сільрад з тлумаченням виконання постанови Харківського облвиконкому від 9 квітня 1933 р.: списання безнадійних недоплат проводити тільки на вислані господарства, а всі інші вибулі господарства занести до окремого списку для розшуку неплатників через органи міліції та ДПУ. 17 квітня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.2, спр.26, арк.44.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=257>

Повідомлення політсектора Донецького обласного земельного відділу Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі, смертні випадки та людоїдство. 19 квітня.

Державний архів Донецької області, ф. 326, оп.1, спр.130, арк.47. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 216.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-216>

Протокол засідання бюро Липоводолинського райкому КП(б)У про зниження впродовж 1933 р. через незадовільне харчування вдома проценту відвідування шкіл учнями сіл Поділки, Синівка, Підставки, Байрак Липоводолинського району Харківської області й організацію гарячих сніданків по школах для учнів, що потребують харчової допомоги. 19 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.127–128. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 115.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-115>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про сівбу в Україні, зокрема про додаткову насінневу позику. 20 квітня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.921, арк.24. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 556.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-556>

Протокол засідання правління колгоспу ім. Балицького Дніпропетровської області про відсутність хліба та фінансів для оплати праці колгоспників. 20 квітня.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 375.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-375>

Лист Миколаївського міськкому КП(б)У Одеської області до секретарів сільпартосередків та уповноваженим міськкому щодо першочергового забезпечення продуктами харчування тяжко хворих. 21 квітня.

Державний архів Миколаївської області, ф.П-6, оп.1, спр.608, арк.77.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 218.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-218>

Вирок Одеського обласного суду у справі злочинів представників влади у Арбузинському районі Одеської області щодо населення при проведенні компанії хлібозаготівлі. 21 квітня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2, спр.1, арк.36–38.

Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область... – № 60.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-60>

Постанова секретаріату Миколаївського міськкому КП(б)У Одеської області про збільшення норми видачі хліба по місту. 21 квітня.

Державний архів Миколаївської області, ф.1, оп.1, спр.474, арк.220. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 217.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-217>

Постанова РНК СРСР про продовольчу і фуражну допомогу Україні на умовах позик. 26 квітня.

ДАРФ, ф. 5446, оп.1в, спр.468, арк.37–38. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 559.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-559>

Довідка Наркомату охорони здоров'я УСРР про заходи щодо надання продовольчої та медичної допомоги населенню, дітям голодуючих районів. 26 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.177–181. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 219.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-219>

Доповідна записка завідувача Роменським дитячим будинком до Роменського районного відділу народної освіти Чернігівської області про незадовільний стан дитячого будинку та зростання кількості вихованців. 28 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6012, оп.1, спр.6, арк.24–25. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 116.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-116>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Протокол засідання бюро Глухівського райкому КП(б)У про відміну рішення Дунаєцької сільради Глухівського району про повернення відібраної у одноосібників землі, організацію їдальні відповідальних працівників, виділення уповноважених на посів-кампанію, організацію міжколгоспної допомоги посів-матеріалом в Глухівському районі Чернігівської області. 29 квітня.

Державний архів Сумської області, ф.П-39, оп.1, спр.307, арк.20–21. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 117.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-117>

Директива Мелітопольських райкому КП(б)У і райвиконкому Дніпропетровської області головам колгоспів, сільських рад, секретарям партійних осередків про порядок розподілу продовольчої позики серед населення району. 29 квітня.

Державний архів Запорізької області, ф. 233, оп.3, спр.2, арк.118. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 220.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-220>

Доповідна записка Павлоградського райкому КП(б)У Дніпропетровському обкомові КП(б)У про становище в районі. 30 квітня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.182–186. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 562.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-562>

Витяг із інформаційного бюлетеня РАТАУ про посилення спекуляції сільгосппродуктами в умовах голоду. 30 квітня.

ЦДАВО України, ф. 337, оп.1, спр.12061, арк.75–76. Склографічний примірник.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 376.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-376>

Витяг із обвинувального висновку у справі про «контрреволюційну змову» в сільському господарстві. Квітень.

ДА СБУ, ф.13, спр.131, арк.1–144. Друкарський примірник.
Опубл.: Розсекречена пам'ять... – № 50.
<http://www.ssu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=69754>

Лист жителя с. Нечаївка Черкаського району Київської області П. Куліша до районної РСІ про виселення його з хати та голодування родини. 4 травня.

Державний архів Черкаської області, ф.П-143, оп. 1, спр.36, арк.75–75 зв. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 44.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-44>

Постанова ЦК КП(б)У про боротьбу з дитячою безпритульністю. 6 травня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.10, арк.32 – 36. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 221.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-221>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про надання насінневих позик для проведення сівби в Україні. 8 травня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.922, арк.20. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 565.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-565>

Зведені відомості про заяви правліль артілей, сільрад, комун до Балаклійського райвиконкому Харківської області про надання продовольчої допомоги голодуючим. 8 травня – 17 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.29, 30, 46, 48, 55, 61, 63–65, 68, 70, 84, 224. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 385.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-385>

Наказ ДПУ УСРР № 208 про незаконні дії Чернігівської обласної інспекції резервів ДПУ УСРР. 9 травня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.48.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52242>

Протокол засідання комісії сприяння боротьбі з безпритульними Балаклійського райвиконкому Харківської області «Про стан будинків безпритульних» щодо невинуватого відправлення безпритульних дітей із сіл району до райцентру і навіть до м. Харкова замість розміщення їх у дитяцях, на дитмайданчиках на місцях, з дорученням райвідділу ДПУ покарати винних, а також про заходи щодо організації ізолятору для підібраних дітей і реорганізації двох дитбудинків в один тощо. (У протоколі зазначено що в Балаклійському тимчасовому будинку безпритульних утримується 300 дітей, число їх постійно збільшується, очікується прибуття 200 дітей із м. Харкова). 9 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.212–213.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=243>

Заява секретаря осередку ЛКСМУ с. Кашпури Приходька та секретаря Кашпурівської сільради Роменського району Харківської області Прокопенка до політбюро ЦК КП(б)У про зловживання та пере-кручування під час хлібозаготівлі по Кашпурівській сільраді. 10 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5934, оп.1, спр.117, арк.1–5. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 15.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-15>

Повідомлення начальника міліції Балаклійського району Харківської області про збільшення дитячої безпритульності в умовах масового голоду. 11 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.195. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 377.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-377>

Зведення начальника Балаклійського районного відділу міліції до секретаря райкому КП(б)У, голови райвиконкому та начальника райвідділу ДПУ щодо підбирання під час кампанії з ліквідації безпритульності 300 безпритульних дітей у райцентрі Балаклія Харківської області та селах району і продовження перебування дітей із сусіднього Петрівського району. 11 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.195.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=265>

Заява харків'янина Х. Родіоновського до Харківського обласного прокурора про відмову йому у видачі паспорта, через що його сім'я з трьома дітьми від 6 до 12 років «буквально приречена на голодну смерть», з проханням переглянути рішення паспортного столу, мотивуючи, що він ані за соціальним походженням, ані за іншими ознаками не підпадає під категорію осіб, які не мають права на одержання паспорта. 11 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1930, арк.88
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=579>

Таємний лист секретаря Балаклійського райкому КП(б)У Харківської області та голови райвиконкому до секретарів партосередків і голів сільрад щодо необхідності самостійно, не сподіваючись на допомогу від району, вжити заходів по боротьбі з безпритульністю дітей, припиненню їхнього відходу та від'їзду із своїх сіл, організації з цією метою гарячих сніданків у школах, надання допомоги при дитяслах і дитмайданчиках усім дітям, без поділу їх на «колгоспних та одноосібних». 12 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.148.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=269>

Доповідна записка голови Сумської міськради Саратікова на ім'я секретаря Харківського обкому КП(б)У Капелінського про загрозове продовольче становище колгоспів Сумського району попри «мобілізацію внутрішніх ресурсів міста за рахунок самообмеження споживання останнього, фонди вичерпуються й за 4–5 днів вони будуть вичерпані», а також про реєстрацію 1612 випадків гострих захворювань з набряками і повною втратою працездатності та 5 тис. виснажених осіб, до 20% опухлих дітей, з проханням надання 490 ц термінової продовольчої позики. 13 травня

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.3, арк.36 – 39.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=14&doc=268>

Доповідна записка Харківського міського відділу охорони здоров'я про становище хворих і виснажених від голоду дітей. 14 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.9. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 378.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-378>

Лист батьків червоноармійця А. Міщенко сину про свавілля колгоспного активу с. Руська Поляна Черкаського району Київської області та факти людоїдства. 14 травня.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп.1, спр.36, арк.40. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 45.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-45>

Доповідна записка завідувача відділу охорони здоров'я Харківського міськвиконкому Воробйовського й інспектора Охматдиту Ходової щодо розширення у м. Харкові впродовж квітня – травня 1933 р. мережі дитбудинків і розгортання понад 1000 ліжок для дітей до чотирьох років у Цитовських і Салтівських бараках (зазначені назви установ з кількістю дітей), евакуації підібраних на вулицях Харкова дітей у райони області, а також відкриття в м. Харкові нових дитячих лікарень і збільшення кількості ліжок в існуючих і пропозицій для вжиття невідкладних заходів до зниження смертності серед дітей на ґрунті виснаження (у травні в м. Харкові зафіксовано 30% смертності серед дітей). 14 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.9–9 зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=444>

Протокол засідання бюро Тростянецького райкому КП(б)У Харківської області про незадовільний стан харчування учнів Тростянецького агротехнікуму. 15 травня.

Державний архів Сумської області, ф.П-38, оп.1, спр.36, арк.38. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 16.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-16>

Довідка Охматдиту Харківського міськвиконкому щодо кількості дитячих будинків і ясел у м. Харкові та дітей в них станом на 15 травня 1933 р. 15 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.10.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=762>

Відомості про масштаби голодування у районах Вінницької області станом на 30 квітня та 15 травня 1933 р.: охоплено голодом відповідно 385 і 400 сіл, голодували 11894 і 13852 осіб, померло 6007 осіб. Не раніше 15 травня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Вінницької області, ф. 136, оп.3, спр.80, арк.53. Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 222.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-222>

Лист командира 14-го Акмолинського полку військ ОДПУ до голови Лебединської міської ради та голови РСІ про надання негайної допомоги голодуючій сім'ї червоноармійця В. Мариці у м. Лебедин Харківської області. 16 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.6. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 120.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-120>

Протокол засідання президії Шульгинської сільради Старобільського району Донецької області про розкуркулення й висилку за межі України середняка Ф. Волошина. 17 травня.

Державний архів Луганської області, ф.Р-1202, оп.1, спр.109, арк.17. Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 379.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-379>

Доповідна записка Вінницької обласної оздоровчої комісії про голод, смертність і людодіство в районах області. 17 травня

Державний архів Вінницької області, ф. 136, оп.3, спр.80, арк.56–57. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 223.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-223>

Заява секретаря Хуторянської сільради Черкаського району Київської області А. Коби до районної РСІ про голодування його родини. 18 травня.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп.1, спр.36, арк.102–102 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 46.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famie-Cherk-1933.php#nom-46>

Листівка із закликом проти радянської влади, хлібозаготівель, комсомолу, які сприяли Голодомору. 20 травня.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-5625, оп.1, спр.5305, арк.28. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 47.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famie-Cherk-1933.php#nom-47>

Постанова президії Роменського райвиконкому про утворення районного харчового фонду для допомоги пухлим від голоду колгоспникам Роменського району Чернігівської області. 20 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4549, оп.1, спр.356, арк.19. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 121.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-121>

Наказ ДПУ УСРР № 230, зокрема про перебудову роботи на селі. 23 травня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.49 – 52.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52244>

Заява голів колгоспів «ХТЗ» і «Хвиля пролетарів» Киселівської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому з проханням відпустити хліба для годування колгоспників під час роботи, з інформацією про те, що у них харчів залишилося на 2 – 3 дні («і більше нема ніяких харчових продуктів»). 22 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.54.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=275>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про відпуск 300 т борошна Дніпропетровській області зі союзних ресурсів постачання. 23 травня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.923, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні... – № 230.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-574>

Заява правління артiлі «Заповіт Ленiна» Балаклійському райвиконкому Харківської області про відпуск просяного лушпиння для голодуючих колгоспників. 24 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.60. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 380.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-380>

Лист голови Бригадирівської сільради Балаклійського району Харківської області до голови райвиконкому з проханням відпустити продовольчу допомогу для дитясел при колгоспах («Коли не одержимо проддопомоги, ми примушені будемо дитясла розпустити. Саме загрозливий стан в артiлі Ворошилова та дітей безпритульних і одноосібних»). 24 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.64.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=278>

Лист голови правління колгоспу «Червоний комбайн» Довгалівської сільради Балаклійського району Харківської області до голови райвиконкому про критичний стан з продовольством для колгоспників – за розрахунком, харчування вистачить насилу на чотири дні, з проханням надати розпорядження про постачання для колгоспу продуктів («інакше далі робота стане»). 24 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.59.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=279>

Доповідна записка завідуючого сільськогосподарським відділом Вінницького обкому КП(б)У секретарю обкому КП(б)У В. Чернявському про необхідність продовольчої допомоги Бершадському району. 25 травня.

Державний архів Вінницької області, ф. 136, оп.3, спр.73, арк.50. Оригінал.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-224>

Лист голови Вовчярської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому щодо вимушеного розпуску з завтрашнього дня через відсутність продуктів харчування стаціонару з 180 опухлими мешканцями сільради, з проханням допомоги («мруть по 12 душ у день»).

26 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.65.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=282>

Лист інструктора політвідділу 45-ї стрілецької Волинської дивізії до голови Лебединського райвиконкому, голови РСІ, голови сільськогосподарської артіль «Змагання» с. Малий Вистороп Лебединського району Харківської області про надання негайної продовольчої допомоги сім'ї червоноармійця Н. Коваленка. 27 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.5. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 122.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-122>

Постанова бюро Улянівського райкому КП(б)У Харківської області про заборону видачі авансів хлібом колгоспникам до виконання хлібозаготівлі. 27 травня.

Державний архів Сумської області, ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.141. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 123.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-123>

Лист помічника командира 23-го арtpолку до голови Лебединського райвиконкому про надання негайної продовольчої допомоги голодуючій родині червоноармійця В. Калити з с. Бишкін Лебединського району Харківської області. 27 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.4. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 124.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-124>

Заява голови колгоспу «Заповіт Леніна» Залиманської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому з проханням не відмовити у відпуску 20 ц просяного лушпиння для харчування колгоспників під час просапної кампанії, «так як ми маємо велику нужду в харчуванні». 27 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.60.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=285>

Коллективна доповідна записка керівників Ізюмського району до секретаря Харківського обкому КП(б)У Постишева та голови Харківського

облвиконкому Шелехеса з проханням надання району продовольчої допомоги («зараз у районі жодних ресурсів немає – усі джерела вичерпані»), з інформацією про голодування в районі понад 15 тис. сільського населення, зростання смертності по району з 170 осіб – у січні, до 1000 осіб – у травні, при масових випадках поховання померлих без реєстрації смерті, про поширення серед населення захворювань на тиф на ґрунті голоду, масового викидання батьками дітей на вулицю (за останній місяць підібрано 657 дітей), а також два випадки людоїдства. 27 травня.

Державний архів Харківської області, ф.П-2, оп.3, спр.3, арк.44, 45.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=286>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про чергову продовольчу позику Україні. 28 травня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.923, арк.26. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 225.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-225>

Заява голови правління артіль «Шлях до нового життя» Другої Андріївської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому про надання продовольчої допомоги для забезпечення громадського харчування в колгоспі та дитячих яслах у зв'язку з тим, що харчів залишилося до 15 червня, після чого роботи в колгоспі будуть припинені, а ясла – закриті. 28 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.55.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=287>

Лист С. Косіора та В. Чубаря Й. Сталіну про необхідність надання додаткової продовольчої позики окремим областям УСРР. 29 травня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6278, арк.20.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 226.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-226>

Постанова РНК СРСР про продовольчу позику Україні. 29 травня.

ДАРФ, ф.5646, оп.1в, спр.469, арк.135. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 579.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-579>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У у зв'язку з постановою ЦК ВКП(б) про авансування колгоспників області. 29 травня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.511, арк.185–185 зв. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 227.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-227>

Заява правління артіль «ХТЗ» Киселівської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому про надання продовольчої допомоги («харчового продукту в колгоспі для колгоспників

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ніякого немає, ні хлібного, ні приварочного»). 29 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.81.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=15&doc=289>

Протокол засідання бюро Жовтневого райкому КП(б)У м. Харкова про хід паспортизації, недоцільність консервації маргаринового заводу та ін. 29 травня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.58, арк.112.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=15&doc=291>

Витяг із протоколу засідання Надзвичайної комісії по боротьбі з безпритульністю щодо термінової організації, у зв'язку з перевантаженням дитбудинків і лікарень Охматдиту Харківського міськвиконкому, нового дитячого будинку для дітей ясельного віку, яких щоденно привозять з вокзалу групами по 100–120 осіб. 29 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.11
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=15&doc=763>

Лист Харківського облвиконкому до ЦК КП(б)У про заходи щодо боротьби з дитячою безпритульністю та надання допомоги голодуючим. 30 травня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6275, арк.223–225. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 228.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-228>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про продовольчу позичку Україні. 30 травня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.149. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 582.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-r6.php#nom-582>

Заява голови комуни «Жовтень» Петрівської сільради Балаклійського району Харківської області до голови райвиконкому про надання допомоги продуктами харчування («запас харчів кінчився, ні на один день не залишилось... [комуна] весь час з напруженістю щиро боролась за виконання завдань») і вказівки, як вийти з такого стану. 31 травня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.68.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pager=15&doc=294>

Акт, складений членом Ярмолинської сільради Роменського району Чернігівської області М. Костюком, про незаконне присвоєння Й. Матвієнком реквізованого у селянина Ф. Федорця печеного хліба. 31 травня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5918, оп.1, спр.88, арк.137. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 125.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-125>

Лист Харківському обкому КП(б)У та Харківського облвиконкому про незадовільну організацію продовольчої допомоги дітям і зростання кількості безпритульних дітей в області. Не раніше травня.

Державний архів Сумської області, ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.164–167. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 118.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-118>

Директивний лист Павлоградського райкому КП(б)У Дніпропетровської області про подолання розподілу продовольчої допомоги. Травень.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.П-19, оп.1, спр.863, арк.5–6. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 229.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-229>

Звернення місцевих працівників с. Олександрівна Перша до Балаклійського райвиконкому Харківської області про продовольчу допомогу в зв'язку з опуханням від голоду людей у колгоспі «Соціалістичні лани». Травень.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.78. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 381.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-381>

Заява колгоспника І. Кички до голови сільськогосподарської артілі хут. Малога Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про допомогу продуктами харчування його голодуючій родині або вихід із артілі. Травень.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.2–2 зв. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 119.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-119>

Статистичні відомості Смілянської районної інспектури народногосподарського обліку про смертність у районі. Травень.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-79, оп.1, спр.66, арк.31. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині... – № 48.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-48>

Постанова ЦК КП(б)У про надання продовольчої допомоги безпритульним дітям. 1 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.10, арк.78. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 231.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-231>

Лист Всеукраїнської комісії по боротьбі з безпритульністю установам м. Харкова і області про

асигнування додаткових коштів для госпіталізації хворих і виснажених голодом дітей. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – Док. №382.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-382>

Наказ ДПУ УСРР «Про надання всілякого сприяння у справі проведення Всеукраїнською радою ДСТ «Динамо» естафети «Навколо України». 1 червня.

ДА МВС України, ф. 46, оп.1, спр.94д, арк.57.
Друкарський відбиток.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №588.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-588>

Заява голови колгоспу «Нове життя» Баба-риківської сільради Балаклійського району Харківської області до райвиконкому про надання допомоги хлібом для дитячих ясел, які перебувають «в самому найзагрозливішому стані». 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.85.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=297>

Таємний лист наркома охорони здоров'я, заступника голови Всеукраїнської комісії по боротьбі з безпритульністю Конторовича до Харківського облвиконкому, заступника начальника Харківського облвідділу ДПУ, голови обласної комісії по боротьбі з безпритульністю Броньового, завідувача Харківського облвідділу охорони здоров'я Кірова щодо потреби в коштах на лікування виснажених дітей, підібраних на вулицях Харкова, які чекають на госпіталізацію, з проханням про асигнування передбачених коштів на розгортання в харківських лікарнях додаткових ліжок. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.18.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=298>

Запит голови Олександрівської Першої сільради, голови колгоспу «Соціалістичні лани» і уповноваженого райвиконкому до голови Балаклійського райвиконкому Харківської області, чи можна сподіватися на яку – небудь допомогу з боку району, враховуючи, що у колгоспі щоденно вибувають з ладу через недоїдання 8–10 колгоспників, лежить 20 родин пухлих, погане становище з дитяслами, бросають дітей. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.78.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=319>

Звіт про роботу Лозівського райпарткому Харківської області за період з XI до XII райпартконференції (є відомості про стан сільського господарства в 1932–1933 рр., виконання планів здачі хліба державі (за секторами), планів заготівлі м'яса, молока, картоплі, соняшника. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.П-81, оп.1, спр.42, арк.29 – 42.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=356>

Мережа дитячих закладів, організованих відділом охорони здоров'я Харківського міськвиконкому для боротьби з безпритульним дитинством. 1 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.14

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=764>

Лист Лебединського райземвідділу до сільрад і колгоспів Лебединського району Харківської області про позбавлення присадибних ділянок колгоспників за саботаж роботи у колгоспі. 2 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2709, оп.1, спр.8, арк.42. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №126.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-126>

Доповідна записка Наркомату охорони здоров'я УСРР до ЦК КП(б)У про стан здоров'я населення Київської області у зв'язку з продовольчими труднощами. 3 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6276, арк.1–7. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №232.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-232>

Повторне звернення голови колгоспу «Червоний Донець» II – ї Андріївської сільради Балаклійського району до райвиконкому з проханням надати «допомогу чим-небудь, хотя може є висівки або який-небудь послід. Дальші существовати ми не можем... так і дитяслі». 3 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.49.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=301>

Протокол засідання бюро Жовтневого райкому КП(б)У м. Харкова про винесення догани «за грубі політичні помилки», припущені у листі трикутника ВУІНО (Всеукраїнського інституту народної освіти) до підшефної Вільнянської сільради і Великописарівського райпарткому КП(б)У Харківської області з вимогою видати командировочні кошти студентам інституту, відрядженим на прополку та збирання врожаю, під загрозою їхнє відкликання. 3 червня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.59, арк.2–5.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=15&doc=303>

Протокол засідання Білоцерківського райвиконкому Київської області про продовольчу допомогу голодуючим селянам. 3–4 червня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.9, спр.150, арк.160.
Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №383.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-383>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Заява колгоспника І. Кузьменка до правління сільськогосподарської артілі «Більшовицька перемога» с. Заруддя Роменського району Чернігівської області про надання борошна його родині, яка пухне від голоду. 4 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.31. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 127.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-127>

Протокол засідання політбюро ЦК КП(б)У «Про заходи по боротьбі з дитячою безпритульністю». 5 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.168–169. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 128.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-128>

Заява колгоспника Т. Надточія до правління сільськогосподарської артілі хут. Малога Заруднянської сільради Роменського району Чернігівської області про надання борошна його голодуючий сім'ї. 5 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6152, оп.1, спр.1, арк.24. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 129.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-129>

Особистий лист начальника Харківського обласного відділу ДПУ до голови ДПУ УСРР про катастрофічне продовольче становище в області. 5 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6276, арк.39–46. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років в Україні. – № 233.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-233>

Інформація Бригадирівської сільради Балаклійського району Харківської області з позначкою «секретно» до Балаклійського райвиконкому та райпарткому КП(б)У про загрозливий стан харчування в колгоспах на території сільради, особливо в комуні «Червоний фронтовик», що захворіло від недоїдання 40 колгоспників, до 100 душ слабих, є випадки смерті від голоду ударників, із проханням надати термінову допомогу в харчуванні. 6 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р- 2762, оп.1, спр.421, арк.84.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=307>

Інформація секретаря Улянівського райкому КП(б)У до воєнкому Охтирського 68-го Червонопрапорного полку про збільшення кількості випадків смерті через недоїдання та випадок людодіства у с. Марківка Улянівського району Харківської області. 8 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-28, оп.1, спр.7, арк.138. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 130.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-130>

Термінове повідомлення Валківського райвиконкому Харківської області, що не підлягало оголошенню, до голови Кобзарівської сільради про виділення за постановою президії райвиконкому поворотної продовольчої допомоги по сільраді (для двох колгоспів – 7 ц, для одноосібників – 2 ц) на умовах насінневої позики й обов'язкового її повернення із врожаю 1933 р., і тільки тим, хто добре працює. 9 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.2, спр.32, арк.9.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=309>

Довідка Харківського обласного відділу ДПУ про виявлені випадки трупоїдства і людодіства (подано відомості про тяжке становище у 607 населених пунктах 61 району області; зафіксовано 245 випадків трупоїдства та людодіства у 41 районі). 10 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6276, арк.47. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 592.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-592>

Політлист партбюро колгоспу «Червона зірка» Летичівського району Вінницької області до райкому КП(б)У про становище у сільгоспартілі. 11 червня.

Опубл.: Слободянюк П. Я., Телячий Ю. В. «Чорна дошка» України (події 1930-х років). – Хмельницький, 2001. – С.113–115.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-593>

Лист військового комісара складу № 29 с. Балаклея до військового прокурора Українського військового округу, секретаря Охтирського райвиконкому КП(б)У, голови Охтирського райвиконкому про надання негайної допомоги голодуючим сім'ям червоноармійців у селах Грінченки, Довжик, Олешня Охтирського району Харківської області. 11 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.166. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 131.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-131>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про продовольчу позику Україні у розмірі 900 тис.пудів жита. 13 червня.

РДАСПІ, ф.17, оп.162, спр.14, арк.159. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 594.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-594>

Постанова ЦК ВКП(б) і РНК СРСР «Про хлібо – фуражний баланс до нового врожаю». 13 червня.

ДАРФ, ф. 5646, оп.1в, спр.469, арк.183 – 184.

Засвідчена копія.

Опубл.: Трагедия советской деревни. Коллективизация и раскулачивание. Документы и материалы: В 5 т. – Т. 3. – М., 2001. – С. 754–755.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom-595>

Оглядова записка політсектору МТС Київської області про голод, смертність та антирадянські настрої серед колгоспників. 14 червня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6276, арк.55–60. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 598.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom> – 598

Постанова бюро Чернігівського обкому КП (б) У про стан з постачанням хліба в області. 14 червня.

Державний архів Чернігівської області, ф. 470, оп.1, спр.42, арк.18. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 234.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 234

Постанова Чернігівського обкому КП(б)У про зрив хлібопостачання в області у червні, «що ставить під загрозу постачання робітників хлібом». 14 червня.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 597.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom> – 597

Інформаційне зведення Наркомзему УСРР про організацію громадського харчування для голодуючих колгоспників. 14 червня.

ЦДАВО України, ф. 27, оп.14, спр.75, арк.123–125. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 384.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 384

Вирок виїзної сесії судового засідання народного суду Талалаївського району про засудження групи селян с. Ярошівка Талалаївського району Чернігівської області за вбивство М. Черненко, яка вкрала відро картоплі для голодуючих братів і сестер. 19 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-5970, оп.6, спр.894, арк.35, 41–43. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 132.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 132

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про залучення військовослужбовців до збирання врожаю в УСРР. 20 червня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.925, арк.8. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 599.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p6.php#nom> – 599

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У і РНК УСРР про обов'язкове виконання плану річних зернопоставок колгоспами й одноосібниками України. 21 червня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6336, арк.35–36. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 235.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 235

Відповідь голови Лебединської районної КК–РСІ військовому прокурору м. Харкова на скаргу червоноармійця В. Калити про ненадання харчової допомоги його родині у с. Бишкінь Лебединського району Харківської області. Не раніше 23 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-805, оп.1, спр.24, арк.9. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 133.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 133

Інформація Полонського райкому КП(б)У Вінницької області про становище в районі. 24 червня.

Державний архів Хмельницької області, ф.П-269, оп.1, спр.122, арк.90–91. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 602.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 602

Протокол засідання бюро Середино – Будського райкому КП(б)У Чернігівської області про розподіл продовольчої допомоги колгоспам. 25 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1, спр.229, арк.113. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 134.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom> – 134

Лист колгоспника П. Дрозда з Чернігівської області до газети «Колгоспне село» про негативні наслідки прискореної колективізації при створенні колгоспів-гігантів. 25 червня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.2, спр.654, арк.22. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 386.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 386

Директива ЦК ВКП(б) і РНК СРСР про порядок відрахування намолочених зернових культур на внутрішні потреби колгоспів. 26 червня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6336, арк.38–39. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 236.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 236

Телеграма ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до ЦК КП(б)У та РНК УСРР про порядок повернення продовольчої, насінневої та фуражної позики колгоспами й одноосібниками України. 26 червня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6323, арк.97. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 237.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom> – 237

Директивний лист ЦК КП(б)У до обкомів і райкомів партії, політвідділів МТС і радгоспів про неприпустимість применшення даних про стан хлібів і види на врожай. 26 червня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.20, спр.6326, арк.65. Друкарський відбиток.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 604.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 604

Заява червоноармійця К. Дедика Черкаській районній РСІ Київської області про байдуже ставлення районного, сільського та колгоспного керівництва с. Талдики до тяжкого становища його родини. 26 червня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Черкаської області, ф.Р-143, оп. 1, спр.36, арк.28. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – №49.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-49>

Інформація Харківського заготівельно – галузевого об'єднання «Облмолокоптах» з позначкою «Дуже негайно», що не підлягала оголошенню, директорів ВУКООПМОЛОКОПТАХу з відомостями про здавання для експорту коров'ячого масла у термін з 1 січня по 25 червня 1933 р. у динаміці. 26 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1356, оп.1, спр.1001, арк.10.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=317>

Лист інспектора Лебединської інспектури охорони здоров'я Курси до завідуючого дитячим будинком №1 м. Лебедин Лебединського району Харківської області про зняття з хлібного постачання робітників дитячого будинку. 27 червня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-952, оп.1, спр.14, арк.8. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №135
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-135>

Лист С. Косіора секретарям райкомів КП(б)У про заборону публікувати цифри виконання плану хлібозаготівлі. Не раніше 28 червня.

Державний архів Сумської області, ф.П-23, оп.1, спр.7, арк.198. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №136.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-136>

Опис майна, конфіскованого у мешканця Кобзарівської сільради Валківського району Харківської області П. Кобзаря за несплату м'ясного податку та боргів за іншими обов'язковими платежами. 28 червня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1886, оп.2, спр.32, арк.5.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=260>

Статистичні відомості Смілянської районної інспектури народногосподарського обліку Київської області про смертність у районі. Червень.

Державний архів Черкаської області, ф.Р-79, оп. 1, спр.66, арк.30. Оригінал.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-50>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про залучення 1200 військових шоферів і 500 автомобілів, учасників територіальних військових зборів на збирання врожаю в Україні. 1 липня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.925, арк.8.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №238.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-238>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про заміну селянинові А. Блажку смертного вироку на позбавлення волі на 10 років у «поправно – трудових таборах». 1 липня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп.10, спр.10, арк.2. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №387.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-387>

Наказ ДПУ УСРР «Про оперативний облік» щодо запровадження централізованого обліку агентурних розробок і слідчих справ як у центрі, так і на периферії. 2 липня.

Архів УМВС України в Херсонській області. Накази ДПУ УСРР, т. 41, арк.36–37. Друкарський відбиток.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №607.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-607>

Телеграма Харківського облвиконкому до керівництва Балаклійського району про розподіл продовольчої позики, виділеної району облвиконкомом 25 червня 1933 р. на період збиральної кампанії. 3 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-2762, оп.1, спр.421, арк.8.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=765>

Уривок із щоденника за період від 2 січня по 3 липня 1933 р. Д. Федербуш, уродженки Галичини, іммігрантки з Польщі, заарештованої ДПУ УСРР 9 серпня 1933 р., про умови громадсько-політичного життя і побут громадян радянської України, зокрема про масштаби голоду в Україні та його причини. Зберігається в особовій архівно-слідчій справі у перекладі з польської. 3 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-6452, оп.6, спр.462, арк.25 – 35.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=766>

Лист прокурора Лебединського району Харківської області до голови Лебединської міської ради про надання негайної допомоги голодуючій родині червоноармійця С. Рибалки. 3 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2461, оп.1, спр.196, арк.83. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №137.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-137>

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про заміну вироку Дніпропетровського облсуду щодо розстрілу і строків ув'язнення селян за постановою від 7 серпня 1932 р. 4 липня.

ЦДАВО України, ф. 24, оп.10, спр.6, арк.2–3. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №388.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-388>

Витяг з протоколу об'єднаного засідання Липоводолинського райкому КП (б) У та політвідділу МТС про облік безгосподарних і покинутих посі-

вів у селах Липоводолинського району Харківської області та направлення неповнолітніх дітей-сиріт до інтернатів. 4 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-24, оп.1, спр.91, арк.214. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 138.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-138>

Протокол об'єднаного засідання бюро Лебединського райкому КП(б)У та президії районної КК про наслідки перевірки врожайності зернових та оподаткування хлібом у селах Михайлівка, Червене, Межиріч Лебединського району Харківської області.

Державний архів Сумської області, ф.Р-805, оп.1, спр.25, арк.12. Копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 139.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-139>

Витяг із доповіді секретаря Чернігівського обкому КП(б)У П. Маркітана на Другому обласному з'їзді колгоспників-ударників. 5 липня.

Державний архів Чернігівської області, ф. 470, оп.1, спр.69, арк.58–62. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 239.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyryg-1933.php#nom-239>

Повідомлення ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У про смерть М. Скрипника та некролог. 8 липня.

Правда. – 1933. – 8 июля.

Опубл.: Національні відносини в Україні у ХХ ст. – С.210–211.

http://www.history.univ.kiev.ua/ukrbooks/doc1921_85.html#67

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Ільницького начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму та всім начальникам ЕКВ ПП ОДПУ щодо оперативних заходів із обслуговування хлібозаготівельної кампанії. 9 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.53–58.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52267>

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Ільницького начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму та всім начальникам ЕКВ ПП ОДПУ щодо контролю за роботою м'ясо-молочної системи. 9 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.59–68.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52273>

Директива помічника начальника ЕКУ ОДПУ Дмитрієва та начальника 6 – го відділу ЕКУ ОДПУ Ільницького начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму й іншим начальникам ПП ОДПУ щодо посилення агентурно-оперативного обслуговування тютюново-махоркової промисловості. 9 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.69 – 70.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52319>

Постанова бюро Жовтневого райкому КП(б)У

м. Харкова «Про хід збирання врожаю по колгоспах «Маяк лєнінізму» та «Шлях до соціалізму» щодо недоліків, виявлених комісією райпарткому у зазначених господарствах (плинність робочої сили, занепад матеріальної бази, порушення агротехніки, погана охорона необмолоченого урожаю тощо), з попередженням директорів про найсуворішу партійну та судову відповідальність у разі невиконання цієї постанови. 13 липня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.59, арк.66–67.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?pagep=16&doc=330>

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Ільницького начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму щодо перевірки роботи контор «Заготхудоби». 14 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.71–72.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52292>

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 9-го відділу ЕКУ ОДПУ Лоева начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму про викриття зловживань у системі Торгзінуну. 14 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.73–76.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52322>

Допис сількора до газети «Колгоспне село» про заниження врожайності й оплати трудовнів колгоспників правління артілі «Маяк соціалізму» Павлівського району Донецької області. 15 липня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.2, спр.654, арк.5–6. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 389.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-koлект-1933.php#nom-389>

Лист С. Косіора і П. Постишева Й. Сталіну про залучення мешканців міст до збирання врожаю. 16 липня.

РДАЕ, ф. 8040, оп.8, спр.4, арк.136 –37. Засвідчена копія.

Опубл.: Трагедія советской деревни. – Т. 3. – С.775.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyryg2007-p7.php#nom-611>

Постанова бюро Арбузинського райкому КП(б)У Одеської області про «куркульсько-шкідницьку» роботу управи колгоспу «Жовтнева революція» Костянтинівської сільради, яка спрямована на зрив і дискредитацію закону про хлібоздачу. 17 липня.

Державний архів Миколаївської області, ф. 30, оп.22, спр.17, арк.161. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 240.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyryg-1933.php#nom-240>

Акт про затримання з житніми колосками колгоспника В. Галенка, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі «3-й вирішальний» с. Коржі Роменського району Чернігівської області. 21 липня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Державний архів Сумської області, ф.П-6153, оп.1,
спр.11, арк.97. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 141.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 141](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-141)

Постанова бюро Київського обкому КП(б)У про відкриття кіосків для продажу комерційного хліба у дачних місцевостях. 21 липня.

Державний архів Київської області, ф. 5, оп.1,
спр.23, арк.123. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 241.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 241](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-241)

Акт про затримання з ячмінними колосками селянок П. Батюти й І. Батюти, складений об'їждчиком сільськогосподарської артілі «3-й вирішальний» с. Коржі Роменського району Чернігівської області. 22 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-6153, оп.1,
спр.11, арк.104. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 142.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 142](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-142)

Інформація Солобковецького райкому КП(б)У Вінницької області про становище у районі. 23 липня.

Державний архів Хмельницької області, ф.П-401, оп.1,
спр.80, арк.41–43. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 614.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig2007 – p7.php#nom – 614](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-614)

Матеріали про затримання на ланах колгоспу «Гуртова праця» Рубанівської сільради Валківського району Харківської області двох селян, у яких об'їждчиками виявлено житніх колосків у кількості 600 г і 200 колосків відповідно, направлені до Валківської райміліції для притягнення порушників до судової відповідальності. 23 липня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1894, оп.1,
спр.8, арк.83–86.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=16&doc=543](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=543)

Постанова бюро Середино-Будського райкому КП(б)У про збільшення випадків зрізання колосків і крадіжок продуктів харчування з хат колгоспників, посилення заходів щодо охорони врожаю в Середино-Будському районі Чернігівської області. 24 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-33, оп.1,
спр.230, арк.22–23. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 143.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 143](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-143)

Акт Білопільського райкому КП(б)У Харківської області про знищення документів про хлібозаготівлю. 24 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П- 23, оп.1,
спр.7, арк.239–240. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 144.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 144](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-144)

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та т.в.о. начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Чернова начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму щодо організації роботи щодо запобігання розкраданню хліба. 26 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.77–79.

[http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document? id=52326](http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52326)

Директива начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та помічника начальника 8-го відділу ЕКУ начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму щодо підготовки інформаційних документів про стан роботи у сільському господарстві. 26 липня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.80 – 83.

[http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document? id=52329](http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52329)

Із протоколу засідання позачергового бюро Недригайлівського райкому КП(б)У про поліпшення громадського харчування у колгоспі ім. Косіора Іваницької сільради Недригайлівського району Чернігівської області. 27 липня.

Державний архів Сумської області, ф.П-37, оп.1,
спр.35, арк.1. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 145.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 145](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-145)

Постанова бюро Жовтневого райкому КП(б)У м. Харкова «Про хід мобілізації комуністів, комсомольців і позапартійних працюючих на вборочну кампанію» з винесенням доган секретарям кількох партосередків району за невиконання розкладки по мобілізації та виключення з партії комуністів за ухилення від поїздки на село. 27 липня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1,
спр.59, арк.47–48.

[http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?
page=16&doc=326](http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=326)

Постанова бюро Київського обкому КП(б)У про масове зрізання колосків у Бородянському районі. 28 липня.

Державний архів Київської області, ф. 5, оп.1,
спр.25, арк.13. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 242.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Pyrig – 1933.php#nom – 242](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-242)

Лист П. Постишева до голів сільрад про особисту відповідальність за виконання плану хлібозаготівлі в одноосібному секторі та застосування ст. 61 Кримінального кодексу до одноосібників, які вчасно не виконали план хлібоздавання. 30 липня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2573, оп.1,
спр.8, арк.94. Друкований примірник.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 146.
[http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam –
Sumy – 1932 – 33.php#nom – 146](http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-146)

Статистичні відомості Смілянської районної інспектури народногосподарського обліку Київської області про смертність у районі. Липень.

НАЦІОНАЛЬНА **КНИГА ПАМ'ЯТІ** ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

Державний архів Черкаської області, ф.Р-79, оп.1, спр.66, арк.29. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 51.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-51>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У про план продовольчого постачання України на серпень 1933 р. 1 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.284, арк.113–114. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років в Україні. – № 243.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-243>

Постанова ЦК ВКП (б) і РНК СРСР «Про порядок засипки фондів на потреби колгоспів і розподіл зерна між колгоспниками за трудоднями». 2 серпня.

Комуніст. – 1933. – 4 серпня.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 619.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-619>

Постанова секретаріату Одеського обкому КП(б)У про план хлібопостачання на серпень 1933 р. 4 серпня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.2, арк.23.
Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область... – № 61.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-61>

Протокол загальних зборів 2-ї бригади сільсько-господарської артілі ім. Шевченка с. Лозова Роменського району Чернігівської області про обов'язкові доноси членів колгоспу на крадіїв колосків і віддачу до суду колгоспниць М. Козлової та М. Котельви, затриманих на полі з пшеницею. 5 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-6016, оп.1, спр.39, арк.136–136 зв. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 147.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-147>

Директивна записка по ВЧ начальника ЕКУ ОДПУ Миронова начальнику ЕКВ ПП ОДПУ в Криму щодо подання звітів про хід роботи по виконанню директиви заступника голови ОДПУ № 292928 від 9 липня 1933 р. про заборону торгівлі збіжжям, борошном і хлібом. 8 серпня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.84–85.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52333>;
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52334>

План використання зернових культур урожаю 1933 р. 9 серпня.

ДАРФ, ф. 5446, оп.1в, спр.473, арк.8–9. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 620.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-620>

Доповідна записка В. Затонського до ЦК КП(б)У про стан колгоспів, громадського харчування, адміністративні порушення та про хлібоздачу в Київській області. 16 серпня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6331, арк.99–106. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 244.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-244>

Заява харків'янина І. Харитонова до прокурора республіки з приводу відмови Лосівської райради (Тракторобуд) м. Харкова, без зазначення причин, видати йому і дружині паспорти та затвердження цього рішення обласним прокурором, що не дає можливості влаштуватися на роботу і загрожує його родині з двома малолітніми дітьми голодною смертю, з проханням винести постанову про видачу паспортів. 17 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1953, арк.126, 127, 127а і зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=589>

Постанова бюро Охтирського райкому КП(б)У про велику кількість опухлих від голоду безпритульних дітей та їхню смертність в Охтирському районі Харківської області в квітні – серпні 1933 р. 19 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.21, арк.194. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 148.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-148>

Постанова бюро Дзержинського райкому КП(б)У м. Харкова «Про стан овочезаготівель по району» щодо завезення з прикріплених районів овочів у липні – 41%, а за 15 днів серпня – не більш як 33% від плану, з вимогою до 1 вересня виправити становище, звернувши особливу увагу на підготовку овочесховищ та якість переробки овочів для зимового зберігання. 19 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.4, арк.7–8.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=333>

Лист голови Лебединської сільради до голови колгоспу хут. Гарбарі Лебединського району Харківської області про занесення сільради на «чорну дошку» й негайне виконання хлібозаготівлі. 24 серпня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2711, оп.1, спр.9, арк.48. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 149.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-149>

Постанова бюро Зміївського райкому КП(б)У Харківської області про боротьбу з дитячою безпритульністю в районі. 24 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.72, оп.1, спр.55, арк.95. Оригінал.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-245>

1932-1933

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Анонімні матеріали про справжні причини голоду, надіслані до газети «Комуніст». 25 серпня.

РДАСПІ, ф. 81, оп.3, спр.131, арк.6–9. Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 623.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-623>

Лист Й. Сталіна Л. Кагановичу про чистку Донецької обласної парторганізації та бажаний склад керівних кадрів області. 28 серпня.

РДАСПІ, ф. 558, оп.11, спр.80, арк.43–45. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 624.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-624>

Заява жителя с. Васищево Харківської приміської смуги О. Харіна до прокурора Харківського обласного суду з приводу конфіскації майна і виселення з хати 1930 р. його родини з 6 душ за несплату додаткового податку, через що його родина перебуває на межі голодної смерті, з проханням поновити його у майнових правах, застосувавши постанову Харківського облвиконкому від 11 травня 1933 р. 28 серпня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1498, арк.3 і зв.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=590>

Постанова РНК СРСР «Про переселення на Кубань, Терек і Україну», згідно з якою передбачалося переселити до початку 1934 р. на Кубань і Терек до 10 тис. родин, в Україну (степову зону) – 15 – 20 тис. родин. 31 серпня.

ДАРФ, ф. 5646, оп.1в, спр.470, арк.185. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 625.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-625>

Список дитбудинків Охматдиту Харківського міськвиконкому із зазначенням дат їх відкриття і закриття та кількості дітей у них. 1 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-1962, оп.1, спр.973, арк.17.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=768>

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про хід хлібозаготівель і сівби озимих, зокрема про необхідність додаткового використання складських площ та охорони хліба. 2 вересня.

ЦДАВО України, ф. 558, оп.11, спр.741, арк.22 – 23. Оригінал.

Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С.326.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-626>

Резолюція розширеної президії Жовтневої райради м. Харкова щодо продовольчого постачання (вказано норми видачі продуктів на червень – серпень 1933 р.). 2 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.6, спр.293 арк.51–52.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=450>

Постанова Козельщинської районної міліції Харківської області про вирахування 100 г зерна із трудоднів колгоспниці М. Лобась за зрізані колоски на ниві колгоспу «Жовтень» Говтненської сільради. 3 вересня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп.4, спр.492, арк.62.

Засвідчена копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 390.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-390>

Циркуляр начальника ЕКУ ОДПУ Миронова та начальника 9-го відділу ЕКУ ОДПУ Лоева начальника ЕКВ ПП ОДПУ в Криму та всім начальникам ЕКВ ПП ОДПУ про виявлення, розробку й арешти осіб, які «спекулюють валютою, книжками Торгзінуну» та продуктами. 4 вересня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.86 – 87.

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52335>

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52336>

Постанова бюро Дніпропетровського обкому КП(б)У «Про недоліки у відвантаженні і перевозці хліба». 7 вересня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф. 416, оп.1, спр.143, арк.83. Копія.

Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 391.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-391>

Довідка ОДПУ про зарахування зернової натуроплати в рахунок державних поставок у Дніпропетровській і Харківській областях. 7 вересня.

ДАРФ, ф. 7486, оп.1, спр.158, арк.55–57. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 629.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-629>

Рішення Жовтневого райпарткому м. Харкова «Про олієсховище на комбінаті «Мануїльського» (через безгосподарність втрачено 5 т соняшникової олії – вилито в річку). 7 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.59, арк.94.

<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=335>

Постанова РНК СРСР про концентрацію 66 млн. пудів зернових на експорт. 8 вересня.

ДАРФ, ф. 5446, оп.1в, спр.470, арк.217. Оригінал.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 630.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-630>

Постанова Комітету заготівель при РНК СРСР про зняття з роботи і віддання під суд завідувачів пунктами Заготзерна у Дніпропетровській і Харківській областях. 9 вересня.

РДАЕ, ф. 7486, оп.1, спр.158, арк.55. Незасвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 631.

<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-631>

Телеграма Л. Кагановича Й. Сталіну про порядок денний пленуму ЦК КП(б)У, зокрема щодо підсумків

НАЦІОНАЛЬНА **КНИГА ПАМ'ЯТІ** ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

хлібозаготівель, осінньої посівної кампанії, організації – господарського зміцнення колгоспів і підсумків проведення «ленінської національної політики на Україні». 9 вересня.

РДАСПІ, ф. 558, оп.11, спр.80, арк.105. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №632.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-632>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У «Про доприселення в степові райони», якою встановлено «контингент доприселення впродовж IV кв. у степові райони» України: 22 тис. родин. 11 вересня.

ЦДАГО України, ф. 1, оп.6, спр.321, арк.6–9.
Засвідчена копія.
Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №633.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-633>

Розпорядження Валківського райвиконкому Харківської області головам колгоспів про судову відповідальність службових осіб за привласнення конфіскованого селянського майна. 12 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.16, арк.184.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=338>

Лист Арбузинського райкому КП(б)У до Одеської обласної комісії з чистки партії зі скаргами на лібералізм судових органів. 13 вересня.

Державний архів Одеської області, ф.Р-710, оп.2, спр.1, арк.44. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №634.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-634>

Постанова бюро Жовтневого райпарткому м. Харкова щодо нерегулярного й недостатнього постачання педагогів Жовтневого та Баварського районів м. Харкова продуктами харчування (є відомості про норми цукру і крупи). 13 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-58, оп.1, спр.59, арк.104.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=339>

Із протоколу засідання президії Курганоозацької сільради Лебединського району Харківської області про передачу на патрунування дітей-сиріт до сільгоспартілі «Червоний день». 13 вересня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-2695, оп.1, спр.73, арк.23. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – №150.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-150>

Лист вчителя Бессарабова до редакції газети «Вісті» про голодування і тяжкий матеріальний стан учительства на Одещині. 15 вересня.

ЦДАВО України, ф.166, оп.11, спр.69, арк.18. Оригінал.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №392.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-392>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про вільний продаж висівок у державних магазинах. 16 вересня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.931, арк.10. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №636.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-636>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про гарнцевий збір в Україні. 17 вересня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.931, арк.12. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №637.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-637>

Протокол засідання Бородянського райвиконкому Київської області про індивідуальне оподаткування «куркульських господарств» у селах Мигалки і Загальці за скупку і продаж хліба і м'яса. 17 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.9, спр.150, арк.244.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №393.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-393>

Відповідь Тростянецької райКК–РСІ редакції газети «Колгоспне село» з виправданням незаконних дій сільради щодо М. Василенкової у с. Боромлі Харківської області. 18 вересня.

ЦДАВО України, ф.388, оп.4, спр.492, арк.54. Відпуск.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №394.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-394>

Протокол засідання Бабанського райвиконкому Київської області про накладення штрафів на односібників за невиконання хлібозаготівель. 19 вересня.

ЦДАВО України, ф.1, оп.9, спр.150, арк.50–51.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №395.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-395>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-392>

Повідомлення сількора М. Наумова до редакції газети «Колгоспне село» про примусове відібрання корів на м'ясозаготівлю у колгоспників с. Ісківці Лубенського району Харківської області. 21 вересня.

ЦДАВО України, ф.388, оп.4, спр.492, арк.86. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №396.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-396>

Рішення бюро Держинського райпарткому м. Харкова «Про підготовку до сівби коопхозів і радгоспів». 21 вересня.

Державний архів Харківської області, ф.П-99, оп.1, спр.3, арк.73–74.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=234>

Постанова політбюро ЦК КП(б)У «Про заходи по доприселенню в степові райони». 23 вересня.

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 285, арк. 105–106.
Засвідчена копія.

Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 642.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 642

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну про хід хлібозаготівельної кампанії з констатацією зниження темпів хлібозаготівель, хоч на 20 вересня заготовлено 886 млн. пудів, що перевищує показники 1931 і 1932 рр. 24 вересня.

РДАСПІ, ф. 558, оп. 11, спр. 741, арк. 67 – 68. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 643.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 643

Постанова РНК СРСР про затвердження офіційних даних про посівні площі та розмір врожаю 1932 р. у 698,7 млн. т. 26 вересня.

ДАРФ, ф. 5446, оп. 1в, спр. 471, арк. 119. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 644.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 644

Обвинувальний висновок Гельм'язівського районного відділу ДПУ Київської області щодо жителя с. Каврай-ІІ Я. Резника, звинуваченого у розповсюдженні листівок із закликом проти радянської влади, хлібозаготівель, комсомолу. Не раніше 27 вересня

Державний архів Черкаської області, ф. Р-5625, оп. 1, спр. 5305, арк. 33–34. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 53.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Cherk-1933.php#nom> – 53

Обвинувальний висновок Шполянського районного відділу ДПУ Київської області щодо жителя с. Коротине І. Гонтара, звинуваченого у вбивстві людей ним та його матір'ю і торгівлі людським м'ясом. 28 вересня.

Державний архів Черкаської області, ф. Р-5625, оп. 1, спр. 949, арк. 37–37зв. Засвідчена копія.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Черкащині. – № 54.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Cherk-1933.php#nom> – 54

Постанова політбюро ЦК ВКП (б) про зменшення зернопоставок одноосібними господарствами УСРР на 10 млн. т із стягненням їх восени 1934 р. 28 вересня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 162, спр. 15, арк. 75. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 646.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 646

План порайонного розміщення в областях УСРР переселенців з інших регіонів СРСР (Донецька область – 3500, Одеська – 6500, Дніпропетровська – 6500, Харківська – 3500 переселенців). Вересень.

РДАЕ, ф. 5675, оп. 1, спр. 42, арк. 1–2. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 647.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 647

Циркуляр заступника Голови ОДПУ Прокоф'єва та начальника ЕКУ ОДПУ Миронова ПП ОДПУ в Криму й усім ПП ОДПУ про хід виконання у регіонах директив ОДПУ № 7580 і № 50596 щодо проведення рішучих заходів з охорони хліба від розкрадання та псування. Вересень.

ДА СБУ, ф. 68, спр. 228, арк. 88–91.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52337>

Постанова Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР «Про переселення 20000 господарств в Україну» (регіони вербовки переселенців: Західна область, БСРР, ЦЧО, Івановська область, Горьковський край). 1 жовтня.

РДАЕ, ф. 5675, оп. 1, спр. 34, арк. 21–25. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 649.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 649

Статистичні відомості Управління обліку й економіки Наркомзему УСРР про підсумки й наслідки колективізації за п'ятирічку. Не раніше 1 жовтня.

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 14, спр. 631, арк. 11, 30, 32, 35–37. Копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 397.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 397

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну, зокрема, про плани переселення людей в райони Північного Кавказу й України, потерпілі від голодомору; зазначено можливість подальшого «стихійного переселення» із Середнього Поволжжя понад встановлену на 1933 р. квоту. 2 жовтня.

РДАСПІ, ф. 558, оп. 11, спр. 741, арк. 80–81. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – № 376.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Stalin-Kaganov.php#nom> – 376

Директиви РНК СРСР і ЦК ВКП(б) керівництву УСРР про безумовне виконання плану хлібозаготівель (вересневий план виконано лише на 72%). 4 жовтня.

РДАСПІ, ф. 17, оп. 3, спр. 2046, арк. 34–35. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С. 803 – 804.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 652

Розпорядження секретаріату ВУЦВК Лубенському райвиконкому Харківської області про вжиття заходів щодо неприпустимості адміністрування при проведенні м'ясозаготівель у с. Ісківці. 5 жовтня.

ЦДАВО України, ф. 388, оп. 4, спр. 492, арк. 85.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – № 398.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom> – 398

Лист Л. Кагановича Й. Сталіну, зокрема про хід сільськогосподарських робіт (зазначено відставання південних регіонів: України, Південного Кавказу, Криму, Нижньої Волги). 9 жовтня.

РДАСПІ, ф. 558, оп. 11, спр. 740, арк. 41. Оригінал.
Опубл.: Сталин и Каганович. Переписка. – С. 164.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom> – 654

Звіт Конотопської районної комісії по боротьбі з безпритульністю Конотопській інспектурі охорони здоров'я Чернігівської області про облік дітей по дитячому колектору та дитячому будинку за травень – серпень 1933 р. 10 жовтня.

Державний архів Сумської області, ф.Р-4537, оп.1, спр.103, арк.167–168. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 151.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-151>

Лист голови Міжнародного комітету Червоного Хреста М. Губера до голови виконкому Товариства Червоного Хреста СРСР А. Єнукідзе про розгляд питання щодо голоду в Україні та на Північному Кавказі на сесії Ради Ліги Націй із запитом щодо заходів з продовольчого забезпечення постраждалих регіонів СРСР. 12 жовтня.

ДАРФ, ф. 3316, оп.64, спр.1414, арк.20. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 655.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-655>

Постанова ЦК КП(б)У та РНК УСРР про зняття з «чорної дошки» с. Кам'яні Потоки Кременчуцького району Харківської області. 17 жовтня.

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.285, арк.144–145. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 246.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-246>

Протокол президії Валківського райвиконкому Харківської області з рішенням про форсування м'ясозаготівель («примусити куркульсько – заможні господарства виконати завдання по м'ясозаготівлі впродовж 3-х діб»), стан збирання цукрового буряка та незадовільне постачання вчителів району. 17 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.22, арк.16 – 18 зі зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=16&doc=81>

Додаток до протоколу засідання Бюро Одеського обкому КП (б)У про виконання плану хлібопостачання, осінньої сівби та зяблевої оранки. 22 жовтня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.1, спр.185, арк.73–75.
Опубл.: Голодомори в Україні: Одеська область. – № 62.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-62>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про переселення 21 тис. колгоспників до України. 22 жовтня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.2047, арк.47–48. Оригінал.
Опубл.: Трагедия советской деревни. – Т. 3. – С.809 – 811.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-658>

Директивний лист Дніпропетровського обкому КП (б) У райкомам партії, райвиконкомам, начальникам політвідділів МТС, радгоспам, партосередкам про необхідність рішучої боротьби з порушеннями законності. 23 жовтня.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.19, оп.1, спр.958, арк.1–3. Оригінал.

Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – № 247.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-247>

Поштотелеграма помічника начальника ЕКУ ОДПУ Дмитрієва та начальника 6-го відділу ЕКУ ОДПУ Ільницького ПП ОДПУ в Криму про незадовільну організацію експорту збіжжя за кордон і про максимальну мобілізацію оперативного обслуговування експортної кампанії. 23 жовтня.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.92–93.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52341>

Постанова РНК СРСР «Про переселення колгоспників на Україну», зокрема про забезпечення переселенців хлібом за рахунок колгоспів. 25 жовтня.

ДАРФ, ф. 5446, оп.1в, спр.471, арк.264–266. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 660.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-660>

Скарга мешканця с. Хорошево Харківського району П. Цьоми, інваліда 1 – ї групи, на дії сільради, яка безпідставно виключила його з колгоспу за несплату непосильного грошового податку, відібрала хату і все майно; він разом із чотирма малолітніми дітьми голодує. 26 жовтня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1500, арк.2, 2зв, 9, 9зв.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=17&doc=593>

Постанова РНК СРСР «Про врожайність» із затвердженням пообласних цифр урожайності для розрахунків МТС з колгоспами. 28 жовтня.

ДАРФ, ф. 5446, оп.1в, спр.472, арк.34–36. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 661.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-661>

Наказ ДПУ УСРР № 537 «Про заборону проведення арештів спеціалістів без санкції ДПУ УСРР» (йдеться про попередні узгодження арештів інженерно – технічних працівників й агрономів з Економуправління ДПУ УСРР). 3 листопада.

ДА СБУ. Колекція документів «Голодомор 1932–33 рр. в Україні». Друкарський відбиток.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – № 663.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52343>

Протокол засідання бюро Охтирського райкому КП(б)У про відкриття в м. Охтирка будинку для безпритульних дітей, патрунування дітей у колгоспах, організацію курсів за фахом для дітей-переростків в Охтирському районі Харківської області. 3 листопада.

Державний архів Сумської області, ф.П-26, оп.1, спр.22, арк.87. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років на Сумщині – № 152.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Sumy-1932-33.php#nom-152>

РОЗДІЛ 5. РЕЄСТР ДОКУМЕНТІВ

Поштотелеграма помічника начальника ЕКУ ОДПУ Фельдмана та помічника начальника УСО ОДПУ Юртаєва до всіх начальників ЕКВ й УСО ОДПУ про ліквідацію порушень при оформленні валюти, конфіскованої за справою. 10 листопада.

ДА СБУ, ф. 68, спр.228, арк.97–98.
<http://www.sbu.gov.ua/sbu/doccatalog/document?id=52345>

Протокол засідання Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР про недоліки в організації переселення та заходи щодо їх усунення. 17 листопада.

РДАЕ, ф. 5675, оп.1, спр.35, арк.10–14. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №665.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-665>

Доповідь В. Чубаря на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК КП(б)У про підсумки 1933 сільськогосподарського року. 18 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.1, спр.423, арк.2–3. Оригінал.
Опубл.: Голод 1932–1933 років на Україні. – №248.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig-1933.php#nom-248>

Постанова бюро Богодухівського райпарткому Харківської області про участь МТС у виконанні плану хлібозаготівель (адміністраціям МТС було заборонено проводити забирання хлібу в колгоспах, які ще не виконали план для своїх потреб, маються на увазі села Павлівка, Кручик і Мироліубівка). 22 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.П-80, оп.1, спр.43.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=17&doc=347>

Телеграма ЦК КП(б)У до ЦК ВКП (б) із проханням зберегти постачання хліба до УСРР у грудні на рівні листопада 1933 р. у розмірі 95 тис. т. 24 листопада.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6379, арк.51. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №667.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-667>

Таємне доручення Харківського облвиконкому головам райвиконкомів надати пропозиції щодо зняття репресій у вигляді занесення на «чорну дошку», позбавлення назв колгоспів, що були передбачені постановою РНК УСРР від 20 листопада 1932 р. за саботаж хлібозаготівель, по тих сільрадах і районах, де за 1933 р. досягнуто успіхів у виконанні завдань уряду і партії. 25 листопада.

Державний архів Харківської області, ф.Р-3683, оп.2, спр.2, арк.4.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=17&doc=769>

Витяг з протоколу засідання президії Бабанського райвиконкому Київської області з розглядом рішень сільрад про покарання селян за невиконання хлібоздачі. 28 листопада.

ЦДАВО України, ф.1, оп.9, опр. 150, арк.14.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №399.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-399>

Постанова політбюро ЦК ВКП (б) про закупівлю робочих коней для України. 9 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.936, арк.12. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №668.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-668>

Постанова РНК СРСР про зменшення плану задачі на експорт хлібопродуктів у IV кварталі 1933 р. 9 грудня.

ДАРФ, ф. 5445, оп.1в, спр.472, арк.173. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №669.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-669>

Постанова політбюро ЦК ВКП(б) про переселення колгоспників у межах УСРР та з інших областей СРСР (йдеться про переселення впродовж січня – березня 1934 р. 16 тис. колгоспних господарств з Чернігівської, Київської й Вінницької областей до Донецької, Дніпропетровської, Харківської й Одеської областей; 3 тис. родин – з ЦЧО до Дніпропетровської області тощо). 9 грудня.

РДАСПІ, ф.17, оп.3, спр.936, арк.12–13. Оригінал.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №670.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-670>

Протокол засідання Зінов'євської міськради Одеської області із схваленням рішення Клишівської сільради про виселення за межі України «маломіцного» середняка Є. Сігова, який не виконує контрактних зобов'язань. 15 грудня.

Державний архів Кіровоградської області, ф. 242, оп. 3, спр. 3, спр. 27, арк. 50. Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №400.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-400>

Зведення Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР про переселення 4655 господарств (24264 особи) колгоспників із Білоруської СРР до Одеської області. 16 грудня.

РДАЕ, ф. 5675, оп.1, спр.44, арк.7. Копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №673.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-673>

Протокол засідання Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР (констатовано, що «план вербовки і відправки переселенців колгоспників виконано на 101,4%»). 19 грудня.

РДАЕ, ф. 5675, оп.1, спр.33, арк.62–63. Засвідчена копія.
Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №674.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-674>

Постанова Наркомземсправ УСРР про свавілля місцевих керівників у колгоспах Ічнянського району Чернігівської області. 23 грудня.

ЦДАВО України, ф. 27, оп.14, спр.197, арк.16–17.
Засвідчена копія.
Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №401.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-401>

Рапорт Богодухівської районної піонерської організації Харківської області 5-й районної партконференції з відомостями про виконання вказівки П. Постишева щодо охорони соціалістичної власності та боротьби з втратами врожаю (зібрано 12 т колосків, «цих крадіїв... було уловлено 48 чол.»). 23 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-154, оп.1, спр.17, арк.493 – 495.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=17&doc=558>

Заява колгоспників с. Клочківка Народицького району на Київщині про продовольчу допомогу. 25 грудня.

Державний архів Київської області, ф.Р-354, оп.1, спр.924, арк.6–7. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №402.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-402>

Лист заступника голови Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР П. Рудя до обкомів КП(б)У про незадовільну підготовку до внутрішньоукраїнського переселення селян, зокрема про недостатню інтенсивну вербовку по Вінницькій області, а також повільні темпи проведення ремонтів будинків для переселенців у Харківській області. 27 грудня.

ДАРФ, ф. 5675, оп.1, спр.31, арк.5. Засвідчена копія.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №677.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-677>

Протокол засідання Бюро Одеського обкому КП(б)У з питання «Про видачу насінневої та продовольчої допомоги колгоспам, які відстають». 27 грудня.

Державний архів Одеської області, ф.П-11, оп.21, спр.2, арк.137.
 Опубл.: Голодомор в Україні: Одеська область. – №63.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Odesa-1932-33.php#nom-63>

Повідомлення Всесоюзного переселенського комітету при РНК СРСР про переселення на Україну колгоспників з інших територій країни (констатовано, що «план перевезень в Україну колгоспників закінчено і виконано на 104,7%»). 29 грудня.

РДАЕ, ф. 5675, оп.1, спр.33, арк.56. Оригінал.
 Опубл.: Колективізація і голод на Україні. – №403.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1933.php#nom-403>; <http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Famine-Cherk-1933.php#nom-55>

Спеціальне донесення повноважного представника ОДПУ по Центрально-Чорноземній області С. Дукельського про переселення колгоспників до України. 31 грудня.

РДАЕ, ф. 8040, оп.1, спр.33, арк.61. Оригінал.
 Опубл.: Голодомор 1932–1933 років в Україні. – №679.
<http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-Pyrig2007-p7.php#nom-679>

Заява мешканця с. Старий Люботин Харківського району І. Підченко до Наркомату РСІ, в якій він скаржиться на те, що його сім'я голодувала впродовж 1933 р. і не могла знайти захисту своїх селянських прав: його виключили з артілі, позбавили засобів існування, майно описали. 31 грудня.

Державний архів Харківської області, ф.Р-408, оп.8, спр.1429, арк.5–6.
<http://www.golodomor.kharkov.ua/docs.php?page=17&doc=544>

Обвинувальний висновок у слідчій справі №103 Гельмязівського райапарату ДПУ Київської області щодо жителя с. Коврай-ІІ Я. Різника, який 1933 р. виготовив і розповсюдив антирадянські листівки із закликом до селян розпочати розправи з активом села та комсомольцями, чинити опір державним органам під час хлібозаготівель. 1933 р.

ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.10 – 11.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Обвинувальний висновок у слідчій справі №241 Шполянського райвідділення ДПУ щодо жителя с. Коротино Шполянського району Київської області І. Гонтаря, який звинувачувався у вбивстві, людоїдстві й торгівлі людським м'ясом. 1933 р.

ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.12, 12 – 2.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Протокол допиту мешканця с-ща Селідівки Сталінського району Донецької області М. Довгоброд, який критикував хлібозаготівельну кампанію. 1933 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.1788-пф, арк.3, 4; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.33 – 35.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (протокол допиту свідка, протокол допиту обвинувачуваного, обвинувальний висновок) із архівно-кримінальної справи за звинуваченням мешканця с. Орлово-Іванівки Чистяківського району Донецької області Т. Бережного в агітації проти колективізації й інших заходів радянської влади на селі. 1933 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.1785-пф, арк.4, 6; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.36 – 41.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076

Процесуальні документи (постанова про початок слідства, протокол допиту свідка) з архівно-кримінальної справи за звинуваченням М. Церковного. 1933 р.

ДА СБУ, Донецьк, спр.1790-пф, арк.1, [18]; ДА СБУ, Колекція документів «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні», спр.229, арк.53 – 55.
http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=49757&cat_id=53076